

Maria Bergström, Saara Suihkonen
Kehittämis ehdotuksia Suomen sisäliikuntatilo-
jen esteettömyysohjeistukseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Apuvälineteknikko (AMK)
Apuvälinetekniikan tutkinto-ohjelma
Opinnäytetyö
27.10.2017

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Maria Bergström, Saara Suihkonen Kehittämisehdotuksia Suomen sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksiin 22 sivua + 59 liitettä 27.10.2017
Tutkinto	Apuvälineteknikko (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Apuvälinetekniikan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Apuvälinetekniikka
Ohjaajat	Lehtori Tomi Nurminen Yliopettaja Merja Reijonen
<p>Opinnäytetyössä vertaillaan Suomessa, Isossa-Britanniassa sekä Tanskassa julkaistuja esteetöntä sisäliikuntapaikkarakentamista koskevia ohjeistuksia. Tarkoituksena on vertailun avulla löytää Suomessa käytettäviin sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksiin kehitettäviä asioita.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry:n kanssa. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry pystyy opinnäytetyön avulla kehittämään omia sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksia. VAU ry voi halutessaan hyödyntää tuloksia mahdollisessa Euroopan unionin laajuisessa kehittämishankkeessa. Hankkeen tavoitteena olisi luoda yhtenäiset sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistukset EU-maille.</p> <p>Opinnäytetyö toteutetaan aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä, jonka aineistona ovat kolmen maan sisäliikuntapaikkojen esteettömyysohjeistukset. Suomen, Ison-Britannian sekä Tanskan aineistojen ohjelauseita yksinkertaistetaan, jäsennetään aihealueisiin ja luodaan näistä taulukko. Tulokset muodostuvat näiden kolmen maan ohjeistuksien esteettömyyteen ohjaavista lauseista. Tuloksista selviää maittain puuttuvat, sekä olemassa olevat ohjeistukset. Teimme vielä toisen taulukon, jossa on pelkästään Suomen aineistosta puuttuvat ohjelauseet.</p> <p>Vertailun avulla löysimme muutaman tärkeän aihealueen sekä lukuisia yksittäisiä lisäohjeita Suomen aineistoon. Tuloksiin nostimme taulukosta esimerkkejä ja laajuudeltaan suurimpia puutteita. Liitteenä olevasta taulukosta näkyvät kaikki Suomen aineistosta puuttuvat ohjelauseet. Tärkein yksittäinen kehittämiskohde Suomen aineistoa koskien ovat hätäuloskäynteihin liittyvät ohjeistukset.</p> <p>Tulokseksi muodostuneesta taulukon avulla pystytään lisäksi tutkimaan valittujen maiden eroavaisuuksia tai Tanskan ja Iso-Britannian aineistoista puuttuvia ohjeistuksia. Tulokset voisi toimia myös pohjana mahdollisille EU -laajuisille yhteisille sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksille.</p>	
Avainsanat	Esteettömyys, saavutettavuus, esteetön sisäliikuntatila

Authors Title Number of Pages Date	Maria Bergström, Saara Suihkonen Improvement Suggestions for the Finnish Guidelines Regarding Accessible Sports Facilities 22 pages + 59 appendices October 2017
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Program	Prosthetics and Orthotics
Specialisation option	Prosthetics and Orthotics
Instructors	Tomi Nurminen, Senior Lecturer Merja Reijonen, Principal Lecturer
<p>This Bachelor's thesis is a comparative study of accessibility guidelines in sports facilities in Finland, Great-Britain and Denmark. The purpose was to create a common chart of the guidelines in these three countries and based on the chart, we made suggestions regarding improvements for the Finnish guidelines.</p> <p>The study was carried out in collaboration with the Finnish Sports Association for People with Disabilities (VAU) which has noticed differences in the accessibility guidelines between different countries, and works for comprehensive guidelines for the whole EU regarding sports facilities. The purpose is to utilize the results from this study in an EU-wide project that the Finnish Sports Association for People with Disabilities intends to participate in.</p> <p>The study is a data-based content analysis on the guidelines, chosen by the association in co-operation that consisted of guidelines regarding building accessible sports facilities. In this thesis, the material has been simplified, divided into categories and listed in a chart, based on the categories. The chart consists of guidelines regarding accessibility in these three countries and gives information on which categories are missing in comparison to the other countries. We chose to draw attention to the guidelines missing from the Finnish material, with the intention to suggest some improvements.</p> <p>The Finnish guidelines regarding building accessible sports facilities are more extensive compared to the British and Danish material. However, together these guidelines in each country would create a great base for future projects. As a result of this study, we have made some suggestions regarding the Finnish guidelines, along with a great number of missing small details that could be added to the guidelines.</p>	
Keywords	Accessibility, accessible sports facilities

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Esteettömyys ja saavutettavuus	2
2.1	Esteettömyys käsitteenä	2
2.2	Saavutettavuus käsitteenä	3
2.3	Esteettömyys lainsäädännössä	3
3	Aineiston kuvaus	5
3.1	Suomen aineisto	5
3.2	Ison-Britannian aineisto	6
3.3	Tanskan aineisto	6
4	Opinnäytetyön toteutus	8
4.1	Aiheen rajaus	8
4.2	Työmenetelmät	9
5	Tulokset	12
5.1	Yleiset tilat	12
5.1.1	Yleiset kuulemiseen ja näkemiseen liittyvät ohjeistukset	12
5.1.2	Siirtymätilat	13
5.1.3	Viestintä	14
5.1.4	Hygieniatilat	15
5.1.5	Oleskelutilat	15
5.1.6	Muut tilat	16
5.1.7	Muita huomioitavia tekijöitä	16
5.2	Lajikohtaiset ohjeet	17
5.2.1	Yleiset liikuntasaliin ja palloiluhalliin liittyvät ohjeet	18
5.2.2	Ampumatilat	18
5.2.3	Ratsastus	18
5.2.4	Kuntosali	18
5.2.5	Uimahalli ja virkistyskylpylä	19
5.2.6	Muut lajit	19
5.2.7	Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset	20
6	Pohdinta	21

Liitteet

Liite 1. Suomalta puuttuvat ohjeistukset

Liite 2. Yhteinen taulukko Suomen, Iso-Britannian ja Tanska ohjeistuksista

1 Johdanto

Liikunta parantaa elämänlaatua vaikuttamalla positiivisesti toimintakykyyn, terveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Esteettömät liikuntatilat mahdollistavat laajemman käyttäjäryhmän. Kokonaisvaltainen sisäliikuntatilojen esteettömyys mahdollistaa liikunta- tai toimintakykyrajoitteisten ihmisten toimimisen tiloissa muussakin kuin urheilijan roolissa. Esteettömyydestä hyötyvät kaikki, mutta joillekin se on osallistumisen edellytys. (Kilpelä 2013: 7.) Toivomme, että tämän työn avulla pystymme omalta osaltamme vaikuttamaan sisäliikuntatilojen esteettömyyden kehitykseen.

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry:n (VAU ry) kanssa. Opinnäytetyössä toteutetaan aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä ja aineistona on Suomessa, Tanskassa ja Isossa-Britanniassa julkaistuja esteetöntä sisäliikunta- paikkarakentamista koskevia ohjeistuksia. VAU ry:n toiveena oli näiden maiden valitseminen vertailuun. Tavoitteena on tuottaa kehittämissuhteita Suomessa käytössä oleviin ohjeistuksiin. Työ toteutetaan vertailemalla kolmen maan ohjeistuksista, jonka avulla huomaamme Suomen aineistosta puuttuvat ohjeet. Aineisto rajataan koskemaan pelkästään sisäliikuntatiloja koskevia ohjeita.

VAU ry voi halutessaan käyttää tuloksia jatkokehittämishankkeessa, jonka tavoitteena olisi luoda yhtenäiset sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistukset EU-maille. Vertailun tuloksia pystytään mahdollisesti hyödyntämään myös yhtenäisten ohjeistuksien luomisessa. Tämän opinnäytetyön tavoite on kuitenkin luoda Suomessa käytössä oleviin sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksiin kehitysideoita.

2 Esteettömyys ja saavutettavuus

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat esteettömyys ja saavutettavuus. Esittelemme lisäksi pääpiirteittäin EU-maiden säännöksiä koskien vammaisuutta ja esteettömyyttä, kuten esimerkiksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus, sekä Suomen esteettömyyttä koskevaa lainsäädäntöä.

2.1 Esteettömyys käsitteenä

Esteettömyys tarkoittaa sitä, että yksilö pystyy ominaisuuksistaan riippumatta toimimaan yhdenvertaisesti ympäristössä ja palveluiden käyttäjänä (Pesola 2009). Ympäristöä ja palveluita voidaan tarkastella psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta (Suomen Standardisoimisliitto SFS ry 2010: 6). Esteettömyys on laaja käsite, joka sisältää esimerkiksi ympäristön suunnittelua, yksityiskohtaisia valintoja, taloudellisia näkökulmia, turvallisuutta, ihmisoikeuksia ja laatua. Pesola nostaa esille, ettei esteettömyyden pitäisi olla mielipideasia, vaan sovittuja määräyksiä riittävään esteettömään rakentamiselle. (Pesola 2009: 2.)

Kun puhutaan esteettömyydestä, nousevat usein esille käsitteet saavutettavuus, ergonomia ja käytettävyys. Ergonomialla tarkoitetaan ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta toimivia toimintajärjestelmiä, mutta myös yksityiskohtaisia konkreettisia toimintatapoja ja työkaluja vastaamaan ihmisen ominaisuuksia. Käytettävyydellä tarkkaillaan ergonomisen tuotteen onnistumista ja käyttömiekkyyttä. (Suomen Standardisoimisliitto SFS ry 2010: 6.)

Pesolan mukaan esteettömyys tulkitaan usein negatiivisena käsitteenä, ja olisi syytä keksiä käsitteelle uuden suomenkielisen sanan. Englannin kielessä ollaan siirtynyt käyttämään ”inclusive design” tai ”design for all”, kun puhutaan esteettömyydestä, joka painottuu enemmän suunnitteluun tai muotoiluun. (Pesola 2009: 1.)

Esteettömyydestä puhuttaessa on hyvä nostaa esille myös taloudellisen näkökulman. Kun ympäristö, palvelu tai työpaikka tehdään esteettömäksi, laajenee sen käyttäjäkunta, itsenäinen toimiminen onnistuu paremmin ja mahdollistaa useamman henkilön työntekoon. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry nostaa esille kaksi ajattelutapaa parantaakseen esteettömyyttä: suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon heikentynyt ominaisuus tai

vaihtoehtoinen toimitustapa ympäristössä. (Suomen Standardisoimisliitto SFS ry 2010: 6.) Pesola muistuttaa myös, että vaikka rakentaminen maksaisi hieman enemmän, vähenee avustustarve (Pesola 2009: 2). Delin tuo teoksessaan "Access on a shoestring" (2003: 5-16) esille halpoja ratkaisuja edistääkseen esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Delin mukaan asenteilla, kokeilunhalukkuudella, luovuudella sekä viisaiden hankintojen myötä pystyy vaikuttamaan loppuhintaan.

2.2 Saavutettavuus käsitteenä

Käsitteinä esteettömyyttä ja saavutettavuutta käytetään yleensä päällekkäin. Saavutettavuus määritellään suurena kokonaisuutena, johon myös esteettömyys kuuluu. Saavutettavuudella tarkoitetaan immateriaalisia asioita kuten tiedonsaanti (Pesola 2009: 1). Voidaan ajatella saavutettavuuden olevan tapa kuvata kuinka helposti esimerkiksi palvelua, informaatiota tai ohjelmaa voidaan käyttää käyttäjäryhmistä huolimatta (Raike n.d). Saavutettavuutta käytetään esimerkiksi kommunikaation, viestinnän ja asiakaspalvelun yhteydessä ja esteettömyyttä esimerkiksi tarkastellessa tilojen toimivuutta eri käyttäjäryhmille (Avaava n.d).

Englanniksi käytetään yleisesti puhuen käsitettä "Design for all" joka suomeksi tarkoittaa "kaikille sopiva suunnittelu. Vastaavaa käsitettä ei ole juurtunut suomen kieleen (Kempainen 2008: 13-14). Saavutettavuuden ja esteettömyyden käsitteiden kuvausten eroja oli vaikeaa löytää ja niitä käytetään hyvin paljon päällekkäin. Käsitimme saavutettavuuden osallistumisen helppouden kautta. Käsitteet ovat melko nuoria ja uskomme, että ne elävät yhteiskunnan kehittymisen myötä.

2.3 Esteettömyys lainsäädännössä

Esteettömyydestä löytyy vaatimuksia kansainvälisellä ja kansallisella tasolla. Syrjinnän estäminen on useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa keskeinen periaate ja siihen pyritään velvoittamalla esteettömyyteen. Mahdollistaakseen esteettömyyttä, tarvitaan laajalti moniammatillista osaamista ja yhteistyötä (Kempainen: 2008: 13, 48-49). Suomi allekirjoitti vuonna 2007 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, joka astui voimaan vuonna 2015 (Suomen YK-liitto 2015: 1-2).

Nykyään esimerkiksi Suomen perustuslaissa sekä maankäytön- ja rakennuslaissa otetaan esteettömyyttä huomioon. Suomen lainsäädännössä mainitaan, että kaikki ovat yhdenvertaisia vammaisuudesta huolimatta (Perustuslaki 1999/731 § 6). Rakentamiseen liittyen tavoitellaan elin- toimintaympäristön tyydyttävän eri käyttäjien tarpeita (Maankäyttö ja rakennuslaki 1999/132 § 5). Ympäristöministeriön rakentamismääräyskoelma "F1 Esteetön rakennus" määrittelee ja ohjaa esteettömään rakentamiseen (Ympäristöministeriö 2005).

Suomen lainsäädäntöön koskien maankäyttöä ja rakentamista on vuonna 2018 tulossa muutoksia. Lisäykset liittyvät yksityiskohtaisiin esteettömyysohjeistuksia koskien esimerkiksi rakennuksen tasoeroista, ovista, kulkuväylistä tai WC- ja pesutiloista. (Suomen säädöskokoelma 2017: 3-5.)

YK:n asettama sopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, ovat allekirjoittaneet kaikki Euroopan Unionin maat. Olisi luontevaa, että lainsäädäntöä muutettaisiin vastaamaan yleissopimuksessa mainittuja ohjeita. 2. artiklassa käsitellään tuotteita, ympäristöjä, ohjelmia sekä palveluja, ja todetaan niiden oltava suunniteltu kaikille sopiviksi. 9. Artikla koskee esteettömyyttä ja saavutettavuutta periaatteena. Sopimus sitoo sopimuspuolet takaamaan asianmukaisia toimenpiteitä mahdollistaakseen vammaisten osallistumista. Artiklassa nostetaan esiin seuraavia kohteita joiden esteettömyyttä tulisi soveltaa: fyysinen ympäristö, kuljetus, tiedottaminen ja viestintä, palvelut sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Vähimmäisstandardien ja -ohjeiden säätäminen ja valvonta katsotaan sopimuksessa yhdeksi tavaksi toteuttaa artiklaa. (Suomen YK-liitto 2015: 1, 19-20, 29-30.)

3 Aineiston kuvaus

Vertailussa käytetty aineisto on Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry:n toiveiden mukaisesti valittu. Näitä materiaaleja käytetään kunkin maan sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksina. Aineistot ovat keskenään eri muodossa: Suomen aineisto koostuu painetusta kirjasta, Ison-Britannian aineisto on sähköisenä tiedostosta ja Tanskan aineisto on verkkosivun muodossa. Tässä kappaleessa esittelemme aineiston sekä niiden takana olevat järjestöt.

3.1 Suomen aineisto

Suomen liikuntapaikkoja koskevat esteettömyysohjeistukset *Esteettömät sisäliikuntatilat* on vuonna 2013 julkaistu ohjeistus, jotka ovat laatineet yhdessä Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry, Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Rakennustieto. Rakennustieto myy ”Esteettömät sisäliikuntatilat” -kirjaa. Kirja on 94 sivua pitkä, se sisältää valokuvia sekä teknisiä piirustuksia. Käytämme opinnäytetyössä ”Esteettömät sisäliikuntatilat” ohjeistuksesta termiä Suomen aineisto.

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry (VAU ry) on suomalainen urheilu- ja liikuntajärjestö, joka toimii valtakunnallisesti. VAU ry:n toiminta keskittyy näkö- ja kehitysvammaisten, elinsiirron saaneiden sekä dialyysissä olevien henkilöiden liikuntamahdollisuuksien kehittämiseen ja suunnitteluun. VAU järjestää toimintaa kaikenikäisille ja -tasoisille vammaisurheilijoille (Suomen Vammaisurheilu - ja liikunta ry n.d.) VAU ry:n rahoitus tulee opetus- ja kulttuuriministeriöstä Veikkauksen voittovaroista (Saari 2017).

Opetus- ja kulttuuriministeriö on yksi Suomen 11 ministeriöstä, jotka muodostavat valtioneuvoston kanssa hallituksen (Valtioneuvosto n.d.) Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa Suomen koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä sekä kansainvälisestä yhteistyöstä (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.) ja näin ollen myös vammaisurheiluun liittyvien asioiden tukemisesta.

Rakennustieto on vuonna 1942 alkuun saanut rakennusteknisiin tietoihin keskitetty tietopalvelu. Palvelu on tarkoitettu kaikille rakennusalaalla toimiville ammattilaisille ja yritys-

sille sekä yksityishenkilöille. Rakennustiedon tavoitteena on parantaa rakentamisen käytäntöjä ja tiedon jakamista alalla. Rakennustieto on osakeyhtiö, joka toimii itsenäisesti ilman rahoitusta. (Rakennustieto Oy n.d.)

3.2 Ison-Britannian aineisto

Isossa-Britanniassa käytettävä *Accessible Sport Facilities* on vuonna 2010 julkaistu ohjeistus esteettömän liikuntatilan rakentamiseen. Ohjeistuksen julkaisemisesta vastaa *Sport England*. Ohjeistus löytyy Sport Englandin verkkosivuilta ilmaisena pdf. -tiedostona. Tiedostossa on 83 sivua ja se sisältää taulukoita, teknisiä piirustuksia sekä havainnollistavia valokuvia. Ohjeistus koskee sekä sisä- että ulkoliikuntatiloja. Ohjeistus sisältää ohjeiden lisäksi merkittävästi muuta esteettömyyteen ja vammaisurheiluun liittyvää tietoa. Käytämme opinnäytetyössä *Accessible Sport Facilities* -ohjeistuksesta termiä Ison-Britannian aineisto.

Sport England toimii laaja-alaisesti urheilun edistäjänä Englannissa. Toiminnan tavoitteina ovat esimerkiksi lisätä kansalaisten kiinnostusta urheilua kohtaan, vähentää passiivisuutta, varmistaa liikuntatilojen tehokkuutta sekä kannustaa nuoria liikkumaan. (Sport England n.d a.) Sport England saa rahoitusta kulttuuri-, media- sekä urheiluministeriöstä ja kansallisen rahapeliyhtiön voittovaroista (Sport England n.d b.)

3.3 Tanskan aineisto

Tanskan esteettömän liikuntapaikkojen rakentamisen ohjeistukset muodostuvat verkkosivuista nimeltä *Idrætsrum for alle*. Verkkosivut ovat saaneet alkunsa Handicapidrættens Videnscenter:n sekä Lokale- og Anlægsfonden:in aloitteesta. Tanskan vammaisurheilu yhdistys Parasport Danmark sekä Tanskan rakennustutkimuksen instituutti Statens Byggeforskningsinstitut ovat tarkastaneet ja hyväksyneet ohjeistukset. Verkkosivut ovat saaneet rahoitusta Tanskan Kulttuuriministeriöltä kansallisen rahapeliyhtiön voittovaroista. Verkkosivuston ylläpidosta vastaa Handicapidrættens Videnscenter (*Idrætsrum for alle* n.d a).

Verkkosivut esteettömästä rakentamisesta muodostuvat kolmesta kappaleesta. Tilat ovat jaettu ulkoliikuntatiloihin, sisäliikuntatiloihin sekä yleisiin tiloihin. Kappaleet ovat jaoteltu alaotsikoihin tietojen etsimisen helpottamiseksi. Ohjeistuksien selkeyttämiseksi on käytetty valokuvia sekä teknisiä piirustuksia. Ohjeistuksien sivupalkissa viitataan lähteisiin, joista löytyy aiheittain lisätietoja. Käytämme opinnäytetyössä verkkosivusta "Idrætsum for alle termiä" Tanskan aineisto.

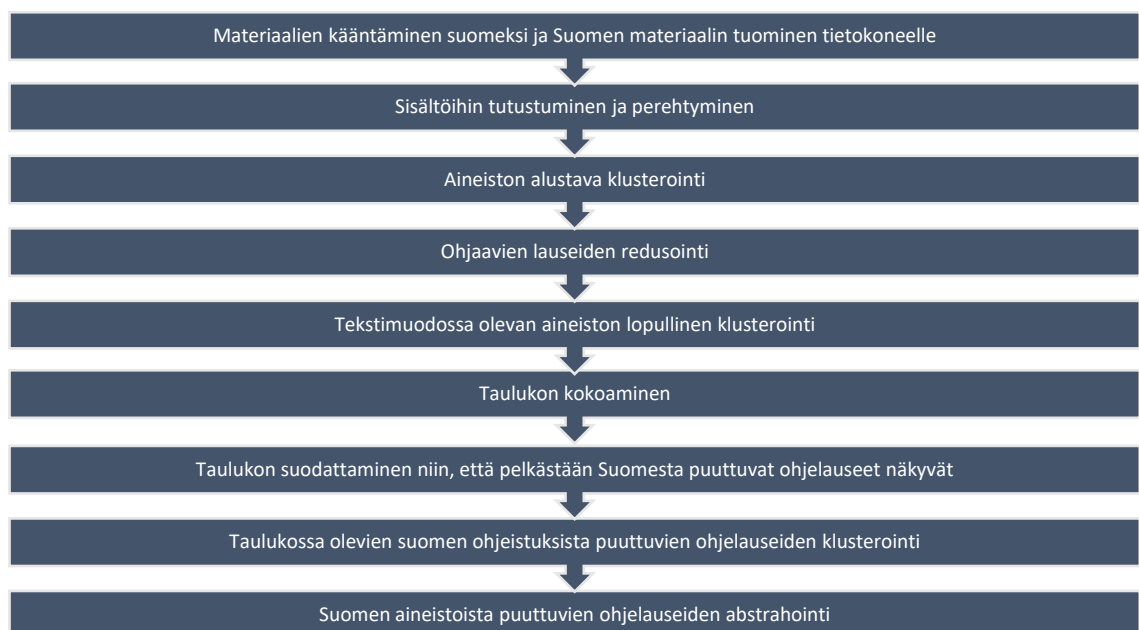
Handicapidrættens Videnscenter on vuonna 1995 perustettu vammaisurheilun tietokeskus, joka toimii itsenäisenä säätiönä valtion rahoituksella (Handicapidrættens Videnscenter 2012). Lokale- og Anlæsfonden on säätiö, joka tukee urheilun, kulttuurin sekä vapaa-ajan hankkeiden mahdollistamista. Rahoitusta voi hakea esimerkiksi sisä- ja ulkoliikuntatilojen rakentamiselle tai kunnostamiselle, kulttuuritoiminnan kehittämiseksi tai ulkoilualueiden rakentamiselle. Säätiö toimii osaksi omalla pääomalla, sekä vastaanottaa vuosittain rahoitusta Tanskan kansalliselta rahapeliyhtiöltä. Säätiön periaatteiden mukaan rahoitusta hakevien hankkeiden tulee olla yleishyödyllisiä, eivätkä ne saa tuottaa voittoa. (Lokale- og Anlæsfonden n.d.)

Parasport Danmark tarjoaa monipuolisesti tietoa vammaisurheilusta ja niihin liittyvistä tapahtumista ja toiminnasta. Toimintaa tukevat mm. Special Olympics Danmark sekä Paralympisk Komite Danmark. Statens Byggeforskningsinstitut. (Parasport Danmark n.d.)

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena on vertailla kolmen maan ohjeistuksia, jonka pohjalta pystymme ehdottamaan konkreettisia kehittämissuhteita Suomen sisäliikuntapaikkojen esteettömyysohjeistuksiin. Työ on toteutettu aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä.

Ohjeiden taulukoinnin toteuttamiseksi piti kääntää Ison-Britannian ja Tanskan aineisto suomeksi, ryhmitellä ja yksinkertaistaa aineistoa (kuvio 1). Jäsentelimme kaikki ohjeet yhteen taulukkoon. Tuloksissa pyrimme tuomaan tärkeimmät Suomen aineistoa koskevat kehitysehdotukset esille.

Kuvio 1. Selkeyttävä kuvio työprosessin eri vaiheista.

4.1 Aiheen rajaus

Lähdeaineistoja rajattiin seuraavasti: tarkkailtiin ainoastaan sisäliikuntatilojen esteettömyyteen ohjaavia lauseita. Vaatimukset ohjeistuksille olivat, että ne koskevat tiloja tai tilaratkaisuja ulkoseinien sisäpuolella, vaikuttavat sisätiloihin tai sisätilojen olosuhteisiin, kuten esimerkiksi ikkunat, lasirakenteet, valaistus, akustiikka. Ison-Britannian aineistossa on paljon kuvailevia lauseita, kuten esimerkiksi:

Uiminen on tärkeä aktiviteetti useille vammaisille henkilöille, joko kilpatasolla tai puhtaasti harrastuksena. Vesi kannattelee ihmisen kehoa vapauttaen liikkumisen apuvälineitä tarvitsevat henkilöt apuvälineistä, kuten kainalosauvoista tai pyörätuolista. Suurin osa tämän dokumentin alkuosan ohjeistuksista ovat uima-altaiden sopivia. Kuitenkin uima-altaat

aiheuttavat tiettyjä ongelmia suunnittelijoilla ja hallinnolle, ja näitä usein katsotaan läpi sormien. (Sport England 2010: 60.)

Rajasimme tässä opinnäytetyössä huomioon otettavat ohjaavat lauseet kuitenkin pelkästään konkreettisesti esteettömään rakentamiseen ohjaaviin lauseisiin, kuten esimerkiksi: “penkkien on oltava vähintään 0.45m syviä edestä taakse mitattuna (0.5m on suositus)” (Sport England 2010:60) ja “herkkäihoisille tai henkilöille jotka ovat alltiita ihovaurioille pitäisi olla penkin päälle laitettava matto” (Sport England 2010: 60).

Ohjeistuksissa olevia, mutta työn ulkopuolelle olevia aiheita ovat esimerkiksi pysäköinti- paikkoja, ulkovalaistusta, polkuja sekä ulkolajeja koskevat ohjeistukset. Ulkoliikunta-alueita on vähintään yhtä paljon, kun sisäliikuntatiloja. Ulkoliikuntaa on myös käsitteenä vaikeampi rajata, sillä sitä harrastetaan lukuisissa ympäristöissä (vedessä, metsässä, kalliolla) joihin eivät myöskään rakennussäädökset vaikuta samalla tavalla, kuin rakennettuun ympäristöön.

Aineistoissa viitataan usein esimerkiksi standardeihin, lisätietoihin ja rakennus säännöksiin. Puuttuva ohjeistus saattaa löytyä sekundaarisesta lähteestä, jos sellaisesta on maininta. Rajasimme nämä sekundaariset lähteet opinnäytetyössä käytettävän aineiston ulkopuolelle. Eri maissa rakennusmääräykset saattavat erota toisistaan. Tässä työssä emme ota myöskään huomioon rakennusmääräysten mahdollisten erojen vaikutusta ohjeistuksiin.

4.2 Työmenetelmät

Sisällönanalyysin tavoitteena on saada tutkimuksen kohteesta kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Tavoitteena on, että tietoa ei kuitenkaan katoa aineistoa tiivistäessä. Yleinen ja tiivistetty muoto esitetään opinnäytetyössämme sanallisesti. Sisällönanalyysi perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineistoa käsitellään kolmessa eri vaiheessa: aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi, joista muodostuu tulos. (Sarajärvi & Tuomi 2009: 107-112.)

Opinnäytetyömme sisällönanalyysimenetelmä on vertaileva aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi tarkoittaa sitä, että analyysin luokittelua ei ohjaa valmis käsitejärjestelmä tai teoria. Toisin sanoen analyysin luokittelu muodoste-

taan aineiston pohjalta. Työstä tulevia johtopäätöksiä verrataan alkuperäiseen aineistoon. (Sarajärvi & Tuomi 2009: 107-113). Opinnäytetyössä etsitään Suomen sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksiin kehityskohteita vertailemalla kyseisiä ohjeistuksia Ison-Britannian ja Tanskan vastaaviin (liite 2).

Ison-Britannian ja Tanskan materiaalit käännettiin suomeksi ennen aineistolähtöisen sisällönanalyysin aloittamista. Suomessa käytettävä materiaali on saatavilla pelkästään kirjallisena, joten käytimme tekstintunnistusohjelmaa nimeltä *FreeOCR*, jonka avulla saimme tuotua Suomen aineiston tekstit samaan tekstinkäsittelyohjelmaan Iso-Britannian ja Tanskan aineiston kanssa. Kielitaitojemme lisäksi käytimme tarkastukseen sanakirjoja sekä ammattisanakirjoja, joita olivat esimerkiksi REHVA, Rakennustieto sekä MOT-sanakirja. Aineiston kääntämisen aikana, tutustuimme samalla sisältöön ja materiaalien rakenteeseen.

Seuraavaksi redusoitiin eli pelkistettiin aineiston. Tämä tarkoittaa aineiston pilkkomista osiin tai informaation tiivistämistä. (Sarajärvi & Tuomi 2009: 108-109.) Opinnäytetyössä tämä tarkoitti informaation tiivistämistä. Alkuperäisistä ilmauksista teimme pelkistettyjä ilmauksia. Esimerkiksi Tanskan aineiston lause ”Kaikki käyttäjät huomioon ottaen, tulisi uimahalli koostua monesta erilaisesta altaasta, jotka soveltuvat eri käyttötarkoituksiin” (Ildrætrum for alle b) on pelkistetty muotoon ”Eri käyttötarkoituksiin soveltuvia altaita”. Esteettömyyden kannalta oleellimmat numeeriset tiedot tuotiin taulukkoon myös.

Redusoinnin jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Klusterointi tarkoittaa merkitykseltään samojen käsitteiden, eli tässä tapauksessa ohjeistuksien, ryhmittelyä samaan luokkaan. (Sarajärvi & Tuomi 2009: 108-109.) Me teimme redusointia ja klusterointia osittain päinvastaisessa järjestyksessä. Ryhmittelimme aineistoa aiheittain jo ennen pelkistämistä, koska aineistomme oli selkeästi kunkin materiaalin kohdalta valmiiksi jaoteltu. Teimme klusteroinnin vertailemalla ohjeistuksien sisällysluetteloita, joista muodostui jäsentelyn alustava pohja. Maiden välillä oli kuitenkin eroja aineiston aiheiden jäsentelyssä ja loimme uusia jäsentelyjä ryhmittelyn aikana. Ryhmittely olikin työssämme erittäin tärkeä vaihe, jotta mikään informaatio ei jää pois taulukoista.

Taulukko-ohjelman avulla saimme valmiin listauksen järjestettyä niin, että ohjelma näytti vain Tanskaan ja Iso-Britanniaan verrattuna Suomelta puuttuvat ohjeistukset. Uusi taulukko piti klusteroida uudestaan, jotta muodostui selkeästi luettava taulukko. Viimeisessä

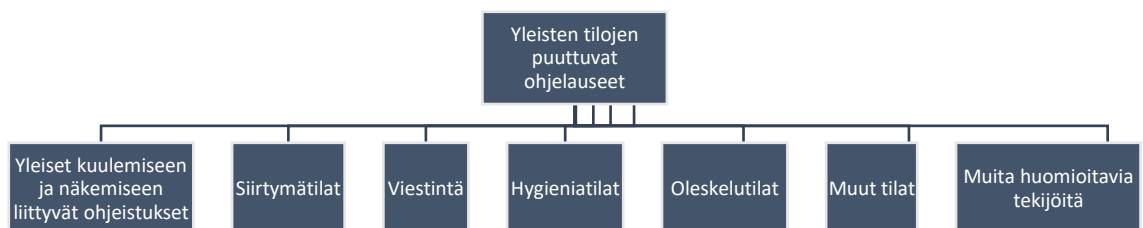
vaiheessa aineisto abstrahoitettiin, eli luotiin käsitteitä. Abstrahoinnin tavoitteena oli muodostaa tutkimuskohteesta kuvaus yleiskäsitteiden avulla (Sarajärvi & Tuomi 2009: 111-112). Tämän jälkeen teimme abstrahoinnin Suomelta puuttuvista ohjelauseista. Puuttuvista ohjeistuksista pyrittiin löytämään suurempia aiheita, osa-alueita aiheista tai näkökulmia. Abstrahoinnin ulkopuolelle jääviä yksittäisiä tietoja tarkastelimme ja pohdimme niiden puuttumisen vaikutusta Suomen aineistoon. Nostimme mielestämme tärkeimmät seikat puuttuvista ohjeistuksista tuloksiin.

5 Tulokset

Ohjelauseiden kokonaistaulukko sisältää noin 2140 riviä ohjelauseita (liite 2) ja Suomelta puuttui noin 700 riviä (liite 1). Käsittelimme ohjelauseita kahtena kokonaisuutena: yleisiä tiloja koskevat ohjeet sekä lajikohtaiset ohjeet. Esittelemme näiden kahden kokonaisuuden tulokset myös erillään. Tuloksissa nostamme esiin pelkästään mielestämme tärkeimmät ja suurimmat puutteet tulosten suuren määrän vuoksi. Koko taulukko Suomelta puuttuvista ohjeistuksista näkyy työn liitteissä (liite 1). Tuloksissa tai johtopäätöksissä emme erottele, onko Suomen aineistosta puuttunut ohjelause peräisin Tanskan vai Iso-Britannian aineistosta. Lähteinä olevien maiden erittelyn näkee liitteenä olevasta taulukosta (liite 2). Tuloksissa ja johtopäätöksissä käytämme Tanskan ja Ison-Britannian aineistoista yhteistä termiä verrokkiaineisto.

5.1 Yleiset tilat

Suomen ohjeistuksista ei puuttunut yleisistä tiloista montaakaan kokonaista alaluokkaa, joten suuri osa yleisten tilojen puuttuvista ohjelauseista on lisätietoja, -mittoja tai monipuolisempaa kuvailua. Yleisiä tiloja koskevia Suomen aineistosta puuttuvia ohjelauseita on yhteensä 500. Näistä loimme aluksi 23 alaluokkaa. Nämä alaluokat kategorisoitiin vielä kuuteen yläluokkaan (kuvio 2). Tulokset esitämme näiden tekemiemme kuuden yläluokan mukaisesti. Yläluokka ja siihen kuuluvat alaluokat luetellaan jokaisen alaluvun alussa. Jaottelusta on tehty kuvio, jos alaluokkaan kuuluu vähintään kolme kategoriaa.

Kuvio 2. Selkeyttävä kuvio yläluokista.

5.1.1 Yleiset kuulemiseen ja näkemiseen liittyvät ohjeistukset

Tässä kappaleessa tuomme esille kuulemiseen ja näkemiseen liittyvät ohjeet. Yläluokkaan kuuluu seuraavat alaluokat: akustiikka, ääniopasteet, valo ja väri (kuvio 3).

Kuvio 3. Selkeyttävä kuvio alaluokista.

Havaitsimme yleisistä kuulemiseen ja näkemiseen kuuluvien ohjeiden alaluokista pelkästään yksittäisiä puuttuvia ohjeita. Puuttuvat lisätiedot liittyivät esimerkiksi värien ja väriteemojen valinnan yksityiskohtaisempiin tietoihin. Kontrasti- ja värieroja vaativia rakenteita löytyi myös verrokkiaineistosta lisää, kuten esimerkiksi seinän ja lattialistan välisen värieron tarpeellisuus.

Valoon ja valaistukseen liittyvissä ohjeissa on Suomen aineiston ja verrokkimaiden aineiston välillä yksi ohjeistukseen sisältyvä eroavaisuus: Verrokkimateriaalissa pidetään epäsuoraa valaistusta parhaana valaistuksen muotona. Suomen ohjeistuksissa taas korostettiin suoran ja epäsuoran valaistuksen yhdistämisen olevan optimaalisin valon muoto.

5.1.2 Siirtymätilat

Tässä kappaleessa tuomme esille siirtymätiloja koskevia tuloksia. Siirtymätiloihin kuuluvat seuraavat alaluokat: hissi, käytävä, portaat/luiskat/tasanteet, ovet, ikkunat, sisäänkäynti/vastaanotto, kaiteet sekä pelastukseen liittyviä seikkoja (kuvio 4).

Kuvio 4: Selkeyttävä kuvio alaluokista

Siirtymätiloja koskevista puuttuvista ohjelauseista nousi vertailussa esille laajimpana osuutena evakuointia ja hälytyksiä koskeva kappale. Verrokkiaineistossa käsitellään hätäuloskäyntien esteettömyyden vaatimuksia useasta näkökulmasta. Verrokkiaineistossa

tuodaan esimerkiksi esille urheilupyörätuolien mittojen huomioonottaminen hätäpoistumisteiden leveydessä, hätäuloskäytien esteettömyys kaikille sekä tiedonkulku kommunikaatiojärjestelmissä hätäpoistumisen aikana. Verrokkiaineistossa kuvaillaan myös väliaikainen suojapaikka ja ohjeistus sen sijoittamisesta evakuointihissien ja paloportaiden yhteyteen. Verrokkiaineistossa ohjeistetaan myös kiinnittämään huomioita henkilökunnan määrän ja mahdollisten autettavien evakuoitavien määrän suhteeseen. Hälytysjärjestelmistä tärkeimpiä puuttuvia osuuksia ovat ohjeistus tarisevän henkilöhakulaitteen käyttämiseen sekä kuulojärjestelmien ohjelmointi hätäuloskäytien varalle. Evakuointihissiiä koskevat ohjeistukset puuttuvat myös täysin Suomen aineistosta.

Yhtenä puuttuvana kokonaisuutena oli ikkunoiden käyttämisen esteettömyyttä käsittelevät ohjelauseet. Verrokkiaineistossa ohjeistettiin ikkunoihin liittyen esimerkiksi ikkunoiden automatisoidun avaamismekanismien ja helppokäyttöisyyden kuvailuilla.

Loput Suomen aineistosta puuttuvista ohjeistuksista ovat pelkästään yksityistyi kohtaisia tietoja, kuten esimerkiksi numeeriset mitat tasanteen leveydelle (1200 mm) ja pituudelle (1500 mm) tai ohjeistus lattiamerkitöjen kulkemisesta sisäänkäynnistä vastaanottotiskille.

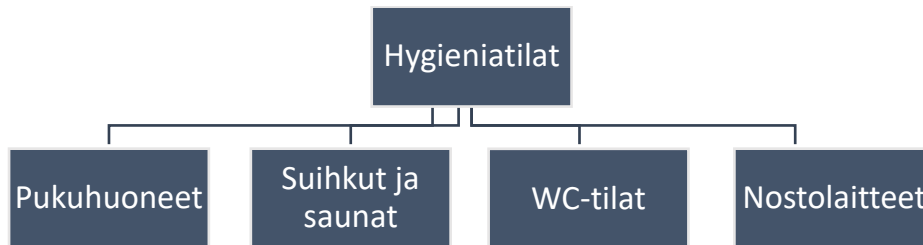
5.1.3 Viestintä

Opastuksen ja tiedottamiseen liittyvistä ohjeistuksista suurin määrä puuttuvista ohjelauseista koskee digitaalisen näytön lisätietoja. Verrokkiaineisto sisältää useita digitaalisen näyttöön sisältyviä esteettömän käytön ominaisuuksia, joita Suomen aineisto ei sisällä, kuten näytönlukijan, puhesyntetisaattorin ja suurennustoiminnon. Puhesyntetisaattori on myös verkkosivujen esteettömyydestä yksi ohjeistus, joka Suomen aineistosta puuttuu.

Digitaaliseen näyttöä lukuun ottamatta opastuksen ja tiedottamiseen liittyvät puuttuvat ohjeistukset ovat pelkästään puuttuvia yksityiskohtia. Näitä ovat esimerkiksi ohjeistukset suuntanuolen käyttämiseen sekä pistekirjoituksen vasemmalla puolella olevan tunnusmerkin käyttäminen.

5.1.4 Hygieniatilat

Tässä kappaleessa tuomme esille hygieniatiloihin liittyvät tulokset. Hygieniatiloihin kuuluu seuraavat alaluokat: pukutilat, sauna, suihku, WC, nostolaitteet, unisex-tilat (kuvio 5).

Kuvio 5: Selkeyttävä kuvio alaluokista.

Hygieniatiloista ei vertailussa löytynyt suuria määriä puuttuvia ohjeita. Tärkeimpänä hygieniatiloja koskevana puutteena taulukosta pidimme nostolaitteisiin liittyvien ohjeistuksien puuttumista. Ohjelauseita nostolaitteista on verrokkiaineistossa suihku-, WC-, sekä pukutiloissa. Nostolaitteiden ominaisuuksia ja sijoittelua on myös verrokkiaineistossa kuvattu.

WC-tiloihin liittyvistä puuttuvista ohjeista ainoa kokonaisuus asia oli pisuaariin liittyvät ohjeet, joita Suomen aineistossa ei ole ollenkaan. Verrokkiaineistossa kuvataan esimerkiksi pisuaarin korkeus (500 mm) myös pyörätuolinkäyttäjille (400 mm).

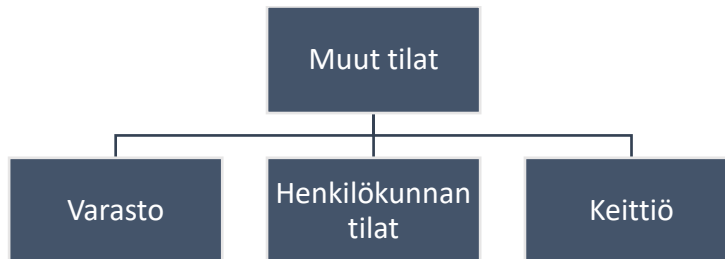
Pukuhuoneissa verrokkiaineistot ovat ohjeistaneet unisex-pukuhuoneiden tarjoamiseen. Nämä pukuhuoneet on myös vaatimustasoltaan kuvattu. Suomen aineistossa unisex-tilan tarjoaminen koskee pelkästään esteetöntä WC:tä.

5.1.5 Oleskelutilat

Katsomoihin, ravintoloihin ja kahvioihin liittyviä ohjeita puuttui hyvin vähän. Enemmän kuin yhden puuttuvan ohjeistuksen yksityiskohtia ovat esimerkiksi kahvilan ja liikuntatilan jakamista koskevat ohjeet sekä kahvila-/ravintolatilojen automaatteihin liittyvät ohjeet. Katsomoon liittyvissä ohjeistuksissa on verrokkimateriaalilla kuvattu yksityiskohtaisempia huomioita näköolosuhteiden huomioimisesta. Verrokkimateriaalissa mainitaan esimerkiksi kaiteiden, pylväiden ja istuinjärjestyksen huomioimisen tärkeys esteettömältä paikalta näkemisen optimoimiseksi.

5.1.6 Muut tilat

Tuomme *muut tilat* -kappaleessa esille tulokset koskien varastoa, varaston sijoittamisesta, henkilökunnan tiloja sekä keittiötä koskevia puutteita (kuvio 6).

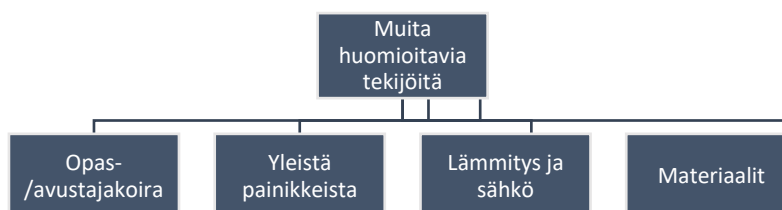
Kuvio 6. Selkeyttävä kuvio alaluokista

Keittiön esteettömyyttä ohjaavat lauseet puuttuivat kokonaisuudessaan. Verrokkiaineistossa ohjeistettiin kiinnittämään huomioita mm. kaapistojen sijoittamiseen, laitteiden yksinkertaisuuteen sekä mahdollisuuteen toimia myös istuen.

Henkilökunnan tiloista löytyi useita Suomen aineistosta puuttuvia huomioita. Verrokkiaineistossa eritellään esimerkiksi lajikohtaisia huomioita, Suomen aineistossa on tietoa yleisemmällä tasolla. Verrokkiaineistossa tuodaan esimerkiksi ampumatilojen asevalvonnan ja uimahallin lipunmyynnin esteettömyyttä esille. Yleisistä henkilökunnan käytössä olevista tiloista Suomen aineistosta puuttuu maininnat esimerkiksi huoltotilojen esteettömyydestä.

5.1.7 Muita huomioitavia tekijöitä

Tuomme tässä kappaleessa esille muihin huomioitaviin tekijöihin liittyviä tuloksia. Nostamme esille puutteita seuraavista alakäsitteistä: opas-/avustajakoira, yleistä painikkeista, lämmitys ja materiaalit (kuvio 7).

Kuvio 7. Selkeyttävä kuvio alaluokista.

Opaskoirat otetaan Suomen aineiston kohdalla esille pelkästään portaiden leveyttä kuvaavassa kappaleessa. Verrokkiaineistossa esimerkiksi ohjeistetaan luomaan toimintaperiaatteet opas-/ avustajakoirien varalta koko tiloihin.

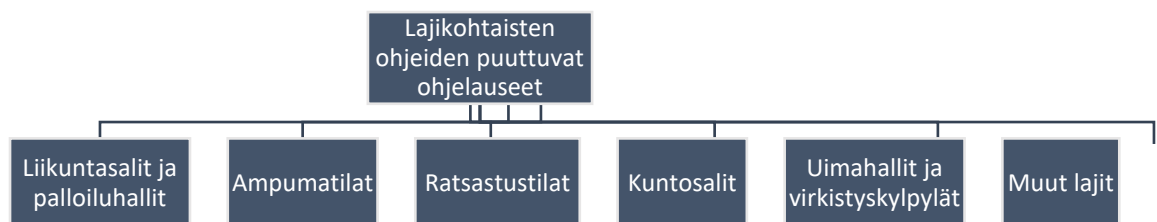
Materiaaleja koskien puuttui hyvin vähän ohjeita, mutta halusimme nostaa yhden yksittäisen puuttuvan ohjeistuksen tuloksissa esille: Koskettamalla pinnoista lähtevän äänen avulla orientoitumisen mahdollisuutta ei huomioida Suomen aineistossa.

Suomen aineistossa on kuvattu hyvin laajasti erilaisten painikkeiden ominaisuuksia tiloitain, mutta verrokkiaineistossa on kappale yleisesti painikkeista. Taulukon kohta *yleisesti painikkeista* saattaa lukijalle näyttää siltä, että painikkeiden kohdalla on suuria puutteita. Tämä on kuitenkin pitkälti pelkästään aineistojen erilaisen jäsentelyn aiheuttama tulos.

5.2 Lajikohtaiset ohjeet

Lajikohtaiset ohjeet olivat Suomen aineiston kohdalla erittäin kattavat verrokkiaineistoon nähden. Tuloksiin nostamme esiin mielestämme tärkeimmät Suomen aineistosta puuttuvat ohjeistukset. Puuttuvat ohjeistukset jaoimme aluksi 24 alaluokkaan. Käytännössä tämä jako tapahtui lajeittain tai tiloitain. Nämä alaluokat kategorisoimme kuuteen yläluokkaan (kuvio 8). Nämä kuusi yläluokkaa jaoimme pitkälti puuttuvien ohjeistuksien määrän mukaan. Ensimmäiset viisi yläluokkaa sisältävät lajeja ja niihin liittyviä tiloja, joista nousi edes vähän enemmän, kuin pelkkiä yksittäisiä ohjelauseita esiin. Viimeinen *Muut lajit* yläluokka sisältää lajeja, joista puuttui pelkästään yksityiskohtia tai lajeja, joita ei Suomessa harrasteta kovin aktiivisesti.

Tulokset esitetään yläluokka kerrallaan. Jokaisen yläluokan kohdalla luetellaan siihen kuuluvat alaluokat, jos niitä on enemmän kuin yksi.

Kuvio 8: Selkeyttävä kuvio alaluokista.

5.2.1 Yleiset liikuntasaliin ja palloiluhalliin liittyvät ohjeet

Liikuntasalien ja palloiluhalleihin liittyvistä ohjeistuksista Suomen aineistosta puuttuu yleisiä tietoja, kuten valaistukseen tai värivalintoihin liittyviä tietoja. Tämä johtunee aineistojen erilaisista jäsentelyistä: näitä asioita on tuotu Suomen aineistossa kattavammin esille yleisiä tiloja koskevassa osuudessa. Liikuntasalien ja palloiluhallien erityispiirteistä Suomen aineistosta puuttuvat esimerkiksi tilan jakamista koskevat ohjeistukset, tulosten ilmoittaminen kaiuttimista ja näytöiltä sekä urheilupyörätuolilla liikkumisen sallivien tilojen merkitseminen.

5.2.2 Ampumatilat

Ampumatiloihin liittyvistä ohjeistuksien puutteita nousi esiin pääosin kahdesta aihealueesta: tilojen suunnittelusta ja varusteiden ominaisuuksista. Esimerkiksi kerhohuoneen sijoittamista ratojen yhteyteen ja pukuhuoneen sijoittamisesta ratojen lähelle ei ole mainintoja Suomen aineistossa. Verrokkiaineistosta varusteisiin liittyviä lisätietoja ovat esimerkiksi erikorkuisten asetelineiden ja ylimääräisen valmistelupöydän tarjoamiset ampumatiloihin. Sähköisen tulosten merkitsemisen mahdollisuuden tarjoamista ei myöskään mainita Suomen aineistossa.

5.2.3 Ratsastus

Ratsastukseen liittyen ainoa Suomen aineistosta puuttuva useampia ohjeistuksia sisältävä aihe on tallitilojen esteettömyys. Verrokkiaineistosta löytyy esimerkiksi tallitilojen melun vaimennuksen, hyvän ilmaston ja lattian liukumattomuuden tärkeydestä ohjeistuksia. Muuten puuttuvat ohjeistukset olivat pelkästään yksityiskohtia.

5.2.4 Kuntosali

Verrokkiaineistossa on kuvattu kuntosalin tiloihin liittyviä ohjeistuksia, joita on Suomen materiaalissa tuotu yleisiä tiloja koskevissa ohjeistuksissa esille. Näitä ovat esimerkiksi vastaanottotiskin, varastotilojen, WC:n sekä pukuhuoneiden esteettömyyksien vaatimukset ja kuvailut. Kuntosalin erityispiirteitä koskien verrokkiaineistosta löytyi myös lisää ohjeita.

Verrokkiaineistossa tuotiin esimerkiksi esille harjoitusohjelmien ja -ohjeiden saatavuus muussa kuin tekstimuodossa, varausjärjestelmien esteettömyys sekä video-ohjaustuntien tekstitys. Peilien ominaisuuksia ja sijoittamisen ohjeistuksia ei myöskään löydy Suomen aineistosta.

5.2.5 Uimahalli ja virkistyskylpylä

Taulukon mukaan suurin puute uimahalleja koskien on pukuhuonetiloja koskevat puutteet, mutta tämä on pitkälti aineistojen erilaisten jäsentelyjen aiheuttama tulos: Suomen aineisto sisältää ohjeita pukuhuoneista, mutta ei juuri uimahallin pukuhuoneista. Muuten puuttuvia aiheita ohjeista ovat esimerkiksi veden lämpötilojen ohjeet sekä kokonaan terapia-altaaseen liittyvät ohjeistukset.

5.2.6 Muut lajit

Viimeisenä muodostettu kategoria *Muut lajit* sisältää pääosin lajeja, joista puuttuu pelkästään muutamia yksityiskohtaisia lisätietoja. Muut lajit ovat: Boccia, istumalentopallo, kriketti, maalipallo, pyörätuolimiekkailu, pyörätuolirugby, pyörätuolikoripallo, pyörätuolitanssi, pyörätuolitennis, pöytätennis, sulkapallo, sähköpyörätuolisalibandy, voimistelu, nurmikeilailu, yleisurheilun kenttä- ja ratalajit, ratapyöräily, sokkopingis, kamppailulaji, cp-jalkapallo, kehitysvammaisten jalkapallo, sokeiden jalkapallo, kelkkajääkiekko, proteesijääkiekko, pyörätuolicurling, taitoluistelu, näkövammaiskeilailu, kehitysvammaiskeilailu, elinsiirtoväen keilailu, liikkumis- ja toimintaesteisten keilailu sekä kiipeily. Emme löytäneet näiden lajien yksittäisille puuttuville ohjelauseille mitään kaavaa tai keinoa kategorisoida niitä yhteen, joten pidämme niitä vain puuttuvina yksityiskohtina. Ohjelauseiden suuren määrän vuoksi tuomme vain muutamasta lajista esimerkkejä tuloksissa esille. Nurmikeilailu ja kriketti ovat Suomen ohjeistuksista kokonaan puuttuvat lajit, jotka kuuluvat myös kategoriaan *Muut lajit*.

Esimerkiksi yleisurheilun kenttälajeihin liittyvistä ohjeistuksista puuttui pelkästään heittolajien säilytystilaa koskeva ohje. Voimistelua koskien Suomen aineiston puutteita olivat esimerkiksi työntekijöiden esteettömyyteen sekä peilien sijoittamiseen liittyvät huomiot.

Tenniskentän pintojen valintaan löytyy verrokkiaineistossa laajat lisäohjeet, sekä esimerkiksi verkon kiinnitystolppien ja kentän ympärillä olevan tilan sijoittamiseen löytyy ohjeistuksia, toisin kuin Suomen aineistosta.

5.2.7 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Suurimpana yksittäisenä kehitettävänä kohteena pidämme evakuointi- ja hätäuloskäyntien esteettömyyttä koskevien tietojen lisäämistä Suomen sisäliikuntatiloja koskeviin ohjeistuksiin. Nostolaitteita koskevat ohjeet ovat myös yksi hygieniatilojen varusteista puuttuva kokonaisuus.

Nostimme tuloksiin mielestämme tärkeimpiä puuttuvia ohjeistuksia, mutta tiedostamme tämän ongelmallisuuden: tuloksiin nostettu ohjeistus saattaa jollekin käyttäjälle olla yhdentekevä, kun taas jokin tuloksissa mainitsematon ohjeistus jollekin edellytys tiloissa toimimiselle. Tiedostamme, että näkökulma tuloksiin nostetuista tärkeistä ohjeistuksista on täysin subjektiivinen. Tulokset ovat kuitenkin kokonaisuudessaan näkyvillä liitteenä.

Todistimme suuren määrän puuttuvia yksittäisiä ohjeistuksia sekä muutaman puuttuvan aihealueen. Taulukkoa ja tuloksia tarkastella käy selväksi, että Suomen aineisto on hyvin kattava verrokkiaineistoon nähden. Pidämme Suomen aineistoa kattavana, koska valtaosa puuttuvista ohjelauseista jäi kategorisoimatta. Puuttuvia ohjelauseita oli Suomen aineistosta myös määrältään vähiten. Osa puutteista selittyy kulttuurisilla tekijöillä. Esimerkiksi krikettiä pelataan hyvin vähän Suomessa, joten kriketin lajikohtaisia ohjeistuksia ei ole Suomen aineistossa.

Tuloksista voidaan myös päätellä, että Suomen, Ison-Britannian sekä Tanskan ohjeistuksista löytyy eroja. Erot ovat aihealueiden laajuuksien eroja. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta esteettömyyteen ohjataan kaikkien maiden ohjeistuksissa samoilla tavoilla. Esteettömyyden käsitystä voidaan pitää siis samankaltaisena kaikissa vertailussa mukana olevissa aineistoissa.

6 Pohdinta

Opinnäytetyömme tavoite löytää kehityskohteita Suomen sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksiin toteutui. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoitteiden mukaisesti onnistuimme luomaan Suomen aineistosta puuttuvista ohjelauseista kategorioita. Käsitteistön ulkopuolelle jäi kuitenkin runsaasti yksittäisiä ohjelauseita, joita emme saaneet sijoitettua kategorioihin. Tämän koimme opinnäytetyön yhtenä haasteena. Uskomme tämän johtuvan Suomen ohjeistuksien kattavuudesta verrokkimaihien nähdessä.

Kiinnostuimme molemmat esteettömyydestä ollessamme VAU ry:llä työharjoittelussa. Yhteinen kiinnostuksemme esteettömyyteen ja samankaltaiset työskentelymenetelmät olivat hyvä perusta yhteistyölle. Keskinäinen mutkaton yhteistyömme osoittautui opinnäytetyöprosessin suurimmaksi vahvuudeksi. Opinnäytetyön aihe kehittyi VAU ry:n kanssa vuorovaikutuksessa. Olimme mukana aiheen rajauksen ja päämäärän asettamisessa.

Emme osanneet aavistaa prosessin alussa, kuinka paljon valittu opinnäytetyön aihe tulee vaatimaan resursseja. Emme ymmärtäneet, että tulevissa taulukoissa tulee olemaan yhteensä yli 2000 riviä, jolloin tiedon käsitteleminen on hidasta ja vaatii erityistä tarkkuutta. Aikataulutukset epäonnistui siis tietämättömyyden takia. Esteettömyyden lisäksi opimme siis paljon myös opinnäytetyön suunnittelun ja käytettävän tutkimusmenetelmän tuntemisen tärkeydestä.

Mielestämme kaikki hyötyvät sisäliikuntatilojen esteettömyydestä. Opinnäytetyö on vapaasti kaikkien siinä hyötyvien tahojen käytettävissä. Pyrkimyksenä oli luoda luotettavaa ja avointa tietoa, jota VAU ry. voi käyttää monipuolisesti hyväksi. Pyrimme täsmällisyyteen ja tarkistimme listauksen kahdesti.

Opinnäytetyöprosessi sisälsi useita eri vaiheita: kääntämistä, jaottelua, pelkistämistä, ryhmittelyä ja taulukointia. Vaarana on, että jokin yksittäinen tieto on saattanut tarkistamisesta huolimatta jäädä pois tai olemme ymmärtäneet väärin jonkin ohjelauseen. Tiedostimme nämä riskit työn alusta asti. Pyrimme koko opinnäytetyöprosessin ajan työskentelemään huolellisesti noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä.

Opinnäytetyö vaati joiltain osin erittäin yksityiskohtaista asiantuntijuutta, jota meillä ei prosessin alkaessa ollut. Ongelmatilanteissa olemme hyödyntäneet moniammatillista

asiantuntijaverkostoamme. Osasimme pyytää ohjausta asiantuntijoilta, joka oli työn onnistumisen kannalta erittäin tärkeää. Asiantuntijuutta tarvittiin muun muassa taulukko-ohjelman hallintaan, yksittäisten käsitteiden kääntämiseen sekä paloturvallisuuteen liittyviin yksityiskohtiin. Opinnäytetyössä hyödynnetty asiantuntijuus opetti meitä valtavasti. Opimme työn edetessä, että esteettömyyden asiantuntijuuteen tarvitaan osaamista laajasti eri aloilta. Tämä pelkästään sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksia vertaileva tutkielma vaati tutustumista esimerkiksi kääntämistyöhön, rakennussuunnitteluun ja -lainsäädäntöön sekä erilaisiin sisäliikuntalajeihin. Haluammekin kiittää seuraavia henkilöitä arvokkaasta avusta: Jani Kymäläinen (Paramedic Fieldchief), Oliver Wegmüller (englannin kielen tuntija) sekä Maria Cavadas (Muutosjohtamisen käytännön asiantuntija).

Opimme uusina taitoina *FreeOCR* ja *Excel*- taulukkolaskentaohjelman hallintaa. Varsinkin *Excel*- taulukkolaskentaohjelman hallitseminen oli haastavaa ja samalla erittäin tärkeää tiedon suuren määrän vuoksi.

Opinnäytetyön tärkeimpänä seikkana pidämme sitä, että tekemäämme työtä pystyttäisiin hyödyntämään jatkossa. Loimme kolmen maan sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistuksista yhteisen laajan taulukon, jossa aineistot täydentävät toisiaan. Taulukosta selviää Suomen ohjeistuksien puutteiden lisäksi myös Tanskan ja Iso-Britannian ohjeistuksien puutteet. Näin ollen ainakin materiaaleista vastaavat tahot pystyisivät kehittämään ohjeistuksiaan taulukon perusteella. Toivomme, että taulukosta on hyötyä VAU ry:lle, jotta he pystyvät käyttämään sitä mahdollisissa tulevilla hankkeissaan. Lisäämällä taulukkoon eri maiden ohjeistuksia pystytään helposti jatkamaan ohjeistuksien laajentamista.

Opinnäytetyöprosessi osoittautui haastavaksi ja työlääksi. Aiheen tärkeys motivoi meitä kuitenkin koko työskentelyn ajan. Pidämme tärkeänä, että sisäliikuntatilojen esteettömyysohjeistukset löytyvät yhdestä oppaasta. Uskomme niiden hyödyntämisen olevan tärkeä osa yhdenvertaisuutta. Kaikille tarkoitetut palvelut täytyvät olla vammaisten saatavissa yhdenvertaisesti sekä vastata heidän tarpeitaan (Suomen YK-liitto 2015: 42). Tällä työllä halusimme olla mahdollistamassa esteettömyyden kehitystä. Vammaisuus ei saa olla este myöskään sisäliikuntatiloissa toimimiselle.

Lähteet

Avaava n.d. Saavutettava viestintä. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<https://avaava.fi/saavutettava-viestinta/>>. Luettu 19.10.2017.

Delin, Annie 2003. Research Disability Portfolio Guide 8. Access on a shoestring. The Council for Museums, Archives and Libraries. Saatavana myös sähköisesti osoitteesta: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110805144525/http://www.mla.gov.uk/what/support/toolkits/libraries_disability/~media/Files/pdf/2003/dis_guide08.ashx>. Luettu 19.10.2017.

Handicapidrættens Videnscenter 2012. Centrets historia. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.handivid.dk/topmenu/om-centret/centrets-historie>>. Luettu 13.4.2017.

Idrætrum for alle a. Guide til tilgængeligt idrætsbyggeri. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.irfa.dk/>>. Luettu 13.4.2017.

Idrætrum for alle b. Guide til tilgængeligt idrætsbyggeri. Indezoner. Svømmehal. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa <<http://www.irfa.dk/indezoner/svømmehal>>. Luettu 18.10.2017.

Kemppainen, Erkki 2008. Kohti esteetöntä yhteiskuntaa. Stakes. Raportti. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tutkimukset_ja_raportit/kohti_esteetonta_yhteiskuntaa.pdf>. Luettu 5.4.2017.

Kilpelä, Niina 2013. Esteettömät sisäliikuntatilat. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Lokale- og Anlæsfonden. Om fonden. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.loa-fonden.dk/om-fonden/>>. Luettu 13.4.2017.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132 § 6. Annettu Helsingissä 5.2.1999. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rakennuslaki>>. Luettu 19.10.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävät ja tavoitteet. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://minedu.fi/tehtavat-ja-tavoitteet>>. Luettu 12.4.2017.

Parasport Danmark. Om Parasport Danmark. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://parasport.dk/document/default.asp?documentID=43&id=62>>. Luettu 22.10.2017.

Perustuslaki 1999/731 § 5. Annettu Helsingissä 11.6.1999. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>>. Haettu 19.10.2017.

Pesola, Kirsti 2009. Esteettömyysopas. Invalidiliitto. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <http://www.cultureforall.info/doc/tietopaketti_ja_oppaat/esteetto-myysopas.pdf>. Luettu 19.10.2017.

Raike, Antti n.d. Käsitteet ja sanasto. Keskeisten käsitteiden määrittelyä. ESOK. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.esok.fi/stivisuositus/termit/kasitteet-ja-sanasto>>. Luettu 19.10.2017.

Rakennustieto Oy. Historia. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.rakennustieto.fi/index/rakennustieto/historia.html>>. Luettu 12.4.2017.

Saari, Aija 2017. Oppari. Sähköpostiviesti 12.4.2017. Vastaanottaja: M. Bergström. VAU ry:n tutkimuspäällikön vastaus liittyen VAU ry:n rahoitukseen.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Sport England a. What We Do. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.sportengland.org/about-us/what-we-do/>>. Luettu 13.4.2017.

Sport England b. Our Partners. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.sportengland.org/about-us/our-partners/>>. Luettu 13.4.2017.

Sport England 2010. Accessible Sports Facilities. Verkkotiedosto. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://www.sportengland.org/media/4508/accessible-sports-facilities-2010.pdf>>. Luettu 18.10.2017.

Suomen standardisoimisliitto SFS ry 2010. Esteettömyys. Osa 1: Johdanto ja periaatteet tuotteiden, palveluiden ja ympäristöjen suunnitteluun. Helsinki: SFS.

Suomen Sädöskokoelma 2017. Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä. 241/2017. Verkkotiedosto. Helsinki: Oikeusministeriö. Luettu 19.10.2017.

Suomen Vammaisurheilu ja - liikunta ry. Yleisesti VAU:sta. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vammaisurheilu.fi/mika-on-vau/yleisesti-vausta>>. Luettu 12.4.2017.

Suomen YK-liitto 2015, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <http://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf>. Luettu 3.4.2017.

Valtioneuvosto. Valtioneuvoston toiminta. Verkkosivusto. Saatavana osoitteessa: <<http://valtioneuvosto.fi/tietoa/toiminta>>. Luettu 12.4.2017.

Ympäristöministeriö 2005. F1 Esteetön Rakennus. Ympäristöministeriö. Verkkodokumentti. Luettu 8.10.2017

Suomelta puuttuvat ohjeistukset

Yleiset kuulemiseen ja näkemiseen liittyvät ohjeet

AKUSTIIKKA JA ÄÄNIOPASTEET

Välikaton vaikutus

Materiaalien ääni kosketellessa

Äänentoiston ja erilaisten toimintojen jakautuminen tiloissa

Äänentoiston/musiikin jakautuminen tilassa

Samanaikaisia toimintoja tilassa

Hiljaisten ja meluisten tilojen erottaminen

VALO

Auringonpaahteen välttäminen

Yksityiskohtainen valaistus orientoitumisapuna

Valokonstrastien välttäminen

Suosi epäsuoraa valaistusta (Suomella epäsuora ja suoran yhdistelmä paras)

Varmista, etteivät loistevalaisimet aiheuta kuulolaitteille häiriöitä

VÄRIT

Värien käyttö lisäämään viihtyvyyttä

Selkeästi toisistaan erottuvia väriyhdistelmien käyttö

Kirkkaiden värien käyttö vain korostus-/varoituskäytössä

Seinän ja lattialistojen välinen väriero

Oven etureunan erottuminen

Lattia ja portaat eriväriset kuin seinät

Väri vaihtelut apuna tilan hahmottamisessa

Mitään sanomattomien väriteemojen välttäminen

Kontrastivärit tulee sopia yleiseen väriteemaan

Seinien väri tulisi luoda kontrasti ympäristöön

Väri- valoheijastavuus huomioitava, Natural Colour System

Väri- ja tummuuskontrastin yhteisvaikutus

Materiaalivalintojen vaikutus värin hahmottamiseen

Siirtymätilat

HISSIT

Hissien määrä

Yksityiskohdat hissien sijoittamisesta

Sisäänkäynnin läheisyyteen

Keskeisten toimintojen läheisyyteen

Urheilupyörätuoli

Lisäohjeita hissien oveen

Pysyttävä auki 5 sekunnin ajan

Sensori joka estää väliin jäämisen

Lisäohjeita hissien painikkeisiin

Sijainti hissien sivuseinällä

Välkkyminen painaessa

Myös lattiatasossa

Kerroksen näkeminen painikkeessa

Puhelin induktiosilmukalla hississä

Lisäohjeita hissien ulkopuoliseen informaatioon

Hissin vastapäätä selkeästi näkyvä kerrostaso

Ulkopuolella selkeä merkki hissien saapumisesta

Lisäohjeita hissimalleista

Käytettävä vain hätäratkaisuna

Pienin mahdollinen porrashissi

KÄYTVÄT

Pyörätuolilla kääntymiselle tilaa 1500 x 1500 mm

Ei kalusteita (vain syvennyksiin seiniin)

Pääkäytävä helpottaakseen orientoitumista

Ulosnäkeminen

Ikkunalliset ovet käytävällä

Valaistusvoimakkuus

Lisäohjeita pyörätuolien ohituspaikkoihin

Suosittelava leveys

Ohituspaikkoja 5 m välein

PORTAAT, LUISKAT JA TASANTEET

Portaisiin liittyviä lisäohjeita

Viimeisen/ensimmäisen askelman merkitseminen kontrastilla/materiaalilla

Sama askelkorkeus kaikissa portaissa

Kiiltävien pintojen välttäminen

Kapenevien portaiden välttäminen

Valaistus portaissa ei aiheuta varjoja

Tasanteiden yksityiskohtaiset tiedot

Tasanteet tasaiset

Leveys

Pituus

600 mm tasoeroissa tasanne 600 mm välein

Lisäohjeita luiskan yksityiskohtiin

Luiska on mahdollisimman loiva

Luiskan leveys pyörätuoliturheilun yhteydessä

Kaiteiden yksityiskohtaiset ominaisuudet luiskan yhteydessä

Ei tarvitse jos nousu <1:25

Leveät luiskat jaetaan kaiteella 2000 mm välein

Korkeus vähintään 1000 mm

OVET JA IKKUNAT

Lukon avaimenreiän erottuminen

Ovimalli valitaan käyttötarkoituksen mukaan

Ovien välttäminen

Lähimmät seinäesteet vähintään 300 mm (miel. 500 mm) ovesta

Painikkeet suurikokoiset ja helppokäyttöiset

Ovien aukipitäminen

Oven vapaa leveys urheilupyörätuoleilla liikuttavissa tiloissa

Oven avautumiseen lisäohjeita

Vähintään 90-astetta

Yhteen suuntaan avautuvat

Käyttötarkoitukseen riittävä avaussäde

Mieluiten vain yhden oven avaaminen samanaikaisesti

Oven materiaalien valintaan lisäohjeita

Lasitetun oven välttäminen

Lasitetun oven merkitseminen kontrastilla

Oven etureuna erottuva

Puuttuva sisäovimalli

Pariovi: pyörätuoli mahdollista yhdestä ovesta

Jos pariovet eri kokoa, tulee leveämpi ovi sijaita aina samalla puolella

Vetimiin lisäohjeita

Ergonominen muotoilu

Kaikissa ovissa

Vipukahva parempi kuin ovinuppi

Sijoittamisessa huomioitu pyörätuolissa istuvat

Ulko-ovien lisäohjeita

Heilurioven välttäminen

Karusellioven välttäminen

Ei kiiltävästä materiaalista

Automaattioivissa liuku-/haitari-/teleskooppijärjestelmä

Automaattioivissa sensoriikka joka estää väliin jäämisen

Aina vaihtoehtoinen manuaalinen ovi

Sisään- ja ulospääsymerkinnät

Vetoisuuden välttäminen sijoittamisella

Maininnat ikkunoista

Helppokäyttöiset

Kahvan korkeus

Automatisoitu avaamismekanismi

Ovessa tulisi olla ikkuna

Ikkunan sijoittaminen pyörätuolikäyttäjät huomioonottaen

SISÄÄNKÄYNTI

Materiaalien käyttö sisäänkäynnissä

Lattiamerkintä sisäänkäynnistä vastaanottotiskille

Hissi, portaat ja puhelin helposti havaittavissa

Pyöröporttien soveltuminen rattaille ja pyörätuolikäyttäjille

Reilusti paikkoja odottamiselle

Tasoerot tasoitetaan ulkopuolelta

Kynnys < 25 mm

Riittävästi tilaa pyörätuolilla liikkumiselle

Muoto

Sisäänkäynnissä loogisesti avautuvat ovet

Sisäänkäynnin valaistus

Sisäänkäynnin lattiamateriaali

Tasainen

Kiinteä

Liukumaton

Lattian väri eri

Mattojen välttäminen

Akustiikan huomioiminen

Kattomateriaali

Matot

Verhot

Valaistus

Valaistuksen huomioiminen

Valaistuksen säätömahdollisuus

Maininnat yleisistä puhelimista

Puhelin induktiosilmukalla

Puhelinalue hiljainen

Lämpötilan lisäohjeet

Vetoisuuden välttäminen

Lämmön hukkaamisen minimoiminen

Lämpötilaerojen välttäminen

Vaatesäilytyksen lisäohjeet

Hyvin opastettu

Tilaa liikkua pyörätuolilla

Palvelutiski

Kuulovammaiset

Lyhytkasvuiset

Lisämittoja ja tietoja palvelutiskiin

Toimimistilaa tiskin edessä

Toimimistilaa tiskin takana

Polvitilaa tiskin alla henkilöstön puolella (syvyys)

Polvitilaa tiskin alla henkilöstön puolella (korkeus)

Korkeussäädettävä taso

Opastus sisäänkäynnissä

Selkeä opastus

Mahdollisimman tehokas opasteiden käyttö

Painikkeiden, voikellon, kortinlukijan ym. Sijoittaminen lisäohjeita

Etäisyys ovesta

Oven avauspainikkeen sijainti 1000 mm ovesta

Oven avaus ilman kosketusta

KAITEET

Ei saa pienentää tilan vähimmäisleveyttä

Tukevasti asennettu

Lisäohjeita kaiteiden sijoittamiskohteista

Neuvontapiste

Pukuhuone

Kylpyhuone

Katsomo

Odotustilat

Vaaran välttäminen

Käytävät

Kaiteiden materiaaliin liittyviä ohjeita

Materiaali ei allergisoivaa

Materiaali ei kylmäksi, kuumaksi tai kosteaksi muuttuvaa

HÄTÄULOSKÄYNNIT/HÄTÄTILANTEET**Hätäuloskäyntien suunnitteluun liittyviä asioita**

Hätäpoistumisteiden esteettömyys

Urheilupyörätuolien mittojen huomioonottaminen

Kaikkien vamma ryhmien tarpeiden huomioiminen myös turvallisuudessa

Avustettu evakuointi

Henkilökunnan määrä suhteutettuna avun tarvitsijoihin

Tiedonkulku (kommunikaatiojärjestelmät)

Jokainen hätäuloskäynti kaikille käytettävissä

Kaikissa tulipalo-uloskäynneissä rampillinen tai tasainen kulku

Evakuointisuunnitelma

Yhteistyö viranomaisten kanssa

Monikerroksisten rakennusten erityispiirteiden huomioonottaminen

Suojapaikka

Suojapaikan koko

Suojapaikan koko urheilupyörätuoleja sisältävässä tilassa

Sijainti

Paloportaiden luona

Evakuointihissin läheisyydessä

Aulassa

Kommunikointimahdollisuus suojapaikasta

Ei saa pienentää hätäreitin leveyttä

Elektromagneettinen sulkija palo-oveen

Sisäovissa painettava hälytysnappi

Pukuhuoneissa valomerkki kuulovammaisille

Hälytysjärjestelmän täytyy suihku/saunatiloissa olla narusta vedettävä

Hälytykset

Vilkkuva hälytysvalo

Sijoittaminen näkökenttään

Alueille, jossa voidaan liikkua yksin

Tärisevä henkilöhakulaite

Kuulojärjestelmien ohjelmointi hätäuloskäyntien varalle

Kaksivaiheisen hälytysjärjestelmän mahdollisuus

Evakuointihissi

Aina vapaana

Oma virtalähde

Oma virranohjaus

Selkeästi merkitty

Paloportaiden ja turvapaikan yhteydessä

On suojatussa kuilussa

Kommunikaatiojärjestelmä (yli kaksikerroksisissa rakennuksissa)

Viestintä**OPASTUS JA TIEDOTTAMINEN**

Digitaalisen näyttöön/tietokoneeseen liittyvät ohjeistukset (muut kuin viittomankieliset ohjeistukset ja kuulutus)

Sijoittaminen

Isokokoinen näyttö

Itseohjattavuus

Näytönlukija

Puhesyntetisaattori

Suurennustoiminto

Yhdistäminen hätäjärjestelmään

Näytön ja näppäimistön säätömahdollisuus

Näytön/näppäimistön alla olevan tason mitat

Korkeus 700 mm

Leveys 800 mm

Syvyys 500 mm

Kääntymissäde näytön kohdalla

Lisätietoja esitteiden ominaisuuksiin

Sijoittaminen

Tietoja kiinteistöstä

Selkeä layout

Kontrastien käyttö (tumma teksti, vaalea pohja)

Paperi mattapintainen

Verkkosivujen esteettömyyteen lisäohjeita (nauhoitetun tiedon lisäksi)

Navigoinnin helppokäyttöisyys

Fontin koko

Puhesyntetisaattori

Kontrasti

Opasteiden sisältämästä informaatiosta

Tärkeiden toimintojen sijainnit opastetut

Tietoa hissistä, rampeista, pääkulkuväylät

Kohokartta

Kohokirjainten käyttö

Mukana kulkeva kohokartta

Opasteet ja kyltit

Mahdollisimman vähäinen opastus

Opasteiden ja kylttien sijoittamisesta lisätietoja

Tasaisin välein

Yksityiskohtaiset opasteet korkeus

Yleistiedot katsekorkeudelle

Ripustettujen opasteiden välttäminen

Opasteiden muotoilusta lisätietoja

Pyöristetyt reunat

Reunojen rajaaminen

A-kylttien välttäminen

Opasteiden tekstin ensimmäinen kirjain isolla

Suuntanuoli

Eteenpäin

Vasen-oikea

Tunnustelemalla luettavien opasteiden lisätietoja

Tunnusmerkki pistekirjoituksen vasemmalla puolella

Tärkeimmät kyltit

Tärkeimmät toiminnot

Kirjainten korkeus

Hygieniatilat**PUKuhuoneet**

Sisääntulossa yksityisyyttä suojaava rakenne

Suora pääsy suihkutilasta

Kuumien pintojen suojaaminen (vesijohdot, patterit)

Opasteet pukuhuoneen ulkopuolella

Verhoilujen materiaalissa allergiaherkkyys huomioitu

Jokaisessa pukuhuoneessa taittuva penkki, WC, suihku ja pesuallas

Yleisessä isossa esteettömässä pukuhuoneessa korkeussäädettävä penkki

Hiustenkuivaajan sijainti lattiasta

Kynnys puku- ja pesuhuoneen välillä

Kalusteiden erottuminen kontrastivärejä käyttämällä

Perhe- tai pienryhmän pukuhuone**Pukuhuoneen ovesta lisätietoja**

Leveys

Vapaa leveys

1007 mm

Tilaa oven ja viereisen seinän välillä

Lisäohjeita penkkien ominaisuuksiin

Korkeussäädettävä

Pyöristetyt kulmat ja reunat

Lisäohjeita lokeroiden ominaisuuksiin

Matalammat lokerot, korkeus maasta

Vaatelokeroita eri kokoisia

10% (väh. 4 kpl) kaapeista 1800x400 mm

Lukon korkeus maasta

Vaate- ja pyyhekoukut

Pyyhekoukun korkeus

Vaatekoukun korkeus

Penkkien yläpuolelle

Lisäohjeita kampausspeilin kokoon

Leveys

Korkeus

UNISEX TILAT

Yksityinen unisex pukutila

Esteetön

Koko vähintään

Sijaittava joukkuepukuhuoneen yhteyteen

Jos useampi, peilikuvana sisustettu

SUIHKUT JA SAUNA**Suihkun lisäohjeet**

Nostettava ja laskettava tukikahva

Suihku kahdessa korkeudessa

Liikuteltavan suihkutuolin lisäohjeet

Erillinen tuoli WC-käyttöön

Tarjolla väh. 2 kpl liikuteltavaa suihkutuolia

Vaaka- ja pystysuuntaiset tukikaiteet

Vaakasuora tukikaide kuivaamistilassa

Oven vapaa leveys

Lauteiden välit enintään

Ylettyy korkeammalle lauteelle

Vaakasuora

WC**WC:n sijoittamiseen liittyviä lisäohjeita**

Helposti havaittavissa

Esteetön WC:n sijainti 40 m etäisyydellä

WC:n oveen liittyviä lisäohjeita

Urheilupyörätuolit vaativat leveämmän oven

Näköeste oven edessä suojaamaan yksityisyyttä

Mahdollisuus pestä kädet WC-istuimelta

Sijoittaminen WC:n varusteet upotetusti

Kontrastien käyttö

Pisuaariin liittyvät ohjeistukset

Korkeus

Korkeus, pyörätuolikäyttäjät

Miesten vessassa ainakin yksi pisuaari varustettava tukikahvoilla

Muovipäälylystys

Lämpötilan säätö WC:n puolella

NOSTOLAITTEISIIN LIITTYVÄT OHJELAUSEET

Pukuhuoneen nostolaitteet

- Kattoon kiinnitettävä (suositus)
- Siirrettävä
- Eri kokoiset ja painoille sopivat kantoliinat
- Kantoliinojen pesu
- Säännöllinen huolto
- Pukuhuoneen katossa oleva nostolaite

Suihkun henkilönostin

WC:n henkilönostin

Oleskelutilat**KATSOMO**

Valoheittimen ohjausten sijainti esteetön

Maininta saavutettavuuden lisävaatimuksista

Katsomon sisäänkäynnin leveys 1000 mm

Pyörätuolipaikkoihin liittyvät lisäohjeet

Pyörätuolipaikkojen sijoittaminen muiden istuinten yhteyteen

Pyörätuolipaikat ei käytävillä

Suurilla areenoilla mahdollista tarjota vammaisille eri alue

Tarjottava esteettömiä paikkoja kaikkiin alueisiin

Eri tavalla esitetty esteettömien paikkojen määrä

Vähintään 6 paikkaa, tai 1% istuinmäärästä

Vähintään 2 paikkaa, tai 1 % istuinmäärästä

Lisäohjeita paikkojen ominaisuuksista

Istuinten varustaminen selkänäjällä, käsinojilla sekä ristiselän tuella

Taitettavien tuolien helppokäyttöisyys

Erittäin mukavien tuolien tarjoaminen

Väli istuinten välissä

Katsomon rivien välinen tila

Katsomon portaisiin liittyvät lisäohjeet

Matala nousu

Liukastumista estävä materiaali

Valaistus

Lisää kuulemisen apuvälineitä (kuin induktio)

Tekstinäyttö

Selostus kuulokkeen kautta (infrapuna, FM)

Yksityiskohtaista tietoa katsomon näköolosuhteista

Kaiteet

Edessä olevat ihmiset

Rakenteelliset tekijät (pylväät, kaiteet ym.)

Kaiteiden ja aitojen materiaali läpinäkyvä

Istuinjärjestys

Lapset

Pyörätuolikäyttäjät

KAHVILAT JA RAVINTOLAT

Kahvilan tuolit ja pöydät liikutettavissa

Pöydän korkeus seisoville

Istumapaikkojen sijoittaminen odotustiloihin

Kahvilan ja liikuntatilan jakamista koskevat ohjeet

Tilojen erottaminen ikkunoilla

Alareuna enintään 600 mm

Ei saa aiheuttaa häikäisyä

Korkealle asennettu

Kaiteiden korkeus

Taattu pääsy hissillä/liuskalla

Puuttuvia tuolien ominaisuuksiin liittyviä ohjeita

Käsinojalla ja ilman käsinojaa

Verhoilu imukyvyttömästä materiaalista

Ei baarijakkaroita

Lastentuolit

Pyörätuolipaikkojen integroiminen

Puuttuvia palvelulinjastoon liittyviä ohjeita

Palvelulinjaston jatkuminen loppuun asti

Palvelutiskin-/linjaston sopiva vapaa syvyys

Kuumat pinnat pois ulottuvista

Ruoan ja juoman sijoittaminen

Induktiosilmukka palvelutiskillä

Automaatteihin liittyvät ohjeet

Automaateissa selkeä näyttö ja ohjeet

Automaattien edessä oltava tilaa toimia

Automaattien kolikkouran korkeus

Muut tilat

VARASTOTILAT

Varastotilojen sijoittamisesta ja tilantarpeesta

Liikuntatilojen yhteydessä

Yleensä 15 % rakennuksen pinta-alasta

Vammaisurheilun yhteydessä +100 m² säilytystilaa

Urheilupyörätuolit

Siviilipyörätuolit

Varastotilojen ominaisuuksiin liittyviä ohjeita

Tilava

Pistokkeet

Oven leveys

Liukuovi/-portti

Lattiamerkinnät

Valaistus

KEITTIÖ

Toimiminen mahdollista myös istuen

Keittiön muoto

Vapaata tilaa

Tasojen alla vapaata tilaa

Värikontrastien käyttö

Valaistus

Laitteiden yksinkertaisuus

Kaapistojen sijoittaminen

Luonnonvalon huomioon ottaminen

Kiiltävien pintojen välttäminen

HENKILÖKINNAN TILAT

Maininta lajiin liittyvien tilojen esteettömyydestä

Kuntosali

Ampumatilat

Asevalvonta

Uimahalli

Lipunmyyntipiste

Ratsastushalli

Liikunta- ja tanssisali

Ilmastointi

Akustiikka

Palloiluhalli

Toimistotilat

Kokouksetilat

Siivousvarasto

Huoltotilat

Tekniset tilat

Muita huomioitavia tekijöitä

OPASKOIRAT

Opaskoiralle tilaa katsomossa

Toimintaperiaate opaskoiria varten

Sisääntuloaulassa lepotila opaskoirille

YLEISESTI PAINIKKEISTA

Kaikkien painikkeiden selkeä erottuminen

Sijoittaminen loogisesti ja yhdenmukaisesti

Kaikille saavutettavalla korkeudella

Lukolliset suojat tarvittaessa

Kohokuviot, henkilökunnan ja asiakkaiden käyttöön

Pistorasioiden saavutettavuus

LÄMMITYS

Sijoita lämmönlähteet vaarattomasti

Lämpötilan vaihtelun välttäminen

Vedon välttäminen

SÄHKÖ

Päävirtakaapelin vaikutus kuulolaitteisiin huomioitu

MATERIAALIT

Materiaalivaihdos lattiassa varoituksena

Joko 15 cm varoitusneliö tai 50 mm korkea raita

Pyörätuolikäyttäjien huomioiminen

Kiinteä

Maton ominaisuudet (Suomella mattojen välttäminen)

Nukka suuntaamaton

Matala

Tiivis

Liukastumisen estävää pintaa tai turvalattiaa kosteilla alueilla

Seinämateriali valitaan harkitusti (orientaatio materiaalin avulla huomioitu)

LIIKUNTASALIT JA PALLOILUHALLIT

Yleisiä ominaisuuksia

Esteetön pääsy kaikkialle

Samassa tasossa sisäänkäynnin, WC:n ja pukuhuoneen kanssa

Pukuhuoneet ja WC hallin läheisyydessä

Katsojapaikat

Asianmukainen opastus

Siirrettävä sisustus

Akustiikkaan ja ääniolosuhteisiin lisäohjeita

Äänieristys seiniin ja kattoon

Materiaalivalinnat

Kattoikkunat

Kaiutinjärjestelmä

Järjestelmä varustettu induktiosilmukalla

Tulosten ilmoittaminen **kaiuttimista** ja tulosnäytöiltä

Valaistus (koko)

Sähköinen valaistus ei saa häikäistä

Ikkunoiden sijoittaminen

Suoran auringonvalon välttäminen

Valaistuksen säätömahdollisuus

Katkaisija saavutettavissa

Valomerkkien käyttäminen

Tilan jakamismahdollisuudet (koko)

Verho tai väliseinä

Kiskojen välttäminen

Väliseinän äänieristys

Sisäilma ja lämpötila

Säädettävä lämpötila (18-22 asteen välillä)

(Lattia)merkinnät

Urheilutuolilla liikkumisen sallivat tilat merkittävä

Liikuntasalien/palloiluhallien tilojen kokoon ja mitoitukseen liittyviä ohjeita

Isokokoiset hissit

Ovien leveydessä huomioitava urheilupyörätuolit

Standardikokoisen hallin mitat

Lajikohtaiset kenttäkoot saatavilla

Tilaa kenttien ympärillä noin 2 metriä

Varasto- ja huoltotilat

Siviilipyörätuolien säilytys

Erillinen varastotila missä henkilönostin

Apuvälineiden huoltomahdollisuus

Yleisiä näkemiseen liittyviä ohjeita liikuntasaleihin/palloiluhalleihin

Seinä- ja kattopaneelit saumattomia

Katon, seinien ja pallon välinen tummuuskontrasti

Värivalinnat

Tulosten ilmoittaminen kaiuttimista ja **tulosnäytöiltä**

AMPUMATILAT

Ampumatiilojen sijoittelusta ja lisätiloista

Pukuhuoneen sijoittaminen radan lähelle

Ampumaratojen sijoittaminen pohjakerrokseen

Ratojen yhteyteen kerhuhuone

Kerhuhuoneessa istumapaikkoja

Ampumatiilojen varastotiloista

Erillinen varasto aseille ja ammuksille

Turvallinen varastointitila ampumatelineille

Varasto oltava esteetön

Ammuntapöydän ja ampumataulun lisäohjeet

Ammuntapöydän leveys

Ammuntapöydän pinnoite liukuestoinen

Ampumataulujen taustat neutraaliset ja mattapintaiset

Varusteiden lisäohjeet

Sähköinen tulosten merkintä

Ylimääräinen valmistelupöytä

Hyllytila radan yhteyteen

Asetelineitä radan lähelle eri korkeudelle

Valaistuksen lisäohjeita

Tasainen valaistus

Sähköammuntaan tarkoitettu valaistus

Epäsuoravalistus katon kautta

Ilmanvaihdon tärkeys

Lattiapinta liukastumatonta

Kuunteluolosuhteiden lisäohjeita

Seinien, lattian ja katon materiaalin vaikutus
Äänen vaimentaminen ulkotiloihin

RATSASTUSTILAT

Ratsastushallin liitännäistiloihin ja kulkureitteihin liittyviä ohjeita

Yleisötilasta näköyhteys radalle
Lämmitetty katsomo/yleisötila
Varastointitilaa pyörätuoleille (FI kuitenkin varasto)
Pukuhuone esteetön
WC:n sijoittaminen
Esteettömät kulkureitit tilojen välillä
Kulkureitit tasaiset ja päällystetyt
Katsomossa lämmitettyjä paikkoja

Tallialueeseen liittyvät ohjeet (koko)

Tallialue esteetön
Tallissa melun vaimennus
Tallissa hyvä ilmastointi
Tallin lattia liukastumaton

Ikkunat ja peilit

Mahdollisuus peittää peilit
Ikkunoiden sijoittamisessa huomioitava häikäisymahdollisuus

Luiskan lisäohjeita

Kiinteä luiska maastossa
Normaalin luiskan leveys

Ratsastushallin rakenteisiin liittyviä ohjeita sekä muistutus materiaalin vaikutuksesta akustiikkaan

Rakenteissa ei teräviä reunoja tai ulokkeita
Rakenteiden turvallisuus
Ilmanvaihtojärjestelmän suosittelu
Materiaalien vaikutus akustiikkaan

KUNTOSALI

Tiloihin saapuminen/aulatoiminnot

Varausjärjestelmän soveltuvuus kaikille
Tietoa saatavilla tilojen esteettömyydestä
Vastaanottotiski sisäänkäynnin lähellä
Vastaanottotiski soveltuu myös pyörätuolikäyttäjille
Automaattien ja sisäänpääsy kortinlukijat esteettömät
Printatun materiaalin saaminen vaihtoehtoisessa muodossa
Automaattien soveltuminen kaikille

Säilytys- ja varastotilojen esteettömyys

Säilytyslokeroiden esteettömyys
Pienille varusteille säilytystila
Varastotilojen esteettömyys

WC- ja pukutilat

Yksityisyyttä tarjoava tila saatavilla

Esteetön WC ja pukutila

Samassa tasossa kuntosalin kanssa

Kulkuväylillä värikontrastiraita orientoitumisen avuksi

Induktiosilmukka

Säädettävä lämpötila eduksi

Kuntosalin lattiaan liittyviä lisäohjeita (FI: aluejoustava ja kovapintainen)

Lattiamateriaali soveltuva pyörätuolikäyttäjille

Lattiamateriaali liukastumaton

Lattiamateriaali helppo puhdistaa

Paksujen mattojen välttäminen

Peilit ja ikkunat

Sijoittaminen

Huomioraita katsekorkeudelle (istuen ja seisten)

Välttäminen juoksumattojen takana

Häikäisyn välttäminen

Ikkunat mahdollista peittää

Harjoittelun ohjeistuksiin liittyvä esteettömyys

Harjoitteluohjeet kiiltämättömälle materiaalille

Vaihtoehtoinen tapa saada tietoa harjoitteluohjeista, kun lukemalla

Video-ohjaustunneilla tekstitys

Kuntosalilla oleviin varusteisiin liittyviä ohjeita

Venyttelymatot

Venyttelymattojen erottuminen värikontrastilla lattiasta

Levähdyspaikka (tuoli)

Esteetön vesipiste

Käsipaperitelineet sijoitettu pyörätuoliystävälliselle korkeudelle

Plinttien välttäminen

Vapaata tilaa laitteen ympärillä

Äänentoistojärjestelmän esteettömyys

Äänivoimakkuuden säätö

Ohjaaminen esteetöntä

UIMAHALLIT JA VIRKISTYSKYLPYLÄT

Yksityiskohtaisia ohjeita liikkumiseen uimahalleissa/virkistyskylpylöissä (FI: Kaikki altaat esteettömiä!)

Automatisoitujen porttien lisäksi vaihtoehtoinen sisäänkäynti

Pääsy porealtaaseen, saunaan ym. esteetön

Allasalue ja pukuhuoneet samassa tasossa

Allasalueella reilusti tilaa liikkua pyörätuolilla

Ovien välttäminen

Esteetön WC pukuhuoneen lähistölle

Kaikki uimahallin tilat esteettömät

Kaikille yhteinen esteetön kulku tiloissa

Altaiden välillä tilaa ainakin 1500 mm

Asiantunteva henkilöstö
Monta allasta eri käyttötarkoituksiin
Eriämpöisten altaiden sijoittaminen eri huoneisiin
Uimahallissa tila missä tuoleja ja pöytiä, esim katsomo

Lämpötilaan ja sisäilmaan liittyvät ohjeistukset

Veden lämpötilojen suositus (C)
Vammaisille suositellaan myös lämpimämpi allas (C)
Lämpötilaerojen välttäminen tiloissa
Hyvä sisäilma
Ilmanvaihtojärjestelmä ei saa luoda vetoisuuden tunnetta
Ikkunoista ja ovista ei saa vetää kylmää ilmaa
Lattialämmitys

Maininnat terapia-altaasta

Kuntoutustarkoitukseen tarkoitettu

Koko

Syvyys

Vesijumppaan tarkoitettu

Syvyys

Tasainen pohja

Vesikävelyä tukevia kaiteita kahdelle korkeudelle
Altaassa tukikaide ainakin yhden sivun verran

Opasteet

Kriittisimmät kohdat tuntoaistilla tunnistettavissa
Kuilu tai ränni toimii myös opasteena

Uima-altaan ominaisuuksista

Altaan reuna alueittain 500 mm lattiasta
Altaan reuna selvästi merkitty
Matalampi opetus-/lastenallas
Vähintään yhden sivun verran

Lisäohjeita uima-altaan portaisiin

Kaikissa altaissa
Siirrettävät portaat
Siirrettävien portaiden varastointi altaan läheisyyteen
Materiaali metalli tai betoni
Käsijohteet erottuva ympäristöstään
Käsijohteessa hyvä ote
Käsijohteessa pidennys portaiden alku- ja loppupäässä
Portaiden alle ei saa olla pääsyä
Leveissä portaissa tukikaide myös keskellä

Lisäohjeita porrastikkaisiin

Kiinnitetty altaan seinään
Askelmien vähimmäissyvyys

Askelmat mahdollisimman lähellä altaan seinää
Askelmat liukastumattomat
Ei teräviä reunoja

Uimahallien ja virkistyskylpylöiden varusteista

Käsijohteista

Käytävillä, pukuhuoneessa ja allasalueella
Kontrastissa ympäristöön

Allashissistä

Hissin taso samassa tasossa ympäröivän lattian kanssa

Henkilönostimesta lisäohjeita

Nostin valvottu, ei väärinkäyttömahdollisuuksia
Kiinteästi asennettu malli
Siirrettävä malli
Asianmukainen säilytystila
Mahdollistaa pääsyn eri syvyysiin
Tarkasti harkittava minkä mallinen sopii käyttötarkoitukseen
Altaan matalammassa päässä

Luiskasta lisäohjeita

Leveys vähintään 1200 mm
Huomionvärinen
Käsijohteet kahdessa korkeudessa
Kaltevuus alle 1/15

Allastilojen lisävarusteisiin liittyviä ohjeita

Hana allastilassa, saavutettavissa kaikille
Siirrettävä, kevyt liukumäki
Liuskan käyttäminen veteen siirtymiselle
Suihkupyörätuoleja 2 kpl kätevästi tarjolla
Osa tuoleista mahdollista käyttöön WC-tuolina
Mattoja helpottaakseen siirtymisen altaalle

Liukumäen lisäohjeita

Liukumäen erottuminen ympäristöstä
Liukumäelle säilytystilaa altaan lähellä

Apuvälineille ja matoille helposti saavutettava varastointitila

Maininta väri- ja materiaalivalinnoista

Visuaalisen ilmeen tärkeys allasalueella
Lasipintojen välttäminen
Ikkunoiden sijoittaminen korkealle
Muovimattoja ja muovipinnoitteita erityisesti likaisissa kohdissa
Liukastumisestomateriaalien integroituminen kiinteisiin materiaaleihin

Lattiasta

Kestää puhdistusta hyvin
Materiaalina keraamiset laatat
Laatoissa uurteita tai kohokuvioita

Seinäpinnoilla ei teräviä kulmia

Valaistuksesta

Himmennetty valaistus suositeltava

Vedenalaiset valaisimet suojattava

Akustiikasta

Akustiikan tärkeys allasalueella

Kaiutinjärjestelmä

Veden laadun lisäohje

Suolavesi

Uima-allastilojen pukuhuoneet (koko)

Lyhyt matka allasalueelle

Hyvin opastettu

Lokeroita myös matalammalla

Penkki

Syvyys

Pituus

Matto penkin päälle herkkäihoisille

Pukuhuonemallit

Esteetön pukuhuone

Esteetön unisex pukutila

Mahdollisuus säilyttää vaatteita lähellä

Mahdollisuus säilyttää pyyhettä lähellä

Mahdollisuus kuivatta hiuksia ja kehoa

Kokovartalopeili

Hylly

Tilan yhteydessä esteetön suihku ja WC

Vedettävä hälytysjärjestelmä, ylettyvä lattiatasosta

Visuaalinen ja äänellinen palohälytys

Avoin pukutila kaikille

Varustettava neljällä kopilla mihin mahtuu avustaja

Perhe- tai ryhmäpukutila

Varustettu 2000x600 mm penkillä

Varustettu leikkikehällä

Pyörätuolikäyttäjälle koppi varustettuna tukikaiteilla

Jos useampi, peilikuvatoteutus

Suihku

Esteettömät suihkut pukuhuoneen läheisyydessä

Lämmönsäätelyesto, enin. 41 astetta C

Lämmönsäätely helppokäyttöinen

Vesivirran ja lämmönsäätely eri vivuissa

Suihkun ohjainten korkeus lattiasta

Osittain suljettu suihkokoppi

Suihkupään säätömahdollisuus

Pystysuuntainen tukikaide

Vaakasuuntainen tukikaide

Istumisen suihkussa

Liikutettava suihkutuoli

Helppokäyttöinen taittuoli

Tuolissa käsinojat

Helposti pestävä

Suihkun ulkopuolella tilaa liikkua pyörätuolilla

Esteettömän pukutilan varusteet

Nostolaite

WC

Korkeussäädettävä penkki

Suihkutuolit

Tarjolla vähintään 2 kpl suihkutuolia

Pukukaapit saavuttavissa kaikille

Erikokoiset kaapistot

Vähintään 4 kpl 1800x400 mm lokeroita

Sähköinen ranneke

Tilaa säilyttää apuvälineitä

MUUT LAJIT

VOIMANNOSTO

Varastointi tilaa penkille

BOCCIA

Kentällä hyvä valaistus

Rauhallinen ääniympäristö

ISTUMALENTOPALLO

Korkeussäädettävä verkko

KRIKETTI (kokonaisuudessaan)

Kahden verkollisen radan vähimmäisvaatimus

Kaikissa krikettihalleissa mahdollisuus pyörätuolikrikettiin

Verkot saavutettavissa pyörätuolikäyttäjille

MAALIPALLO

Ei saa kuulua taustamelua ympäristöstä

Lattiamateriaalin sileä pinta

Seinien pinnat tasaiset (ei ulokkeita)

PYÖRÄTUOLIMIEKKAILU

Telineen varastointi

Virtalähde alueen läheisyydessä

PYÖRÄTUOLIRYGBY

Lattiamateriaalin kohtuullinen iskunvaimennus

PYÖRÄTUOLIKORIPALLO

Kentän ympärillä varattu tilaa

Tila varmistettu siirrettävillä aidoilla

Puisen lattiamateriaalin suosiminen

Mattojen välttäminen

Seiniin kiinnitettävien korien välttäminen

Korin kiinnitys mieluiten kattoon

Korkeussäädettävä kori

Kisahalleissa käytävien leveys huomioitava

Kisahalleissa neljä joukkoepukuhuonetta

PYÖRÄTUOLITANSSI

Valaistus

PYÖRÄTUOLITENNIS

Tenniskentän materiaalin valintaan yksityiskohtaisia ohjeita

Akrylipinta (suositus)

Tiilimurske

Savi (ei uusille kentille)

Matto

Tekonurmi (ei suositella)

Jos yli viisi kenttää, tulisi kahden olla akryylia tai tiilimursketta

Lisäohjeita kentän ja varusteiden sijoittamiseen

Kentän ympärillä tilaa liikkua pyörätuolilla

Verkon kiinnitystolpat eivät saa olla tiellä

Valoheittimet eivät saa olla tiellä

PÖYTÄTENNIS

Pöydän lähelle mahdollista pyörätuolilla

Pöytien sijoittelussa huomioitava esteettömyys

Maininta tuolikorkeudesta

SULKAPALLO

Muunnettu kenttäkoko

Korkeussäädettävä verkko

SÄHKÖPYÖRÄTUOLISALIBANDY

Laitojen helppokäyttöisyys

Sähköpyörätuolin säilytys

30 tuolin varastotila

Nostin

Varastotila esteetön kaikille

VOIMISTELU

Maininta työntekijöiden huomioimisesta esteettömyydessä

Peiliseinä

Peilit peitettävissä

Valaistuksessa säätömahdollisuus

Ikkunat peitettävissä

Akustiset olosuhteet

Äänentoistojärjestelmä

Sisäilma

NURMIKEILAILU (kokonaisuudessaan)

Pääsy kentälle esteetön

Siirrettävä silta kentälle siirtymiseen

Pelialueen vaurioitumisen välttäminen

Asianmukainen varastointitila pyörätuolille

Tarjolla ainakin kaksi pelituolia

YLEISURHEILUHALLISTA YLEISESTI

Kaikki tilat esteettömät

Asianmukaiset varastotilat välineille

KENTTÄLAJIT

Heittoalustojen säilytystila

RATALAJIT

Tuolilla tilaa liikkua

Riittävästi tilaa toimia ratojen ulkopuolella

Siirrettävät aidat ratojen reunalle

JÄÄHALLI

Esteetön kulku sisäänkäynnistä pukuhuoneisiin ja sosiaalitiloihin

Tasoerojen välttäminen

Katsomo jossa lämmitys, esim kahvilan yhteyteen

Katsomo esteetön

PYÖRÄTUOLICURLING

Tasoerojen välttäminen

Reunapaikkojen sijoittaminen

TAITOLUISTELU

Varastotilaa varusteille

Yleiset kuulemiseen ja näkemiseen liittyvät ohjeistukset				
AKUSTIIKKA JA ÄÄNIOPASTEET		X	X	X
Maininta akustiikkaan ja ääniopasteihin vaikuttavista tekijöistä				
Akustiikan tärkeys		X		X
Materiaalivalinta		X	X	X
	Kovan pinnan vaikutus		X	X
	Pehmeän pinnan vaikutus		X	X
	Välikaton vaikutus		X	
Huoneen koko ja muoto		X		X
Äänieristys		X		X
Tilan käyttötarkoitus huomioitu akustiikan kannalta		X		X
Hiljaisten ja meluisten tilojen erottaminen			X	
Taustamelun huomioiminen			X	X
Maininta äänentoistosta ja kuuluttamisesta:		X	X	X
Selkeä äänentoisto			X	X
Tietokoneella muokattu ääni				X
Tiedotteet saatavana myös visualisessa muodossa		X	X	X
Äänentoiston säätömahdollisuus esteettömästi				X
Summerit varustettava valomerkillä			X	X
Näköopasteet varustettava äänimerkeillä				X
Induktiosilmukka ja kuulolaitteet		X	X	X
Maininta äänilähteestä orientoitumisen apuna		X		X
Äänimajakka		X		X
Vesielementti		X		X
Materiaalien ääni kosketellessa		X		
Maininta urheilumisen kannalta tärkeistä seikoista:		X		
Äänentoiston/musiikin jakautuminen tilassa		X		
Samanaikaisia toimintoja tilassa		X		
VALAISTUS		X	X	X
Päivänvalon ja keinovalon yhdistäminen		X	X	X
Valaistus orientoitumisapuna		X		X
Tasainen valaistus		X	X	X
Auringonpahteen välttäminen		X	X	X
Häikäisemisen välttäminen		X	X	X
Ikkunoiden peittäminen tarvittaessa		X		X
	Markiisi	X		X
	Sälekaihtimet	X		X
	Pimennusverhot	X		X
	Säleiköt			X
Himmennys		X		X
Yksityiskohtainen valaistus orientoitumisapuna		X		
Ikkunoiden sijoittaminen		X		X
Varjojen välttäminen		X	X	X
Valokonstrastien välttäminen		X	X	X
Vältä valaisimien asettamista lattiatasolta ylöspäin			X	X
Suosi epäsuoraa valaistusta		X	X	
Suoran ja epäsuoran valaistuksen yhdistelmä paras				X
Valosensorien hyödyntäminen valotasojen hallinnassa			X	X
Varmista, että loistevalaisimet eivät aiheuta kuulolaitteille häiriötä			X	
VÄRI		X	X	X
Värien käyttö orientaation apuna		X	X	X
Värien käyttö varoituksena esteestä		X		X
Värien käyttö lisäämään viihtyvyyttä		X	X	
Valon laatu huomioitava värivalinnoissa				X
Värien harkittu käyttö		X	X	X
Värien, valon ja materiaalien yhteisvaikutus		X		X
Valaistuksen vaikutus värien hahmottamiseen		X		X
Vaaleat värit valaisevat ja luovat avaran vaikutelman				X

Tummiin värien harkittu käyttö				X
Ikääntyminen muuttaa värin hahmottamista				X
Näkövammaiset näkevät tummuuskontrastin paremmin kuin värieron				X
Värisokeus huomioitava värivalinnoissa	X			X
Selkeästi toisistaan erottuvia väryhdistelmien käyttö	X			
Oranssi, keltainen ja kellanvihreä erottuvat hyvin	X			X
Sininen ja punainen väri erottuvat huonosti				X
Kirkkaiden värien käyttö vain korotus-/varoituskäytössä	X			
Seinän ja oven välinen värieron	X	X		X(kontrasti ero)
Seinän ja lattian värieron			X	X
Seinän ja lattialistojen välinen värieron	X			
Seinän ja ovenkarmien välinen värieron	X			X
Oven etureunan erottuminen			X	
Oven paikan merkitseminen myös lattiaan				X
Lattia ja portaat eriväriset kuin seinät			X	
Kalusteet erotettavissa ympäristöstä			X	X
Mitäänosanomattomien väriteemojen välttäminen			X	
Kontrastivärit tulee sopia yleiseen väriteemaan			X	
Seinä ja sisäkatto eriväriset			X	X
Suurien värikontrastien välttäminen epäsäännöllisissä kuvioissa			X	X
Seinien väri tulisi luoda kontrasti ympäristöön			X	
Kontrastivärien käyttö varoituksena (porrasreunat/tasoerot)	X			X
Värin valoheijastavuus huomioitava, Natural Colour System	X			
Väri- ja tummuuskontrastin yhteisvaikutus	X			
On helpompi erottaa sävyeroja samasta väristä	X			X
Opasteiden erottumien ympäristöstä				X
Ohjaava väri vaihdos lattiassa suunnistusapuna	X			X
Siirtymätilat	Tanska	Iso-Britannia Suomi		
HISSIT	X	X	X	
A. Maininta hissien sijoittamisesta:	X	X	X	
Hissien määrä			X	
Yhteys kaikkiin kerroksiin	X			X
Sijainti opastettu hyvin				X
Sisäänkäynnin läheisyyteen	X			
Keskeisten toimintojen läheisyyteen	X	X		
Ei alaspäin kulkevia portaita hissien edessä	X			X
Äänimajakka helpottaakseen löytämistä				X
B. Maininta henkilöhissien mitoista:	X	X	X	
Hissikorin syvyys	1700 mm	1400 mm	2800 mm	
Hissikorin leveys		1100 mm	1600 mm	
Urheilupyörätuoli		2100 mm		
Tilaa useammalle pyörätuolille		X	X	
Paarien mahtuminen huomioitava			X	
Viittaus rakennusmääräykseen/standardiin	X	X	X	
C. Maininta hissioven ominaisuuksista:	X	X	X	
Vapaa leveys	900 mm	900-1200 mm	1300 mm	
Eteen 1500 mm vapaata tilaa	X	X	X	
Erottuminen ympäristöstä		X	X	
Automaattisen liukuoven suositus			X	
Kääntöovi varustettava avauslaitteella			X	
Kääntökuvion merkitseminen lattiaan			X	
Pysähtymistarkkuus			120 mm	
Pysyttävä auki 5 sekunnin ajan		X		
Sensori joka estää väliin jäämisen		X		
Avaamiseen tarvittava voima			< 10 New tonia	
D. Maininta painikkeiden ominaisuuksista	X	X	X	
Painikkeiden korkeus		900-1100 mm	900-1100mm	
Lisäksi alempi painikerivistö			800 mm	
Halkaisija vähintään 25 mm			X	

Looginen, vaakasuora rivistö				X
Kohomerkinnot painikkeissa		X	X	X
Numeroiden/ikonien tummuuskontrastissa painikkeen taustaa vasten			X	X
Pistekirjoitukset painikkeiden viereen		X		X
Uloskäyntipainike enemmän koholla				5 mm
Sijainti hissien sivuseinällä			X	
Painikkeiden asettaminen 45-asteen kulmaan ulkonemaan seinästä				X
Hälytyspainike			X	X
Sijainti maasta			X	900-1100 mm
Välkkyminen painatessa			X	
Myös lattiatasossa			X	
Kerroksen näkeminen painikkeessa			X	
Painikkeen suojaaminen kauluksella				X
Eroaminen muista painikkeista				X
Kuuloyhteys hissien ulkopuolelle			X	X
Ulkopuolella selkeästi näkyvä kerrostaso			X	X
Hissien vastapäätä selkeästi näkyvä kerrostaso			X	
E. Maininta äänimerkeistä ja ilmoituksista			X	X
Valomerkki, joka kertoo yhteyden saamisesta?				X
Yhteydenpito mahdollista tekstiviestillä				X
Äänimerkki kerrostasolle saapumisen yhteydessä			X	X
Valomerkki kerrostasolle saapumisen yhteydessä			X	X
Kulkusuunnan erottaminen äänimerkistä				X
Kerrosilmoitusjärjestelmä (kulk.suunta, valittu krs., saapuminen)				X
Ulkopuolella selkeä merkki hissien saapumisesta			X	
Puhelin induktiosilmukalla			X	
F. Maininta lisävarusteista:			X	X
Käsijohteet 900 mm korkeudelle			X	X
Istun/käyntöistuimien			X	X
Korkeus				500 mm
Syvyys				300-400 mm
Peili takaseinälle			X	X
Lasiovea/seinää/peiliä suojattava 0-300mm lattiasta				X
G. Maininta materiaalivalinnoista ja valaistuksesta			X	X
Seiniä tummempi lattia				X
Häiritsevän kiillon välttäminen			X	X
Suosittelun valaistusvoimakkuus			100 lx	200 lx
Häikäsemättömiä valaisimia			X	X
Käyttöpainikkeissa riittävä valaistusvoimakkuus				X
H. Maininta hissimalleista		X	X	X
Hissien säännöllinen huoltaminen			X	
Itsenäinen käyttö mahdollista			X	X
Läpikulkuhissi			X	X
Mahdollistaa poistumisen etu- ja takaperin			X	X
Pystyhissi		X		X
Kuilullinen tai kuiluton				X
Kulkeutuessa välipohjan läpi, tarvitaan kuilu ja ovi				X
Nostokorkeus <2000 mm kuilu ei välttämätön				X
Nostokorkeus 500-2000 mm: tarvitaan suojaesineitä, portteja ja turvapohja				X
Ylätasanteella kuilun korkeus väh. 1100 mm				X
Alaosaa suojataan palkeilla				X
Leveys 1200-1400 mm				X
Syvyys 1600-2000				X
Pohjakerroksen lattiasyvennys (50)100-120 mm				X
Hissien edessä 1500 mm vapaata tilaa				X
Suositeltu nimelliskuorma 300 kg				X
Käytettävä vain hätäratkaisuna		X		
Porrashissi		X	X	X
Vain jos tilaa ei ole hissikuilulle		X	X	X

	Johdeputkea- tai kiskoa pitkin kulkeva taso		X	X
	Taso myös käännettävä seinää vasten			X
	Portaan vapaa leveys 1000-1300 mm			X
	1000-1300 mm vapaata tilaa 180-asteen kääntymiselle			X
	Vapaa korkeus ylimmällä pysähdystasolla kuormatasosta kattoon väh. 2000 mm			X
	Suosittelunimelliskuorma väh. 300 kg			X
	Alatasolla 1700 mm vapaata tilaa			X
	Ylätasanteella 1500 mm vapaata tilaa			X
	Pienin mahdollinen porrashissi		1,1x1,4 m	
KÄYTÄVÄT		X	X	X
A. Maininta orientoitumisesta		X	X	X
	Pääkäytävä helpottaakseen orientoitumista	X		
	Tummuus- ja materiaalikontraasti lattiassa			X
	Ulosnäkeminen	X		
	Suunnattu valaistus orientoitumisapuna	X		X
	Valaistusvoimakkuus	300-500 lx		
	Käsijohteet			X
	Lasipintojen välttäminen päädyissä		X	X
B. Maininta käytävien ominaisuuksista		X	X	X
	Vapaa kulkutila	1300 mm	1500 mm	1200-1800 mm
	Pyörätuolien ohituspaikat	1800 mm	1800 mm	1800 mm
	Suosittelava leveys	2000-2500 mm		
	Ohituspaikkoja 5 m välein		X	
	Pyörätuolilla kääntymiselle tilaa 1500 x 1500 mm	X	X	
	Tila korkeus vähintään			2100 mm
	Ei kalusteita (vain syvennöksiin seiiniin)	X	X	
	Kalusteiden sijoittaminen kulkuväylän ulkopuolelle		X	X
	Ovet käytävillä oltava syvennyksissä		X	X
	Oven avautumissuunta käytävältä huoneeseen		X	X
	Jos pariovet eri kokoa, tulee leveämpi ovi sijaita aina samalla puolella		X	
	Lasiovein/-seinien merkitseminen kontrastimerkinnöillä		X	X
	Peiliseinien välttäminen			X
	Ikkunalliset ovet käytävällä		X	
	Pitkien kaltevien käytävien välttäminen			X
PORTAAT JA LUISKAT		X	X	X
A. Maininta portaiden ominaisuuksista		X	X	X
	Vapaa kulkemisleveys vähintään	1000 mm	1000-1100 mm	1200 mm
	Avustajan tila			X
	Paareille tilaa			X
	Askelman korkeus enintään	180 mm	170 mm	160 mm
	Askelman pituus vähintään	esim. 320 mm	250 mm	300 mm
	Askelmien leveys määräytyy kävijämäärän ja käyttökohteen mukaan	X		X
	Helppokulkuisuus	X		X
	Käsijohteet	X	X	X
	Viimeisen/ensimmäisen askelman merkitseminen kontrastilla/materiaalilla	X	X	
	Askelmien reunojen merkitseminen kontrastivätilillä	X	X	X
	Sama askelkorkeus kaikissa portaissa	X		
	Liukastumista estävä pinnoite	X	X	X
	Kiiltävien pintojen välttäminen		X	
	Avoaskelmien välttäminen		X	X
	Kapenevien portaiden välttäminen		X	
	Kierreportaiden välttäminen		X	X
	Ulkonevien askelreunojen välttäminen			X
	Tasanne 10-15 askelman jälkeen			X
	Tasanteet tasaiset		X	
	Leveys		1200 mm	
	Pituus		1500 mm	
	Valaistus	300-500 lx	>100 lx	X
	Valaistus ei aiheuta varjoja		X	

Varauloskäynnin portaan korkeus enintään			200 mm
Portaiden säännöllinen huoltaminen		X	
B. Maininta portaiden sijoittamisesta		X	X
Portaiden yhtydessä portaaton yhteys		X	X
Portaista varoittaminen huomiolaattojen avulla			X
Portaat varustettava suojakaiteella/portilla			X
Törmäysvaaran huomioiminen		X	X
C. Maininta luiskien ominaisuuksista	X	X	X
Sijainti helposti löydettävissä			X
Vältä tasoeroja		X	X
Mahdollisimman loiva		X	
Luiskan suositeltu enimmäiskaltevuus 1/20	X	X	X
Luiskan leveys		1500 mm	900-1200 mm
Luiskan leveys pyörätuoliurheilun yhteydessä		2500 mm	
Luiskan yhtäjaksoinen pituus enintään, jonka jälkeen tasanne		2000 mm	6000 mm
Molemmissa päädyissä tilaa kääntymiselle	1300 mm		1500 mm
Luiskan käyttö tasoeroissa alle		2000 mm	1000 mm
600 mm tasoeroissa tasanne 600 mm välein	X		
Tasanteen pituus vähintään		1500 mm	2000 mm
Tasanteen leveys vähintään			1500 mm
Tasanteen leveys sähköpyörätuolille			2500 mm
Jos luiska kääntyy/ei ole tasannetta tulee leveys olla 1800 mm		X	X
Alatasossa 50 mm suojareuna			X
Luiskan materiaali		X	X
Tasainen (<5mm tasoero)			X
Laattojen saumat enintään 5 mm			X
Kiinteä liukastumista estävä		X	X
Helposti kunnossa pidettävä		X	
Erottuminen ympäristöstä			X
Kaiteet	X		X
Molemmin puolin			X
Ei tarvitse jos nousu <1:25	X		
Leveät luiskat jaetaan kaiteella 2000 mm välein	X		
Korkeus vähintään 1000 mm	X		
Portaat luiskan lisäksi	X	X	X
Luiskan säännöllinen huoltaminen		X	
OVET JA IKKUNAT	X	X	X
A. Maininta sisäovien ominaisuuksista	X	X	X
Ovien välttäminen	X	X	
Ovien aukipitäminen		X	
Etäisyys alasjohtaviin portaisiin tai luiskasta vähintään			700 mm
Kevyt/helppo avata	X	X	X
Yhdellä kädellä avattava			X
Automatisoitu avausjärjestelmä/ovipumppu	X	X	X
Automaattiovien suosiminen pääkulkuväylillä		X	X
Kynnykset	X		X
Kynnysten välttäminen			X
Kynnyksen max. korkeus	25 mm		20 mm
Magneettikynnys			X
Laahuskynnys			X
Tilaa pyörätuolilla kääntymiseen oven molemmin puolin		1100 mm	X
Oven pitäminen kiinni tai auki seinää vasten			X
Käytävällä ovet sijoitetaan sisään seinälinjasta		X	X
Oven avautuminen		X	X
Vähintään 90-astetta		X	
Yhteen suuntaan avautuvat		X	
Avautumissuunta tarpeiden mukaan			X
Avautumissuunta käytävältä huoneisiin		X	X
Käyttötarkoitukseen riittävä avaussäde		X	

	Mieluiten vain yhden oven avaaminen samanaikaisesti		X	
	Lähimmät seinäesteet vähintään 300 mm (miel. 500 mm) ovesta		X	
	Ovessa tulisi olla ikkuna		X	
	Ikkunan sijoittaminen pyörätuolikäyttäjät huomioonottaen		X	
	Oven vapaa leveys	X	X	
	Vähimmäisvaatimus	770 mm	875 mm	850 mm
	Liikuntatiloihin (urheilupyörätuolit huomioitu)	1007 mm	1200 mm	
	Oven vapaa korkeus			2100 mm
	Ovi värikontrastissa ympäristöstä		X	X
	Materiaalit		X	X
	Lasitetun oven välttäminen		X	
	Lasitetun oven merkitseminen kontrastilla		X	
	Oven etureuna erottuva		X	
	Seinän ja oven välinen kontrasti	X	X	X
	Oven paikan merkitseminen lattiaan			X
B. Maininta sisäovimalleista		X	X	X
	Ovimalli valitaan käyttötarkoituksen mukaan	X		
	Kääntöovi			X
	Heilurioven välttäminen	X		X
	Liukuovi			X
	Suosittelava ahtaissa paikoissa			X
	Ohjaukisko lattiatasossa			X
	Kiskon rako alle 5 mm			X
	Huomioitava äänieristys			X
	Pariovi		X	
	Pyörätuoli mahdollista yhdestä ovesta		X	
	Ovien säännöllinen huoltaminen		X	
C. Ovenkahvat, vetimet ja muut varusteet		X	X	X
	Vetimet	X		X
	Ergonominen muotoilu	X		
	Kaikissa ovissa		X	
	Vipukahva parempi kuin ovinuppi	X	X	
	Sijoittamisessa huomioitu pöyrätuolissa istuvat	X	X	
	Erottuminen kontrastivärien avulla	X	X	X
	Kääntöoviin vaakasuora vedin, 800:mm korkeudelle			X
	Lankavedin			X
	Oven avaaminen mahdollista ranteella	X		X
	Terävien reunojen/kulmien välttäminen			X
	Lukko	X		X
	Avattavissa yhdellä kädellä	X		X
	Vääntöpainike riittävän suuri			X
	Avaimenreijän erottuminen		X	
	Ovensulkija		X	X
	Säädöt mahdollisimman kevyeksi		X	X
	Oven avaamisen kevennyslaite			X
	Elektromagneettinen sulkija palo-oveen		X	
	Painikkeet suurikokoiset ja helppokäyttöiset	X		
	Allergisoivien materiaalien välttäminen			X
	Ovilistojen erottuminen seinästä			X
	Painettava hälytysnappi		X	
D. Maininta ulko-ovista		X	X	X
	Heilurioven välttäminen	X		
	Pyöröoven välttäminen		X	X
	Karusellioven välttäminen	X		
	Ei kiiltävästä materiaalista		X	
	Oven avaaminen helppoa, enintään			10 N
	Automatisoidun oven suosiminen		X	X
	Automatisoitu liukuovi			X
	Automatisoitu kääntöovi			X

	Varoittaminen ääni- tai valomerkillä			X
	Liuku-/haitari-/teleskooppijärjestelmä		X	
	Ovi auki vähintään 25 sekuntia			X
	Ovet avautuvat samaan suuntaan			X
	Ovat avautuvat samanaikaisesti	X		X
	Äänimerkki oven avautuessa			X
	Sensoriikka havaitsee myös istuvan korkeudelta		X	X
	Sensoriikka joka estää väliinjäämisen		X	
	Avausalueen merkitseminen lattiaan			X
	Oven vapaa leveys		1000-1200 mm	>900 mm
	Kynnyskorkeus		15 mm	20 mm
	Aina vaihtoehtoinen manuaalinen ovi	X		
	Sisään- ja ulospääsytunnukset	X		
	Ovesta nähtävä sisälle/ulos		X	
	Oven ulkopuolella merkitty tasainen vapaa tila	1500x1500 mm	X	1800x1800 mm
	Lasioviin merkinnät katsekorkeudelle	X	X	X
	Lasioven alareuna suojattava			X
	Erottuminen ympäristöstä		X	X
	Vetoisuuden välttäminen sijoittamisella		X	
E. Maininta ikkunoista		X		
	Helppokäyttöiset	X		
	Kahvan korkeus	900-1200mm		
	Automatisoitu avaamismekanismi	X		
SISÄÄNKÄYNTI/AULA/VASTAANOTTOALUE		X	X	X
A. Maininta sisäänkäynnin saavutettavuudesta		X	X	X
	Kaikille esteetön		X	X
	Vaihtoehtoinen esteetön reitti (vanhat rakennukset)			X
	Sisäänkäynnin toteutus ilman tasoeroja	X	X	X
	Tasoerot tasoitetaan ulkopuolelta	X	X	
	Kynnys	< 25 mm		
	Loivat portaat sekä luiska			X
	Riittävästi tilaa pyörätuolilla liikkumiselle	X	X	
	Helposti havaittavissa	X	X	X
	Valo	X		300 lx
	Muoto	X		
	Materiaalivalinnat			X
	Kontrastivärit			X
	Opastus	X		X
	Ohjaavat rakenteet			X
	Katos			X
	Opastus sisäänkäynnille äänimerkeillä	X		X
	Loogisesti avautuvat ovet		X	
	Penkin sijoittaminen sisäänkäynnin läheisyyteen			X
	Pyläviden erottuminen kontrastiväreillä			X
B. Maininta sisäänkäynnin ominaisuuksista		X	X	X
	Lattiamateriaali	X		
	Tasainen	X		
	Kiinteä	X		
	Liukumaton	X		
	Mattojen välttäminen	X		
	Valaistus	300-500 lx		
C. Maininta tuulikaapin ominaisuuksista		X	X	X
	Kooltaan väljä	X	X	X
	Lastenrattaat			X
	Pyörätuolit	1500x1500 mm	X	1500x1500 mm
	Kaksi pyörätuolia		X	1800x1800 mm
	Lattian väri eri	X		
	Lämpötila/lämminilmapuhallus			X
	Muodoltaan suoraan kuljettava			X

Mattojen välttäminen				X
Säleiköt/matot samassa tasossa lattian kanssa		X	X	X
Liukastumaton materiaali		X		X
Rakojen koko		X		5 x 30 mm
Pysyy paikoillaan				X
Samassa tasossa rakennuksen kanssa				X
Ulko-oven kiinnitystapin välttäminen				X
Valaistukseen huomioitava ulkovalo			X	X
Pesupaikka; rattaat, opaskoirien tassut ym.				X
Lämmitetty tila välineiden kuivattamiseen				X
Sähköpyörätuolin latauspiste				X
D. Maininta sisäntuloaulan ominaisuuksista		X	X	X
Kalusteiden erottuminen ympäristöstä		X	X	X
Kalusteiden ja esteiden sijoittaminen kulkuväylien sivuille			X	X
Kalustevyöhyke eri materiaali kuin kulkuväylät				X
Istuimet		X	X	X
Selkänoja		X		X
Käsinoja		X	X	X
Istuinkorkeus		450-480 mm		450 mm
Pyörätuolille vapaata tilaa istunten viereen		X	X	900 mm
Akustiikan huomioiminen			X	
Kattomateriaali			X	
Matot			X	
Verhot			X	
Valaistuksen huomioiminen			X	
Valaistuksen säätömahdollisuus			X	
Pyöröporttien soveltuminen rattaille ja pyörätuolikäyttäjille			X	
Reilusti paikkoja odottamiselle		X		
Puhelin induktiosilmukalla			X	
Puhelinalue hiljainen			X	
Lämpötila		X	X	
Vetoisuuden välttäminen		X	X	
Lämmön hukkaamisen minimoiminen			X	
Lämpötilaerojen välttäminen		X		
Vaatesäilytys		X		X
Hyvin opastettu		X		
Naulakot ja kaapit kahdessa korkeudessa		X		X
Istuin				X
Kalusteiden sijoittaminen		X		X
Peili				X
Valaistus				X
Tilaa liikkua pyörätuolilla		X		
E. Maininta palvelutiskin ominaisuuksista		X	X	X
Kaikille saavutettavissa			X	X
Pyörätuolikäyttäjät		X	X	X
Näkövammaiset		X	X	X
Kuulovammaiset		X	X	X
Lyhytkasvuiset			X	
Induktiosilmukalla varustettu			X	X
Symbolin ilmoittaminen			X	X
Kommunikaattori				X
Erottavan pleksin välttäminen			X	X
Suora näköyhteys sisäntulosta tiskille		X	X	X
Tiskin korostaminen väreillä ja valaistuksella		X	X	X
Toimimistilaa tiskien edessä		1500x1500 mm	1800x1200 mm	
Toimimistilaa tiskien takana			1800x1200 mm	
Palvelutiskin tekniset mitat		X	X	X
Asiakas istumakorkeudella		800 mm	760 mm	750-800 mm
Seisovat asiakkaat			950-1100 mm	1200mm

	Polvitilaa tiskin alla (korkeus)	700 mm		670mm
	Polvitilaa tiskin alla (syvyys)		500 mm	600mm
	Polvitilaa tiskin alla (leveys)			800 mm
	Polvitilaa tiskin alla henkilöstön puolella (syvyys)		650 mm	
	Polvitilaa tiskin alla henkilöstön puolella (korkeus)		700 mm	
	Korkeussäädettävä taso	X		
Valaistus				X
Ääniolosuhteet				X
Häikäisevien valojen ja lasipintojen välttäminen		X	X	X
Hylly/koukku mihin laittaa laukku tai kyynersauvat		X		X
Palvelutiskin etureunaan tukikaide				X
Eri korkeisten tuolien tarjoaminen				450/550mm istui
F. Maininta opastuksesta		X	X	X
	Selkeä opastus	X	X	
	Mahdollisimman tehokas opasteiden käyttö		X	
	Opasteita sisäänkäynnin viereen	X		X
	Korkeus			1400-1600 mm
	Kohokirjaimet ja pistekirjoitus			1300-1400 mm
	Oveen liittyvät opasteet avautumispuolelle			X
	Teksti kontrastissa taustaan			X
	Kohokirjainten käyttö			X
	Pistekirjoitus tarvittaessa			X
	Painikkeiden, ovikellon, kortinlukijan ym. sijoittaminen	X		X
	Korkeus	900-1200 mm		850-1100 mm
	Etäisyys nurkasta			400 mm
	Etäisyys portaista			700 mm
	Etäisyys ovesta	1000 m		
	Painikkeiden ominaisuudet	X		X
	Halkaisija			25-50 mm
	Toimivat vähällä voimalla			X
	Erottuvat ympäristöstä	X		X
	Oven avauspainikkeen sijainti 1000 mm ovesta			
	Oven avautumispainikkeen halkaisija			100 mm
	Oven avauspainike pyörätuolisymbolineen			X
	Oven avaus ilman kosketusta	X		
	Ovisummerin varustaminen myös valomerkillä			X
	Kamerayhtedellä varustettu ovisummeri			X
	Kahvojen ja nappien ergonomisuus	X		
	Materiaalien käyttö		X	
	Lattiamerkintä sisäänkäynnistä vastaanottotiskille	X		
	Valaistuksen käyttö		X	X
	Hissi, portaat ja puhelin helposti havaittavissa		X	
KAITEET		X	X	X
A. Maininta sijoittamisesta		X	X	X
	Hissi	X	X	X
	Neuvontapiste	X		
	Pukuhuone	X	X*	
	Kylpyhuone	X	X	
	Katsomo	X	X	
	Odotustilat	X		
	Vaaran välttäminen	X		
	Molemmin puolin	X	X	X
	Käytävät	X	X	
	Portaat	X	X	X
	Rampit	X	X	X
	Irti seinästä	50 mm		45 mm
	Leveät portaat ja liuskat jaetaan usealla kaiteella	X		X
	Korkeus	800-1000 mm		900 mm
	Kahden kaiteen suosittelu, toinen alempana ja ulompana			700 mm ja 900mm

Ei saa pienentää tilan vähimmäisleveyttä		X	
Jatkua 300 mm yli portainen/liuskan alkamista ja päättymistä	X	X	X
Tukevasti asennettu		X	
Suojakaide yli 700 mm tasoeroissa			X
B. Maininta ominaisuuksista	X	X	X
Halkaisija	40-50 mm	45-50 mm	30-40 mm
Materiaali ei allergisoivaa	X		
Materiaali ei kylmäksi, kuumaksi tai kosteaksi muuttuvaa	X		
Kontrastien käyttö	X	X	X
Kerrostien merkitseminen kaiteeseen	X		X
Kaiteet yhtenäiset, ilman välejä		X	X
Päädyt alaspäin kääntyvät		X	X
Pään muotoilu			X
Kaide seuraa portaiden tai liuskan muotoa	X		X
HÄTÄULOSKÄYNNIT		X	
A. Hätäuloskäyntien suunnitteluun liittyviä asioita		X	
Hätäpoistumisteiden esteettömyys		X	
Urheilupyörätuolien mittojen huomioonottaminen		X	
Kaikkien vamma-ryhmien tarpeiden huomioiminen myös turvallisuudessa		X	
Avustettu evakuointi		X	
Henkilökunnan määrä suhteutettuna avun tarvitsijoihin		X	
Tiedonkulku (kommunikaatiojärjestelmät)		X	
Jokainen hätäuloskäynti kaikille käytettävissä		X	
Kaikissa tulipalo-uloskäynneissä rampillinen tai tasainen kulku		X	
Evakuointisuunnitelma		X	
Yhteistyö viranomaisten kanssa		X	
Monikerroksisten rakennusten erityispiirteiden huomioonottaminen		X	
B. Suojapaikka		X	
Suojapaikan koko		0.9mx1.4m	
Suojapaikan koko urheilupyörätuoleja sisältävässä tilassa		1.2mx1.5m	
Sijainti		X	
Paloportaiden luona		X	
Evakuointihissin läheisyydessä		X	
Aulassa		X	
Kommunikointimahdollisuus suojapaikasta		X	
Ei saa pienentää hätäreitin leveyttä		X	
Evakuointihissi		X	
Aina vapaana		X	
Oma virtalähde		X	
Oma virranohjaus		X	
Selkeästi merkitty		X	
Paloportaiden ja turvapaikan yhteydessä		X	
On suojatussa kuilussa		X	
Kommunikaatiojärjestelmä (yli kaksikerroksisissa rakennuksissa)		X	
C. Hälytykset		X	X
Vilkkuva hälytysvalo		X	
Sijoittaminen näkökenttään		X	
Alueille, jossa voidaan liikkua yksin		X	
Tärisävä henkilöhakulaite		X	
Kuulojärjestelmien ohjelmointi hätäuloskäyntien varalle		X	
Hälytykset sähköisissä näytöissä			X
Kaksivaiheisen hälytysjärjestelmän mahdollisuus		X	
Viestintä	Tanksa	Iso-Britannia	Suomi
OPASTUS JA TIEDOTTAMINEN	X	X	X
A. Maininta tiedottamisesta	X	X	X
Visuaalinen sekä auditiivinen tiedottaminen	X		X
Digitaalinen näyttö/tietokone	X		X
Sijoittaminen	X		

	Isokokoinen näyttö		X		
	Itseohjattavuus		X		
	Näytönlukija		X		
	Puhesyntetisaattori		X		
	Suurennustoiminto		X		
	Viittomakielinen tiedote				X
	Yhdistäminen hätäjärjestelmään			X	X*
	Näytön ja näppäimistön säätömahdollisuus		X		
	Näytön/näppäimistön alla olevan tason mitat		X		
		Korkeus	700 mm		
		Leveys	800 mm		
		Syvyys	500 mm		
	Kääntymissäde näytön kohdalla		1300 x 1300 mm		
Esite			X		X
	Sijoittaminen		X		
	Tietoja kiinteistöstä		X		
	Pohjapiirustus kulkureiteillä ja symboleilla		X		X
	Isofonttinen versio		X		X
	Selkeä fontti		X		X
	Riittävä riviväli		X		X
	Selkeä layout		X		
	Kontrastien käyttö (tumma teksti, vaalea pohja)		X		
	Paperi mattapintainen		X		
Verkkosivut			X		X
	Tietoja paikan esteettömyydestä		X		X
	Sivujen esteettömyys		X		X
		Navigoinnin helppokäyttöisyys	X		
		Fontin koko	X		
		Puhesyntetisaattori	X		
		Kontrasti	X		
		Nauhoitettu tieto			X
B. Maininta opasteista			X	X	X
	Tärkeiden toimintojen sijainnit opastetut		X		
Opastaulu				X	X
		Sijainti		X	X
		Ulkona kulkuväylän viereen			X
		Sisällä sisäänkäynnin läheisyyteen			X
		Törmäysvaaran huomioiminen		X	X
		Riittävästi tilaa ympärillä			X
		Informaation korkeus		1400-1700 mm	1400-1600 mm
		Huomioitava valkoisella kepillä			kork: 100-150r
		Katosta roikkuvien opasteiden korkeus		2300 mm	2200-2400 mm
		Selkeä fontti		X	X
		Selkeät symbolit		X	X
		Tilaopasteiden korkeus			1400-1600 mm
		Tietoa hissistä, rampeista, pääkulkuväylät		X	
Opaskartat			X		X
		Sijainti sisäänkäynnin yhteydessä	X		X
		Eri kerrosten pelkistetyt pohjapiirroksat			X
		Kulkuväylät			X
		Tasoerot			X
		Tärkeimpien tilojen sijainnit			X
Selkokartta					X
		Selkeä tummuuskontrasti			X
		Vähäinen ja suurikokoinen tekstin käyttö			X
		Tekstissä isoja sekä pieniä kirjaimia			X
		Pohjoisnuoli			X
		Mittakaava			X

Kohokartta		X		X
	Sijainti kulkureitin varrella			X
	Sijoittaminen rauhalliselle paikalle			X
	Sijoittaminen hieman kallistettuna			X
	Jos seinälle, korkeus alareunasta	900-1200 mm		1300-1400 mm
	Kulkureitit, rakennuksen. pysäköintialueet ym	X		X
	Tummuuskontrasti eri elementtien välillä			X
	Materiaalikontrasti eri elementtien välillä			X
	Vain isoja kirjaimia	X		X
	Kirjainten korkeus			20 mm
	Normaalin tekstin lisäksi pistekirjoitus			X
	Korkeus			850-1100 mm
	Mukana kulkeva kohokartta	X		
Pienoismalli		X		X
Opasteet ja kyltit		X	X	X
	Mahdollisimman vähäinen opastus	X	X	
	Sijoittaminen	X	X	X
	Johdonmukainen ja katkeamaton		X	X
	Tasaisin välein	X	X	
	Yksityiskohtaiset opasteet kork.	1200-1600 mm		
	Yleistiedot katsekorkeudelle	X (2100 mm)	X	
	Ripustettujen opasteiden välttäminen		X	
	Opasteet kulkuväylällä korkeus maasta		2300 mm	2200-2400 mm
	Tilaopasteet oven avautumispuolelle			X
	Tilaopasteen korkeus maasta			1400-1600 mm
Muotoilu		X	X	X
	Helppolukuiset	X	X	
	Muodoltaan samanlaisia	X	X	X
	Selkeä	X	X	X
	Heijastamaton materiaali	X	X	X
	Lasin/kiiltävän pinnan välttäminen	X		X
	Tummuuskontrastien käyttö	X	X	X
	Väri- tai tummuuskontrastissa taustaan		X	X
	Materiaalikontrastien käyttö	X		X
	Suuntanuoli		X	
	Eteenpäin		X	
	Vasen-oikea		X	
	Pyöristetyt reunat	X	X	
	Reunojen rajaaminen		X	
	Värien käyttö	X	X	X
	A-kylttien välttäminen		X	
	Esteettömät	X	X	X
Valaistus		X	X	X
	Häikäisemätön valaistus	X	X	X
	Varjojen välttäminen	X		
	Kohdevalaistus			X
Teksti ja symboli		X	X	X
	Maininta fontista		X	X
	Kuvasymbolien käyttö opasteissa	X	X	X
	Kansainvälisten standardisymbolien käyttö	X	X	X
	Pienien kirjainten käyttö (gemena)	X		X
	Ensimmäinen kirjain isolla		X	
	Kirjainten koko	X		X
	Kaukaa luettava		> 150 mm	> 100 mm
	Suht läheltä		50-100 mm	70-100 mm
	Lähetä luettava		15-25 mm	15-40 mm
Tunnustelemalla luettavat opasteet		X	X	X
	Tunnusmerkki pistekirjoituksen vasemmalla puolella		X	
	Kohokuvioilliset opasteet	X	X	X

	Tärkeimissä kylteissä	X	X	
	Tärkeimmät toiminnot	X		
	Kirjainten koko			15-40 mm
	Kirjainten korkeus		1-1,5 mm	
	Vain isoja kirjaimia			X
	Hissinapit	X		X
	Pystysuorana korkeus maasta	900-1200 mm	1400-1700 mm	1300-1400 mm
	Kallistettuna 45 astetta, korkeus maasta		X	850-1000 mm
	Vain isoja kirjaimia (versaali)			X
	Pistekirjoitusta, kohoteksti ja kohosymboleita tärkeimmät		X	X
	Pistekirjoitus tilaopasteissa painetun tekstin alapuolelle			X
	Kerrosnumero portaiden yhteydessä tunnusteltava			X
Ohjaavat rakenteet				X
	Kulkusuunnan osoittaminen ohjaavalla rakenteella	X		X
	Ohjaavan listan käyttö	X		X
	Vaaran osoittaminen kohokuvilla	X		X
	Tasokeron varoittaminen puolipallon muotoisena kohokuviona			X
	Kohokuvioiden korkeus maasta			5 mm
	Ohjaavat kohomerkinnot myös värikontrastissa taustaan	X		X
	Ohjaava käytävämatto			X
	Opasteiden säännöllinen tarkastus ja huolto		X	
Hygieniatilat		Tanska	Iso-Britannia	Suomi
PUKUHUONEET		X	X	X
A. Maininta pukuhuoneen sijainnista		X	X	X
	Samassa kerroksessa liikuntatilojen kanssa			X
	Liikuntatilojen läheisyydessä			X
	Esteetön WC pukuhuoneen yhteyteen	X	X	X
	Suora kulku salin kaikkiin osiin (jos jaettu sali)			X
	Suora pääsy aulasta tai käytävältä			X
	Suora pääsy suihkutilasta		X	
B. Maininta pukuhuoneen ominaisuuksista		X	X	X
	Runsaasti tilaa	X	X	X
	Yleinen iso pukuhuone esteetön	X	X	X
	Katossa oleva nostolaite		X	
	WC		X	X
	Korkeussäädettävä penkki		X	
	Yksityinen unisex pukutila	X	X	
	Esteetön	X	X	
	Koko vähintään		2400 x 2500mm	
	Yksityinen pukuhuone esteetön	X	X	X
	Sijaittava joukkuepukuhuoneen yhteyteen		X	
	Jos useampi, peilikuvana sisustettu	X		
	Koko vähintään			2100 x 2100mm
	Perhe- tai pienen ryhmän pukuhuone		X	
	Huomioitava kääntymissäde pyörätuolilla 1500 mm	X	X	X
	Pyörätuolijoukkueen huomioon ottaminen tilavaatimuksineen		X	X
	Varastointipaikka suihku- ja pyörätuoleille	X	X	X
	Tilaa siirtyä suihkutilaan	X	X	X
	Kynnys puku- ja pesuhuoneen välillä		X	
	Sisääntulossa yksityisyyttä suojaava rakenne oven tilalle		X	
	Pukuhuoneen ovi	X	X	X
	Kynnyksetön			X
	Leveys		1026 mm	
	Vapaa leveys	1007 mm	875 -1000 mm	
	Helposti avattavissa			X
	Tilaa oven ja viereisen seinän välillä		> 300 mm	
C. Maininta kalusteista ja varusteista		X	X	X
	Kalusteiden erottuminen kontrastivärejä käyttämällä		X	
	Jokaisessa huoneessa taittava penkki, WC, suihku ja pesuallas		X	

Käsijohteet pukutiloista pesutiloihin				700 ja 900 mm
Tukikahvat			X	X
Hälytysjärjestelmä			X	X
Uloittuminen myös lattiatasolta				X
Alempi pesuallas				700 mm
Kalusteiden edessä vapaata tilaa			1500 mm	1500 mm
Suihkupyörätuolien saatavuus			X	X
Suihkutuoli			X	X
Seinään kiinnitettävä			X	
Taitettava			X	
500 x 500 mm			X	
Vaaka- ja pystysuuntaiset tukikaiteet			X	
Vaakasuora tukikaide kuivaamistilassa			X	
Tarjolla väh. 2 kpl liikuteltavaa suihkutuolia			X	
Erillinen tuoli WC-käyttöön			X	
Nostolaitteet		X	X	
Kattoon kiinnitettävä (suositus)			X	
Siirrettävä			X	
Eri kokoiset ja painoille sopivat kantoliinat			X	
Kantoliinon pesu			X	
Säännöllinen huolto			X	
Penkit			X	X
Standardi syvyys			450 - 600 mm	600-700 mm
Korkeus			480 mm	500 mm
Korkeussäädettävä			X	
Leveys			1800 mm	1200 mm
Pyöristetetyt kulmat ja reunat			X	
Pidempi vaatteiden vaihto penkki			X	X
Lokerot			X	X
Vaatelokeroita eri korkeudessa			X	X
Matalimmat lokerot, korkeus maasta			400-1300 mm	
Vaatelokeroita eri kokoisia			X	
10% (väh. 4 kpl) kaapeista 1800x400 mm			X	
Selkeä numerointi				X
Valaistu myös kaapin sisällä				X
Lukko mahdollista käyttää yhdellä kädellä			X	X
Lukon korkeus maasta			< 1150 mm	
Oven ja avaimen numerointi kohonumeroilla			X	X
Oven ja avaimen numerointi pistekirjoitusmerkinnöillä				X
Vaatekoukut			X	
Pyyhekoukun korkeus			1400 mm	
Vaatekoukun korkeus			1400 ja 1050 mm	
Penkkien yläpuolelle			X	
Peili			X	X
Alareunan korkeus lattiasta			600 mm	300 mm
Kampauspeilin koko			X	
Leveys			500 mm	
Korkeus			1000 mm	
Yläreunan korkeus lattiasta			1900 mm	2000 mm
Alareunan korkeus lattiasta				800-900 mm
Hiusten kuivaus mahdollisuus			X	X
Hiustenkuivaajan sijainti lattiasta			< 1100 mm	
Kuumien pintojen suojaaminen (vesijohdot, patterit)			X	
Valomerkki kuulovammaisille		X	X	
Pistorasioiden korkeus lattiasta				400-1100 mm
Vauvan hoitopöytä, naisten sekä miesten pukuhuoneessa		X		X
Käyttäminen yhdellä kädellä (jos pöytä nostettava malli)				X
Uloittuminen myös pyörätuolista (jos pöytä nostettava malli)				X
Iso pesuallas				X

	Kannellinen, kiinteä roskakori		X	X
	Roskakori, suuaukon korkeus			900 mm
D. Materiaali ja valaistus			X	X
	Värien käyttö opastamisessa			X
	Opasteet pukuhuoneen ulkopuolella		X	
	Kohokuvioiden käyttö			X
	Kuvasymbolien käyttö			X
	Vaaleat pinnat			X
	Tummat kalusteet			X
	Valaistus			> 300 lx
	Liukastumaton lattiamateriaali			X
	Irtoritilöiden ja mattojen välttäminen			X
	Käsihohde luistamaton			X
	Allergiaherkkyys		X	X
	Avaimet ja rannekkeet			X
	Verhoilu		X	
	Käsijohteet			X
	Erottuva lista oven ympärillä			X
	Kontrasti oven ja lattian välillä			X
SUIHKUT JA SAUNA		X	X	X
A. Maininta suihkutilan varusteista		X	X	X
	Varusteiden sijoittelu esteetön			X
	Tukikaide		X	X
	Käsijohteet jotka johtavat pesutilaan			X
	Ainakin kahdella seinällä			X
	Vaakasuora tukikaide		600 mm pitkä	X
	Vaakasuorien kaiteiden korkeus lattiasta			900 mm
	Pystyuet pesupaikan yhteydessä		X	X
	Nostettava ja laskettava tukikahva		X	
	Suihku		X	X
	Yksiotehana			X
	Osa varustettu käsisuhkulla			X
	Suihkun korkeus säädettävä		X	700-1900 mm
	Suihku kahdessa korkeudessa		1400 + 1800 mm	
	Lämpötilan säädettävyys ilman suihkuunmenemistä			X
	Istuin pesupaikan yhteyteen		X	X
	Seinään kiinnitetty taittuva istuin		X	X
	Istuinosan mitat vähintään		500 x 500 mm	400 x 500 mm
	Istuimen korkeus			500 mm
	Liikuteltava suihkutuoli		X	X
	Tarjolla väh. 2 kpl liikuteltavaa suihkutuolia		X	
	Suihkutuolille varastointitila			X
	Erillinen tuoli WC-käyttöön		X	
	Pesulaveri	X		X
	Pehmustettu			X
	Pesulaverin syvyys			600-700 mm
	Pesulaverin pituus			2100 mm
	Pesulaverin korkeus			n. 400-500mm
	Erillinen pesupaikka vauvoille			X
	Kiinteään pesuainehyllyn, korkeus			900 mm
	Pyyhekoukkuja kahdessa korkeudessa		X	X
	Korkeampi seisoville asiakkaille		1400 mm	1600-1800 mm
	Matalempi pöyrätuolikäyttäjille sekä lapsille		1050 mm	1100-1400 mm
	Kuumavesiputket ja lämpöpatterit tulee upottaa tai suojata			X
	Suihkuverho		X	X
	Suihkukaappien välttäminen			X
	Henkilönostin	X		
	Esteetön jalkojen desinfiointipaikka			X
	Hälytysjärjestelmä		X	X

	Yletettävä myös lattiasta			X
	Narusta vedettävä		X	
	Esteetön käsien pesuallas			X
B. Maininta suihkutilan teknisistä tiedoista		X	X	X
	Lattian kaltevuus		X (1:50-1:35)	< 2%
	Lattian kaltevuus vain yhteen suuntaan			X
	Lattia liukastumaton märkinä		X	X
	Lattiakaivosten sijoittaminen pois kulkuväyliltä			X
	Vapaata tilaa	X	halk. 1500 mm	halk. 1500 mm
	Pesupaikan mitat pyörätuolikäyttäjille		X	X
	Pesutilaan mahdollista useampi pyörätuolikäyttäjä			X
	Kätisyys huomioitava suunnittelussa			X
	Ovi kynnyksetön			X
	Ovi helppokäyttöinen			X
	Oven vapaa leveys		> 875 mm	
	Kiiltävien pintojen välttäminen			X
	Valaistus			300 lx
	Valaistus häikäisemätön			X
C. Maininta suihkutilan väri- ja materiaalikontrasteista				X
	Kalusteiden ja taustan välinen tummuuskontrasti			X
	Seinien ja lattian välinen tummuuskontrasti			X
	Oven ja ovenkarmin välinen tummuuskontrasti			X
	Suihkupaikkojen erottuminen ympäristöstä			X
	Lasiovien välttäminen			X
D. Maininta saunan ominaisuuksista ja varusteista		X		X
	Tilaa pyörätuolikäyttäjälle	X		X
	Vapaa tilaa pyörätuolilla kääntymiselle	X		halk. 1500 mm
	Kahden pyörätuolin mahdollista			X
	Kaikkiin saunoihin päästettävä pyörätuolilla	X		X
	Lattia märkinäkin liukumaton			X
	Lattia helppo puhdistaa			X
	Irrallisten lattiaritilöiden välttäminen			X
	Kiinteiden puuritilöiden raot < 5 mm			X
	Kiinteiden puuritilöiden särmät pyöristettävä			X
	Toteuttaminen yhdessä tasossa			X
	Hälytyspainike tai -järjestelmä	X		X
	Tummuuserojen käyttäminen			X
	Lauteet	X		X
	Lauteiden välit enintään	5 mm		
	Pituus vähintään			2100 mm
	Mahdollisuus makaamiselle			X
	Laudesyvyys riittävä			esim. 1000 mm
	Matalimman lauteen korkeus lattiasta	500 mm		500 mm
	Etureunan erottuminen kontrastien avulla			X
	Etureunat pyöristettävä, liukastumisriskiä huomioiden			X
	Terävien reunojen välttely			X
	Ei näkyviä metalliosia			X
	Oksaton, huokoinen sekä käsittelemätön puulaji			X
	Korkeussäädettävät lauteet/paikka			X
	Laudeportaot			X
	Sijoittaminen suoraan kulkusuuntaan ovesta			X
	Leveys vähintään			900 mm
	Käsijohteet molemmille puolille			X
	Käsijohteet kahdelle korkeudelle			700 + 900 mm
	Vapaa leveys käsijohteiden kiinnittämisen yhteydessä			600 mm
	Askelman pituus vähintään			300 mm
	Askelman korkeus enintään			120 mm
	Liukastumaton materiaali			X
	Pystytuki portaiden yläpäässä			X

Laudehissi				X
	Nouseva ja laskeva taso, suihkutuolille			X
	Nouseva ja laskeva penkki			X
	Istuinosan korkeus			500 mm
	Toimii sähköllä tai pneumaattisesti			X
	Käsituet			X
	Jalkalaudat			X
Tukikaide		X		X
	Ylettyy korkeammalle lauteelle	X		
	Yhtenäiset tukikaiteet			X
	Ei kuumentuvia osia			X
	Erottuminen ympäristöstä			X
Kiuas		X		X
	Tasainen lämmönjakautuminen			X
	Mahdotonta törmätä			X
	Suojakaide/-kaiteet	X		X
	Kiukaan sijoittaminen lattiatasoon			X
	Tasokiuas			X
	Automaattinen löylyn heitto			X
	Painikkeella toimiva löylyn heitto			X
Ovi		X		X
	Kevyt	X		X
	Avautumissuunta ulospäin	X		X
	Kynnyksetön			X
	Tarpeeksi leveä	X		850 mm
	Ilmarako oven alla			100 mm
	Turvalasi			X
	Varustettava 300 mm potkulevyllä			X
	Vedin/ovenkahva	X		X
	Puinen			X
	Ympäristöstä erottuva			X
	Pystysuora			X
	Vaakasuora	X		
	Korkeus lattiasta			900 - 1000 mm
	Sisäpuolelle vaakasuora lankavedin			800 mm
	Sulkijoiden välttäminen			X
Opasteet				X
	Opaste valaistu			X
	Sijoitetaan oven avautumispuolelle			X
	Korkeus lattiasta			1400-1600 mm
	Tunnusteltava teksti			X
	Kohosymboli			X
	Tummuuskontrasti			X
	Pistekirjoitus visuaalisen tekstin alapuolelle			X
	Pistekirjoituksen korkeus lattiasta			1300-1400
Valaistus				X
	Tunnelmallinen ja lämmin			X
	Häikäisemätön			X
	Pieni valaistusero pesutilan ja saunan välillä			X
	Laudeportaiden valaistaminen			X
	Asennuskorkeus lattiasta			n. 1000 mm
	Sijoittaminen oven läheisyyteen			X
	Sijoittaminen käsijohteen läheisyyteen			X
	Sijoittaminen lauteiden alareunaan			X
WC		X	X	X
A. Maininta WC:n sijoittamisesta/saavutettavuudesta		X	X	X
Aulatilojen yhteyteen				X
Pukuhuoneiden yhteyteen		X	X	X
Liikuntatilojen yhteyteen				X

Kaikissa kerroksissa			X	X
Ainakin ensimmäisessä kerroksessa		X		X
Esteetön WC yhtä lähellä kuin muut WC:t				X
Suora pääsy yleisistä tiloista, jolloin avustajan sukupuolella ei väliä			X	X
Eri sukupuolten WC-tiloissa myös esteetön WC				X
Esteetön WC helposti käytettävissä (ei avainta/summeria)				X
Helposti havaittavissa		X		
Unisex-kopit (avustajan sukupuolella ei väliä)			X	
Esteetön WC:n sijainti 40 m etäisyydellä			X	
Opastus		X	X	X
	Kansainvälinen pyörätuolisymboli			X
	Teksti			X
	Pistekirjoitus			X
	Kohosymbolit oven ulkopuolelle		X	X
B. Maininta WC:n teknisistä tiedoista		X	X	X
Henkilön tilatarve				X
Apuvälineen tilatarve				X
Avustajan/avustajien tilatarve		X		X
Vauvanhoito mahdollisuus				X
Vapaata tilaa kääntyä pyörätuolilla			X	halk. 1500 mm
Vapaata tilaa WC-tuolin molemmin puolin		X	X	800 mm
Vapaata tilaa WC-tuolin edessä		X		1000 x 1200 mm
Jos monta esteetöntä WC:tä, peilikuvatoteutus		X	X	X
Jos vain yksi esteetön WC, sen mitta				2500 x 2200 mm
Lattia				X
	Liukumaton myös märkänä			X
	Kohokuvioillisten lattiaattojen välttäminen			X
	Samassa tasossa kun muu lattia			X
	Luiskan välttäminen			X
	Lattiakaivo välttämätön			X
	Lattiakaivon kansi pysyvä paikoillaan			X
	Lattian enimmäiskaltevyys			2 %
	Kaltevyys suositeltava vain yhdensuuntaisesti			X
Kalusteet mattapintaisia				X
Kontaktiallergian huomioiminen materiaaleissa				X
Tasainen valaistus				300 lx
Seinämateriaali ei saa kerätä pölyä				X
Tummuuskontrastien käyttö				X
Ovi		X	X	X
	Vapaa leveys vähintään	X	875 mm	850 mm
	Urheilupyörätuolit vaativat leveämmän oven	1007 mm	1200 mm	
	Vapaa tila pyörätuolilla kääntymiselle ulkopuolella			X
	Avautumissunta ulospäin			X
	Sulkijan välttäminen			X
	Ovi/karmi värikontrastissa ympäristöön			X
	Lankavedin oven sisäpuolelle		X	X
	Lankavetimen korkeus maasta			800 mm
	Avaamiseen tarvittavan enimmäisvoima			10 N
	Lukossa selkeä varattu-merkki lukittuessa (väri/valo)			X
	Lukon varattu-merkki sekä sisä- että ulkopuolella			X
	Lukko mahdollista käyttää yhdellä kädellä			X
	Lukon vääntömekanismi tarpeeksi suuri			X
	Mahdollisuus avata ovea ulkopuolelta (häätätapauksissa)			X
	Näköeste oven edessä suojaamaan yksityisyyttä		X	
Miesten vessassa ainakin yksi pisuaari varustettava tukikahvoilla			X	
Mahdollisuus pestä kädet WC-istuimelta			X	
C. Maininta WC:n varusteista		X	X	X
Sijoittaminen WC:n varusteet upotetusti			X	
Kontrastien käyttö			X	

WC-istuin					X
	Sijoittaminen irti takaseinästä				300 mm
	Istuinkorkeus lähelle pyörätuolin istuinkorkeutta				480-500 mm
	Lisäksi korkeampi vaihtoehto				500-530 mm
	Korkeussäädettävä				X
Pisuaari				X	
	Korkeus			500 mm	
	Korkeus, pyörätuolikäyttäjät			400 mm	
WC:n huuhtelu					X
	Ylös nostettava huuhtelunuppi				X
	Kosketusvapaa liiketunnistin				X
Tukitanko				X	X
	Korkeus lattiasta				900 mm
	Ylösnostettavat käsituet istuimen molemmille puolille	X	X		X
	Vakaat				X
	Etäisyys toisistaan				600 mm
	Korkeus lattiasta				750-800 mm
	Korkeussäädettävät käsituet				X
	Ulottuvat istuimen etureunan yli 200-300 mm				X
	Kiinnitys seinään istuimen takana				X
	Muovipäällystys			X	
Käsisuihku					X
	Ulottuminen WC-istuimelta				X
	Mahdollisuus säätää lämpötilaa WC-istuimelta				X
	Sähkötoiminen hana				X
WC-paperiteline				X	X
	Sijoittaminen WC-istuimesta etuviistoon				n. 300-400 mm
	Vaihtoehtoinen sijoittaminen tukikaiteeseen				X
Käsienpesuallas		X	X		X
	Vapaa tila edessä			1500x1500 mm	1200x1200 mm
	Vapaa tila alla				X
	Leveys				800 mm
	Syvyys				600 mm
	Korkeus				670 mm
	Yläpinnan korkeus lattiasta			720-740 mm	800 mm
	Matalempi allas, korkeus lattiasta				700 mm
	Korkeussäädettävä allas				X
	Etareunan etäisyys seinästä				650 mm
	Pöytätasoon upotettu				X
	Etareuna kestävä painoa				150 kg
	Hana			X	X
	Helppokäyttöinen				X
	Yksioite				X
	Lämpötilan rajoitin				X
	Lämpötilan säätö WC:n puolella			X	
	Pitkä vipu				X
	Liiketunnistin				X
Peili				X	X
	Pesualtaan yläpuolelle				X
	Alareunan korkeus maasta			600 mm	800-900 mm
	Yläreunan korkeus maasta				2000 mm
	Valaistus häikäisemätön				X
	Kokovartalopeili			1500 mm	X
	Kokovartalopeilin alareunan korkeus maasta				300 mm
Hälytysjärjestelmä				X	X
	Ylettyvä WC-istuimelta				X
	Ylettyvä lattiatasolta				X
	Lattiatason hälytys 200 mm lattiasta				X
	Naruhälytys lattiatasossa				X

Narun erottuminen ympäristöstään				X
Helppokäyttöinen painike				X
Painike opastettu				X
Palautuspainike käytettävissä pyörätuolista		X		X
Hälytys ilmaistaan valomerkillä				X
Hälytys ilmaistaan äänimerkillä				X
Avunpyynnön välittyminen oven ulkopuolelle				X
Lukitun oven avaaminen myös ulkopuolelta				X
Henkilökunnan ohjaus hälytystilanteista				X
Telineiden ja hyllyjen korkeus maasta		950 mm	900-1000 mm	
Vaatekoukkujen korkeus maasta		1050mm + 1400 r	1200 mm	
Vaatekoukkujen etäisyys nurkista			400 mm	
Keppiteline/tukikoukku				X
Käsiptyheteline		X		X
Käyttö yhdellä kädellä				X
Ylettyminen pyörätuolista				X
Roska-astia		X		X
Käyttö yhdellä kädellä				X
Ylettyminen pyörätuolista				X
Henkilönostin	X			X
NOSTOLAITTEISIIN LIITTYVÄT OHJELAUSEET	X	X		
Pukuhuoneen nostolaitteet	X	X		
Kattoon kiinnitettävä (suositus)		X		
Siirrettävä		X		
Eri kokoiset ja painoille sopivat kantoliinat		X		
Kantoliinoiden pesu		X		
Säännöllinen huolto		X		
Pukuhuoneen katossa oleva nostolaite		X		
Suihkun henkilönostin		X		
WC:n henkilönostin		X		
Oleskelutilat		Tanska	Iso-Britannia	Suomi
KATSOMO		X	X	X
A. Maininta saavutettavuudesta		X	X	X
Maininta lisävaatimuksista	X			
Esteetön pääsy tasanteella olevaan katsomoon	X			X
Esteetön pääsy etu- ja tasaosaan				X
Sisääkäynnin leveys 1000 mm	X			
Isoissa katsomoissa myös esteetön pääsy keskiosaan	X			X
Pyörätuolipaikkojen sijoittaminen muiden istuinten yhteyteen	X	X		
Esteettömien paikkojen selkeät opasteet	X			X
Pyörätuolipaikat ei käytävillä	X			
Suurilla areenoilla mahdollista tarjota vammaisille eri alue		X		
Tarjottava esteettämiä paikkoja kaikkiin alueisiin	X	X		
B. Esteettömien paikkojen määrä		X	X	X
Kaksi paikkaa 60 paikkaa nähden				X
Vähintään 6 paikkaa, tai 1% istuinmäärästä			X	
Vähintään 2 paikkaa, tai 1 % istuinmäärästä	X			
Tavallisten istuinten mahdollisuus muuttaa esteettämiä paikaksi	X	X		os yli 250 paikk
Erikorkuisten irtotuolien sijoittaminen pyörätuolialueille				X
C. Maininta paikkojen ominaisuuksista		X	X	X
Istuinten varustaminen selkänäjällä, käsinojilla sekä ristiselän tuella	X			
Taitettavien tuolien helppokäyttöisyys	X			
Väli istuinten välissä		5 mm		
Erittäin mukavien tuolien tarjoaminen	X			
Riven välinen tila			650 mm	
Erillisten tuolien suosittelu				X
Pyörätuolipaikan mitat		1400 x 900 mm	1400 mm	
Ohittaminen				900 mm
D. Maininta varusteista		X	X	X

Opaskoiralle tilaa			X	X	
Portaat			X		X
	Käsijohteet		X		X
	Värikontrasti		X		X
	Matala nousu		X		
	Liukastumista estävä materiaali		X		
	Valaistus		X		
Induktiosilmukka			X	X	X
Äänentoistojärjestelmä				X	X
Valoheittimen ohjausten sijainti esteetön				X	
Tekstinäyttö				X	
Selostus kuulokeen kautta (infrapuna, FM)				X	
Kaiteet			X	X	
E. Maininta näköolosuhteista			X	X	X
Näkyvä oltava väh. pelialueen rajoille asti				X	X
Esteettömien paikoista hyvät näköolosuhteet			X	X	X
Edessä olevat ihmiset				X	
Rakenteelliset tekijät (pylväät, kaiteet ym.)			X	X	
Kaiteiden ja aitojen materiaali läpinäkyvä			X		
Istuinjärjestys				X	
Lapset				X	
Pyörätuolikäyttäjät				X	
KAHVILAT JA RAVINTOLAT			X	X	X
A. Maininta sijainnista			X		X
Keskeinen sijainti			X		X
Sisäänkäynnin yhteydessä (toimii myös odotustilana)					X
Lipunmyyntikahvio ja valvomo lähekkäin					X
Näköyhteys liikuntatilaan			X		X
	Tilojen erottaminen ikkunoilla		X		
	Alareunta enintään 600 mm		X		
	Ei saa aiheuttaa häikäisyä		X		
	Korkealle asennettu		X		
	Kaiteiden korkeus		X		
	Taattu pääsy hissillä/liuskalla		X		
B. Maininta kalusteista			X	X	X
Värikontrastien käyttö			X	X	X
Sisustus väljä			X	X	X
	Pöytien välinen etäisyys	1500 mm		1200 mm	1100-1500 mm
	Symmetrinen sisustaminen	X		X	X
Tuolit ja pöydät vakaita			X	X	X
Tuolit ja pöydät liikutettavissa			X	X	
Pöytien ominaisuudet			X	X	X
	Syvyys	500 mm			600 mm
	Leveys	800 mm			800 mm
	Vapaa korkeus	700 mm		700mm-750mm	670 mm
	Korkeus seisoville	1000 mm			
	Korkeus istuville	800 mm			750-800 mm
	Pyöreä pöytä, yksi jalka				X
Tuolien ominaisuudet			X	X	X
	Keyt				X
	Istumapaikkojen sijoittaminen odotustiloihin			X	
	Erikorkuisia paikkoja			X	X
	Korkeus	480 mm			430-440 mm
	Myös matalempia paikkoja			X (450-475mm)	300 mm
	Jäykät polvet/lonkka				500 mm
	Istuinsyvyys				300-400 mm
	Etureuna pyörästetty				X
	Vaakasuoran poikkipuun välttäminen				X
	Käsinoja ja selkänoja		X		X

Käsinojalla ja ilman käsinojaa			X	
Verhoilu imukyvyttömistä materiaalista			X	
Ei baarijakkaroita		X		
Lastentuolit		X		
Pyörätuolipaikkojen integroiminen		X	X	
Palvelutiskin jonottamisalueen leveys		1000 mm		900 mm
Palvelulinjaston jatkuminen loppuun asti			X	
Palvelutiskin-/linjaston sopiva korkeus		800 mm	760 mm	800 mm
Palvelutiskin-/linjaston sopiva vapaa syvyys		300 mm		
Kuumat pinnat pois ulottuvista			X	
Ruoan ja juoman sijoittaminen		enintään 1200 mm		
Induktiosilmukka palvelutiskillä			X	
Automaateissa selkeä näyttö ja ohjeet			X	
Automaattien edessä oltava tilaa toimia			X	
Automaattien kolikkouran korkeus		enint. 1200 mm		
Hinnastojen/informaation/ruokalistan esteetön luettavuus		X		X
Astianpalautus esteetön				X
Pistorasiat				X
D. Maininta materiaaleista			X	X
Luonnonvalon huomioon ottaminen			X	
Kiiltävien pintojen välttäminen			X	
Sopiva valaistusvoimakkuus				300 lx
Akustiikan huomioiminen			X	X
Palvelupistesilmukka palvelutiskin yhteyteen			X	X
Muut tilat		Tanska	Iso-Britannia	Suomi
VARASTO		X		X
Liikuntatilojen yhteydessä		X		
Tilava		X		
Suunnittelu käyttötarkoituksen mukaan		X		X
Estetön toimiminen varastossa		X		X
Yleensä 15 % rakennuksen pinta-alasta		X		
Vammaisurheilun yhteydessä +100 m2 säilytystilaa		X		
Leveät käytävät		X		X
Urheilupyörätuolit		X		
Siviilipyörätuolit		X		
Pistokkeet		X		
Oven leveys		X		
Liukuovi/-portti		X		
Lattimerkinnät		X		
Valaistus		X		
HENKILÖKUNNAN TILAT		X	X	X
Maininta työntekijöiden huomioimisesta esteettömyydessä		X	X	X
Maininta lajiin liittyvien tilojen esteettömyydestä		X		
Kuntosali		X		
Ampumatilat		X		
Asevalvonta		X		
Uimahalli		X		
Lipunmyyntipiste		X		
Ratsastushalli		X		
Liikunta- ja tanssisali		X		
Ilmastointi		X		
Akustiikka		X		
Palloiluhalli		X		
Maininta muista tiloista		X	X	X
Toimistotilat		X		
WC			X	X
Pukuhuone			X	X
Vaatesäilytys				X
Lepotila				X

Kokoustilat		X		
Ruokailutila/kahvihuone		X		X
Siivousvarasto		X		
Huoltotilat		X		
Tekniset tilat		X		
Kalusteiden säädettävyys / työergonomia				X
Apuvälineiden tarvittava tila				X
Maininta keittiön esteettömyydestä		X		
Toimiminen mahdollista myös istuen		X		
Keittiön muoto		X		
Vapaata tilaa	1500x1500 mm			
Tasojen alla vapaata tilaa		X		
Värikontrastien käyttö		X		
Valaistus		X		
Laitteiden yksinkertaisuus		X		
Kaapistojen sijoittaminen		X		
Muita huomioitavia tekijöitä		Tanska	Iso-Britannia	Suomi
OPASKOIRAT			X	X
Toimintaperiaate opaskoiria varten			X	
Sisääntuloaulassa lepotila opaskoirille			X	
Portaisiin mahdollista leveydeltään myös opaskoiran kanssa				X
YLEISESTI PAINIKKEISTA		X	X	
Kaikkien painikkeiden selkeä erottuminen		X	X	
Sijoittaminen loogisesti ja yhdenmukaisesti			X	
Kaikille saavutettavalla korkeudella		X	X	
Lukolliset suojat tarvittaessa			X	
Kohokuviot, henkilökunnan ja asiakkaiden käyttöön			X	
Pistorasioiden saavutettavuus		X		
LÄMMITYS			X	
Sijoita lämmönlähteet vaarattomasti			X	
Lämpötilan vaihtelun välttäminen			X	
Vedon välttäminen			X	
SÄHKÖ			X	
Päävirtakaapelin vaikutus kuulolaitteisiin huomioitu			X	
MATERIAALIVALINNAT		X	X	X
Materiaalivaihdokset suunnistamisen apuna		X	X	X
Materiaalivalintojen vaikutus värin hahmottamiseen		X		
Materiaalivaihdos lattiassa varoituksena		X	X	
Ohjaava materiaali-/värvaihdos lattiassa suunnistusapuna		X		X
Askelmien reunassa liukueste				X
Kuviollisten portaiden välttäminen				X
Kontrastimateriaalipinnat taserojen hahmottamiseen				X
Kiiltämättömien pintojen suosiminen			X	X
Lasiseinät ja isot peilit vaikeuttavat tilan hahmottamista				X
Kiiltävien ja valoa heijastavien pintojen välttäminen				X
Akustiikan vaikutus tilan hahmottamiseen		X		X
Materiaalien kovuus vaikuttaa akustiikkaan				X
Kovat pinnat heijastavat ääntä				X
Ääntä absorvoivat materiaalit parantavat kuulemistä				X
Palamattomat materiaalit				X
Kestävä materiaali				X
Helppohoitoinen materiaali				X
Pintamateriaalit eivät saa huonontaa ilmanlaatua				X
Pölykeräävien materiaalien välttäminen				X
Kosketusallergiaa aiheuttavien materiaalien välttäminen		X		X
Lasiseiniin erottuva varoitusraita			X	X
Joko 15 cm varoitusneliö tai 50 mm korkea raita			X	
Alempi varoitusraita, korkeus maasta			850-1000 mm	n. 1000 mm
Ylempi varoitusraita, korkeus maasta			1400-1600 mm	1400-1600 mm

Lasin jakaminen pienempiin osiin puitteilla				X
Lasiovissa käytettävä potkulevyä jonka korkeus maasta				300 mm
Suuret peilipinnat vaikeuttavat tilan hahmottamista				X
Seinäpeilien sijoittaminen 300 mm lattiasta				X
Lattiamateriaali				X
Pyörätuolikäyttäjien huomioiminen	X	X		
Kova				X
Liukastumaton	X	X		X
Tasainen	X	X		X
Kiinteä	X			
Voimakkaiden kuvioiden välttäminen				X
Liukumattomien lattioiden oikeanlainen pesu ja huolto			X	X
Lattiamateriaalivaihdossa tulee olla sama kitka				X
Mattojen välttäminen				X
Liikuntasalien lattia				X
Liikuntatilojen lattiamateriaalimääräykset				X
Lattian ja jalkineen välinen kitka huomioitava				X
Kitkan suuruus				80-110
Kitka tasainen koko kentän alueella				X
Lattian iskunvaimennuskyky				X
Lattia ei saa olla heijastava ja kiiltävä			X	X
Pistejoustava lattia				X
Aluejoustava lattia				X
Yhdistelmä lattia				X
Liitojoustava lattia				X
Maton ominaisuudet			X	
Nukka suuntaamaton			X	
Matala			X	
Tiivis			X	
Liukastumisen estävää pintaa tai turvalattiaa kosteilla alueilla			X	
Seinämateriali valitaan harkitusti (orientaatio materiaalin avulla huomioitu)			X	
2. LAJIKOHTAISET OHJEET				
		Tanska	Iso-Britannia	Suomi
LIIKUNTASALIT JA PALLOILUHALLIT		X	X	X
A. Maininta yleisistä ominaisuuksista		X	X	X
Esteetön pääsy kaikkialle		X		
Urheilutuolilla liikkumisen sallivat tilat merkittävä			X	
Akustiset olosuhteet		X		X
Äänieristys seiniin ja kattoon		X		
Materiaalivalinnat		X		
Kattoikkunat		X		
Katon/seinän/lattian vaikutus		X		X
Äänentoisto		X		X
Kaiutinjärjestelmä		X		
Järjestelmä varustettu induktiosilmukalla		X		X
Valaistus		X		X
Sähköinen valaistus ei saa häikäistä		X		X
Ikkunoiden sijoittaminen		X		
Suoran auringonvalon välttäminen		X		
Valaistuksen säätömahdollisuus		X		
Katkaisija saavutettavissa		X		
Seinä- ja kattopaneelit saumattomia		X		
Katsojapaikat		X		
Tilan jakamismahdollisuus		X		
Verho tai väliseinä		X		
Kiskojen välttäminen		X		
Väliseinän äänieristys		X		
Siirrettävävä sisustus		X		
Lattian soveltavuus		X		X
Lattiamateriaalit		X		X

Sisäilma ja lämpötila			X		X
Säädettävä lämpötila (18-22 asteen välillä)			X		
Suora esteetön yhteys eteistiloista			X		X
Pyörätuolien pyörien puhdistamismahdollisuus					X
Ovien leveydessä huomioitava urheilupyörätuolit			X	X	
Tilan korkeus					X
Isokokoiset hissit			X		
Asianmukainen opastus			X		
Standardikokoisen hallin mitat			X		
Samassa tasossa sisäänkäynnin, WC:n ja pukuhuoneen kanssa			X		
Pukuhuoneet ja WC hallin läheisyydessä			X		
Lajikohtaiset kenttäkoot saatavilla			X		
Tilaa kenttien ympärillä noin 2 metriä			X		
Lattiamerkinnät kiinteät tai teipatut			X		X
Lattiamerkintöjen erottuminen			X		X
Varastotila			X		
Sivilipyörätuolien säilytys			X		
Erillinen varastotila missä henkilönostin			X		
Apuvälineiden huolomahdollisuus			X		
Katon, seinien ja pallon välinen tummuuskontrasti			X		
Värivalinnat			X		
Tulosten ilmoittaminen kaiuttimista ja tulosnäytöiltä			X		
Valomerkkien käyttäminen			X		
AMPUMATILAT			X	X	X
A. Ampumalajit					X
Kiväärilajit					X
Pistoolilajit			X		X
Ekoase			X		X
Jousiammunta					X
B. Maininta tilojen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta			X		X
Radalle johtava reitti esteetön			X		X
Esteetön kulkeminen varatoon, maalitaululle ja ampumapaikalle			X		X
Pukuhuoneen sijoittaminen radan lähelle			X		
Ampumaratojen sijoittaminen pohjakerrokseen			X		
Ratojen yhteyteen kerhuhuone			X		
Kerhuhuoneessa istumapaikkoja			X		
Laidoilla tilaa liikkuna pyörätuolilla			X		X
Erillinen varasto aseille ja ammuksille			X		
Turvallinen varastointitila ampumatelineille			X	X	
Varasto oltava esteetön			X		
Siirrettävät väliseinät ampumispaikkojen välissä			X		X
Rata-alueen koko			X		X
Opasteet			X		X
Alueiden erottuminen tummuuskontrasteilla			X		X
Ampumataulujen taustat neutraalin väriset ja mattapintaiset			X		
Radat opastetut					X
Ratojen ja taulujen numerointi isokokoisilla numeroilla			X		X
Tulosnäytön kirjasinkoko					X
Radan alueiden hahmottaminen tummuuskontrasteilla			X		X
Rakenteiden ja kalusteiden erottuminen ympäristöstä					X
Opasteet erottuva ympäristöstään					X
Ammuntapöytä					X
Esteetön pääsy pöydän äärelle			X		X
Pöydän leveys		900-1250 mm			
Ampumapaikan takana tilaa liikkua pyörätuolilla		5000 mm			X
Ampumapaikan numerointi isokokoisella opasteella					X
Korkeussäädettävät ampumapöydät			X		X
Pöydässä pieni reuna					X
Pöydällä tilaa sähköiselle näytölle/apuvälineille			X		X

	Pinnoite liukuestoinen		X		
Varusteet			X		X
	Ammuntakäskeyjen ilmoittaminen valolla ja äänimerkeillä				X
	Ammunta-aikaa ilmoittava kello				X
	Kellon kirjaisinkoko				X
	Pistorasiat (aseille ja näytöille)		X		X
	Sähköinen tulosten merkintä		X		
	Ylimääräinen valmistelupöytä		X		
	Hyllytila radan yhteyteen		X		
	Asetelineitä radan lähelle eri korkeudelle		X		
Valaistus			X		X
	Tasainen valaistus		X		
	Säädettävä valaistus, pistooliampuminen		X		X
	Sähköammuntaan tarkoitettu valaistus		X		
	Ei saa aiheuttaa varjoja tai heijastuksia		X		X
	Yleisvalaistuksen voimakkuus				X
	Ampumapaikan valaistus		X		X
	Maalitalun valaistus		X		X
	Epäsuoravalistus katon kautta		X		
	Kello ja sen ominaisuudet				X
	Taulujen siirtojärjestelmä selkeä ja itsenäisesti käytettävä				X
	Varoitusilmoitukset annetaan valolla ja äänimerkillä				X
	Ilmanvaihdon tärkeys		X		
	Lattiapinta liukastumatonta		X		
	Ovet tiivistetty				X
	Ovet itsestään avattavia				X
	Kuunteluolosuhteet		X		X
	Seinien, lattian ja katon materiaalin vaikutus		X		
	Äänen vaimentaminen ulkotiloihin		X		
	Ovet äänieristettyjä				X
	Tilan äänieristys		X		X
	Jälkikäiunta-aika huomioitu				X
	RATSASTUSHALLI		X		X
	Ratsastusareena		X		X
	Sisääntulo- ja odotusalue				X
	Yleisötilat		X		X
	Yleisötilasta näköyhteys radalle		X		
	Lämmitetty katsomo/yleisötila		X		
	Toimitsijoiden tilat		X		X
	Varasto		X		X
	Varastointitilaa pyörätuoleille		X		
	Pukuhuone esteetön		X		
	Tallialue esteetön		X		
	Tallissa melun vaimennus		X		
	Tallissa hyvä ilmastointi		X		
	Tallin lattia liukastumaton		X		
	WC:n sijoittaminen		X		
	Yleisölle ja ratsukoille erilliset sisäänkäynnit				X
	Turvallinen ja esteetön liikkuminen		X		X
	Esteettömät kulkureitit tilojen välillä		X		X
	Kulkureitit tasaiset ja päällystetyt		X		
	Liukuovet karsinoissa		X		X
	Ratsukot ja hevoset kulkevat eri reittejä kuin jalankulkijat				X
	Tallin tilat avarat ja valoisat		X		X
	Ikkunoiden sijoittamisessa huomioitava häikäisymahdollisuus		X		
	Tallissa opasteita, värejä ja erilaisia pintamateriaalia orientoitumisen helpottamiseksi				X
	Varusteiden säilytysmahdollisuus eri korkeuksissa		X		X
	Loogiset säilytyspaikat				X
	Maneesin akustiikka		X		X

Materiaalien vaikutus akustiikkaan		X		
Äänentoistolaitteiden sijoittaminen				X
Induktiosilmukan liittäminen äänentoistolaitteeseen				X
Peilien sijoittaminen niin ettei aiheuta häikäisyä		X		X
Mahdollisuus peittää peilit		X		
Ratsaille nousua helpottavat rakenteet		X		X
Tukevarakenteiset portaat				X
Koko				X
Kiinteä luiska maastossa		X		
Luiskat		X		X
Kaltevuus enintään		1:20		1:12,5
Leveys		1500 mm		
Korokkeet		X		X
Sähköiset nostimet		X		X
Rakenteissa ei teräviä reunoja tai ulokkeita		X		
Rakenteiden turvallisuus		X		
Rakenteiden ominaisuudet		X		X
Rakenteiden käyttöohjeet				X
Avustustaulujen käyttö		X		X
Ilmanvaihtojärjestelmän suosittelu		X		
Katsomossa lämmitettyjä paikkoja		X		
KUNTOSALI		X	X	X
Vastaanottotiski sisäänkäynnin lähellä			X	
Vastaanottotiski soveltuu myös pyörätuolikäyttäjille			X	
Automaattien ja sisäänpääsyn kortinlukijat esteettömät		X		
Yksityisyyttä tarjoava tila saatavilla			X	
Pienille varusteille säilytystila		X	X	
Varastotilojen esteettömyys				
Riittävästi tilaa liikkua myös apuvälineillä		X		X
Varausjärjestelmän soveltuvuus kaikille		X		
Tietoa saatavilla tilojen esteettömyydestä		X		
Esteetön WC ja pukutila		X		
Samassa tasossa kuntosalin kanssa		X		
Säilytyslokeroiden esteettömyys		X		
Säädettävä lämpötila eduksi			X	
A. Maininta laitteiden ominaisuuksista		X	X	X
Laitteisiin siirtyminen turvallista				X
Vapaata tilaa laitteen ympärillä		X	>1000 mm	X
Matalat tai korkeussäädettävät laitteet				X
Tukikahvat helpottavat siirtymistä				X
Käännettävä penkki mahdollistaa käytön pyörätuolista				X
Plinttien välttäminen			X	
Laitteiden tekniset ominaisuudet			X	X
Liikeradat ohjatusti				X
Säätömekanismi helposti saavutettavissa				X
Säätömekanismi kevyitä käyttää				X
Vastuksen lähtökuorma kevyt				X
Paineilmalla toimivat laitteet suositellaan				X
Paineilmalaitteet tukee hiljaista ääniympäristöä				X
Johtojen välttäminen lattialla				X
B. Maininta materiaaleista		X	X	X
Lattiamateriaali soveltuva pyörätuolikäyttäjille		X		X
Lattiamateriaali aluejoustava ja kovapintainen				X
Lattiamateriaali liukastumaton			X	
Lattiamateriaali helppo puhdistaa		X		
Paksujen mattojen välttäminen			X	
Kulkuväylillä värikontrastiraita orientoitumisen avuksi		X	X	
Pyörätuolilla liikkuminen huomioitava lattiamateriaalissa				X
Tummuuskontrastien käyttäminen tilojen hahmottamisen helpottamiseksi				X

Tummuuskontrastien käyttö laitteissa ja painikkeissa			X
Ikkunat mahdollista peittää	X		
Tasainen valaistus	X		X
C. Maininta muista varusteista	X	X	X
Peilit		X	X
Sijoittaminen		X	X
Huomioraita katsekorkeudelle (istuen ja seisten)		X	
Välttäminen juoksumattojen takana		X	
Häikäisyn välttäminen		X	
Älykortti			X
Harjoitteluohjeistukset		X	
Kiiltämättömälle materiaalille		X	
Vaihtoehtoinen tapa saada tietoa kun lukemalla		X	
Venyttelymatot		X	
Venyttelymattojen erottuminen värikontrastilla lattiasta		X	
Levähdyspaikka (tuoli)		X	
Esteetön vesipiste		X	
Käsipaperitelineet sijoitettu pöyrätuoliystävälliselle korkeudelle		X	
Äänentoistojärjestelmä	X	X	
Äänivoimakkuuden säätö		X	
Ohjaaminen esteetöntä	X		
Video-ohjaustunneilla tekstitys		X	
Automaattien soveltuminen kaikille	X		
Printatun materiaalin saaminen vaihtoehtoisessa muodossa		X	
Induktiosilmukka		X	
D. Voimannosto		X	X
Normaalia leveämpi penkki		X	X
Varastointi tilaa penkille		X	
UIMAHALLI JA VIRKISTYSKYLPLYLÄT	X	X	X
A. Maininta tilojen estettämyydestä ja saavutettavuudesta	X	X	X
Allastilojen yhteyteen esteetön WC	X		X
Pääsy porealtaaseen, saunaan ym. esteetön	X	X	
Esteetön WC pukuhuoneen lähistölle		X	
Esteetön kulku valvomoon, ensiapuun sekä varastoihin			X
Kaikki uimahallin tilat esteettömät	X		
Kaikille yhteinen esteetön kulku tiloissa	X	X	
Kaikki altaat esteettömiä		X	X
Monta allasta eri käyttötarkoituksiin	X		
Allasalue ja pukuhuoneet samassa tasossa	X		
Allasalueella reilusti tilaa liikkua pyörätuolilla	X		
Altaan lähellä tilaa varastoida apuvälineitä	X		X
Asiantunteva henkilöstö		X	
Ovien välttäminen	X		
Eriämpöisten altaisen sijoittaminen eri huoneisiin	X		
Altaiden välillä tilaa ainakin 1500 mm	X		
Joko loivat portaat tai allashissi/-nostin			X
Reunan muotoilu	X		X
Tapauskohtaisia ratkaisuja			X
Veden lämpötilojen suositus (C)	26-27	27-30	
Vammaisille suositellaan myös lämpimäpi allas (C)	30-35	33	
Lämpötilaerojen välttäminen tiloissa	X	X	
Hyvä sisäilma	X		
Ilmanvaihtojärjestelmä ei saa luoda vetoisuuden tunnetta		X	
Ikkunoista ja ovista ei saa vetää kylmää ilmaa	X	X	
Lattialämmitys	X		
Automatisoitujen porttien lisäksi vaihtoehtoinen sisäänkäynti	X		
Uimahallissa tila missä tuoleja ja pöytiä, esim katsomo	X		
B. Maininta terapia-altaasta	X		
Kuntoutustarkoitukseen tarkoitettu	X		

	Koko		600x1200 mm	
	Syvyys		1100-1700 mm	
Vesijumppaan tarkoitettu			X	
	Syvyys		1200-1300 mm	
	Tasainen pohja		X	
Vesikävelyä tukevia kaiteita kahdelle korkeudelle			X	
Altaassa tukikaide ainakin yhden sivun verran			X	
C. Maininta opasteista			X	X
Selkeitä				X
Katseluetäisyyden nähden riittävän suuria				X
Tilaopasteiden korkeus				X
Opasteiden edessä tilaa				X
Hygienia-, pesu- ja pukutiloissa kohoteksti ja - symboli sekä pistekirj.				X
Kriittisimmät kohdat tuntoaistilla tunnistettavissa			X	
Kulkureitit allastiloissa opastettu			X	X
Asianmukainen ohjaava laatoitus orientoitumisapuna			X	X
Kuilu tai ränni toimii myös opasteena			X	
Veden lämpötila ja altaan syvyys ilmoitettava				X
Altaan tasoerojen ilmoittaminen			X	X
Jos allaspohja ei vaakasuora, tulee olla profiilikuva siitä				X
Mahdollisista vesieffekteistä varoitettava valo- tai äänilähteellä				X
D. Maininta uima-altaan ominaisuuksista			X	X
Vedenpinta ja ympäröivän allastasanne samassa tasossa			X	X
Altaan reuna selvästi merkitty			X	
Suosittelava veden syvyys matalimmassa päässä 1200 mm			X	X
Suosittelava veden syvyys syvemmässä päässä 1800 mm				X
Matalampi opetus-/lastenallas				X
Nostopohja			X	X
Altaan pohja ei saa olla liukas				X
Altaan pohjan liukkaudenesto standardi				X
Vedessä altaan käsijohteet upotetaan seinään			X	X
	Halkaisijaltaan 30-40 mm			X
	Kiinnitetään juusi vesipinnan alle (50-100 mm)		X	X
	Etäisyys seinästä niin, ettei käsi jäisi jumiin		X	X
	Voi olla seinäsyvennyksiin upotettuja tukijohteita			X
	Myös pystysuuntaisia			X
	Vähintään yhden päädyn ja sivun verran			X
	Vähintään yhden sivun verran		X	
	Myös vesieffektien kohdalla tartuntamahdollisuus			X
Leporeunus				X
	100-150 mm leveä			X
	1000-1350 mm vedenpinnan alapuolella			X
Portaat			X	X
	Kaikissa altaissa		X	X
	Siirrettävät portaat		X	X
	Siirrettävien portaiden varastointi altaan läheisyyteen			X
	Sijoitetaan uima-alueen ulkopuolelle		X	X
	Sijoitetaan altaan matalaan päähän		X	X
	Materiaali metalli tai betoni		X	
	Molemmella puolella käsijohteet		X	X
	Käsijohteet n. 700 ja 900 mm korkeudella		X	X
	Käsijohteet erottuva ympäristöstään			X
	Käsijohteessa hyvä ote			X
	Käsijohteessa pidennys portaiden alku- ja loppupäässä			X
	Portaiden alle ei saa olla pääsyä			X
	Leveät portaat		X	900 mm
	Leveissä portaissa tukikaide myös keskellä		X	
	Askelman korkeus	100-150 mm	<140 mm	120-150 mm

		300-400 mm	>300 mm	320-390 mm
Askelman syvyys				
Askelmien etureuna erivärinen/-tuntoinen laatta		X		X
Askelmat ei liukkaita		X		X
Askelmien reunat pyöristettyjä				X
Porrastikkaat		X	X	X
	Kiinnitetty altaan seinään		X	
	Askelmat vaakasuorat			X
	Askelmien vähimmäissyvyys		180 mm	
	Askelmat mahdollisimman lähellä altaan seinää		X	
	Käsijohteet molemmin puolein	X	X	X
	Askelmat liukastumattomat		X	
	Ei teräviä reunoja			
Jotkut käyttäjät hyötyvät korotetusta allasreunasta				X
E. Maininta varusteista		X	X	X
Käsijohteet		X		X
	Seiniin kiinnitetyt ja yhtenäiset			X
	Käytävillä, pukuhuoneessa ja allasalueella	X		
	Toimivat opastuksena näkövammaisille			X
	Antavat tukea liikkumiseen			X
	Ohjaavat altaan portaille		X	X
	Estävät putoamista altaaseen			X
	Kontrastissa ympäristöön	X		
Kaikki laitteet pitää voida sammuttaa hätäpysähdyslaitteesta				X
Hätäpysähdyslaite sijoitsee helposti saavutettavassa paikassa				X
Seinäkello				X
	Selkeät kontrastit			X
	Lyö täydet ja puolet tunnit			X
Monta vaihtoehtoja päästä altaaseen		X	X	X
Allashissi		X	X	X
	Hissin taso samassa tasossa ympäröivän lattian kanssa		X	
	Itsenäisesti käytettävissä		X	X
	Sijoitetaan altaan matalempaan pätyyn			X
	Sijoitetaan uintialueen ulkopuolelle			X
	Sijoitetaan mahdollisimman lähelle pukuhuoneita			X
	Altaan syvyys tulisi olla			1300 mm
	Suosittelava malli: vedenpaineella toimiva nostotasotyyppinen			X
	Pysähdystaso säädettävä			X
	Avattava portti			X
	Hississä istuin/mahdollisuus istua suihkupyörätuolilla			X
Henkilönostin		X	X	X
	Riittävästi tilaa avustamiselle	X		X
	Ei saa aiheuttaa törmäysvaaraa	X		X
	Istuin tukeva ja tasapainossa		X	X
	Istuin pehmustettu			X
	Istuin vedenkestävä			X
	Istuimen tukitangoista saatava tukeva ote			X
	Istuimen kaltevuuden säätömahdollisuus			X
	Nostin valvottu, ei väärinkäyttömahdollisuuksia		X	
	Kiinteästi asennettu malli	X	X	
	Siirrettävä malli	X	X	
	Asianmukainen säilytystila		X	
	Mahdollistaa pääsyn eri syvyyksiin		X	
	Tarkasti harkittava minkä mallinen sopii käyttötarkoitukseen		X	
	Altaan matalemmassa päässä	X		
Luiska		X	X	X
	Ei suositella liukastumisriskin vuoksi			X
	Raskas käyttää pyörätuolilla			X
	Jos olemassa luiska, sen on oltava loiva			X
	Pinta karhea	X		X

	Leveys vähintään 1200 mm		X		
	Huomionvärinen		X		
	Käsijohteet molemmin puolin		X		X
	Käsijohteet kahdessa korkeudessa		X		
	Kaltevuus alle 1/15			X	
	Loiskekourun ulkoreuna viettää pois päin altaasta				X
	Kulunohjaukskaiteet				X
	Levähdyspaikka			X	X
	Lämmitetty paikka altaan reunalle				X
	Istuimen korkeus			X	500 mm
	Hana allastilassa, saavutettavissa kaikille			X	
	Siirrettävä, kevyt liukumäki				X
	Liukumäki			X	X
	Erottuminen ympäristöstä			X	
	Säilytystilaa altaan lähellä				X
	Mahdollista siirtyä pyörätuolista liukumäkeen				500 mm
	Reunat				200-300 mm
	Vedenalaiset penkit kiellettyjä				X
	Suihkupyörätuoleja 2 kpl kätevästi tarjolla				X
	Osa tuoleista mahdollista käytön WC-tuolina				X
	Mattoja helpottaakseen siirtymisen altaalle			X	
	Apuvälineille ja matoille helposti saavutettava varastointitila				X
	F. Maininta väri- ja materiaalivalinnoista			X	X
	Visuaalisen ilmeen tärkeys allasalueella				X
	Vaaleat värit lisäävät valoisuutta				X
	Värien tummuuskontrastein käyttö tärkeä				X
	Materiaalivalinnoissa mietittävä puhdistettavuutta				X
	Lasipintojen välttäminen			X	
	Ikkunoiden sijoittaminen korkealle			X	
	Altaan reuna merkitään väri- ja materiaalikontrastilla				X
	Muovimattoja ja muovipinnoitteita erityisesti liukkaissa kohdissa			X	
	Liukastumisestomateriaalien integroituminen kiinteisiin materiaaleihin			X	
	Vedenalaiset kulmat merkittävä värikontrastein 1,2 m syvyyteen asti				X
	Kulkureittien merkitseminen kontrastilaatoilla			X	X
	Lattia			X	X
	Kestää puhdistusta hyvin				X
	Märkänäkin liukastumaton				X
	Laatoissa uurteita tai kohokuvioita			X	
	Allashuoneen lattia samassa tasossa				X
	Kaltevuus enintään 2 %				X
	Ei luiskia kulkureiteille				X
	Korokkeet merkitään kontrastiväreillä				X
	Altaan reuna ei liukas				X
	Seinäpinnoilla ei teräviä kulmia				X
	Uimaradan merkintä				X
	Radan keskelle erottuva laattarivi				X
	Rivi 200-300 mm leveä				X
	Pitkittäisraita päättyy kaksi metriä altaan päädystä				X
	Pitkittäisraita metrin pituinen				X
	Radan päädyt merkitään samalla värillä runasta pohjaan				X
	Päädyraita on 500 mm leveä				X
	Päädyraita aikaa 300 mm vedenpinnan alta				X
	Merkintöjä voi olla myös katossa				X
	Kääntymiskäsky				X
	G. Maininta valaistuksesta			X	X
	Valaitus säädettävä				X
	Valaistus tasainen ja häikäisemätön			X	X
	Valaistusvoimakkuus				600 lx

Himmennetty valaistus suositeltava		X		
Peiliheijastumien välttäminen				X
Valaistus apuna orientoitumisessa				X
Epäsuora valaistus suositeltava		X		X
Vedenpinnan erottuminen tärkeä				X
Allasvalo		X		X
Vedenalaiset valaisimet suojattava		X		
H. Maininta kuunteluolosuhteista		X	X	X
Akustiikan tärkeys allasalueella		X	X	
Taustamelun vaimentaminen				X
Kaikumisen kontrollointi				X
Materiaalivalintojen merkitys akustiikkaan		X		X
Allastilan äänieristäminen katto- ja seinämateriaaleilla				X
Tilan muodon ja rakenteiden vaikutus jälkikaiuntaan		X		X
Kaiutinjärjestelmä		X		
I. Veden laatu		X		X
Veden puhtaus		X		X
pH-arvo				X
Kloorimäärä				X
Suolavesi		X		
Hygieniaoheistus				X
Siivousolosuhteet				X
Pintamateriaalit				X
J. Pukuhuoneet		X	X	
Lyhyt matka allasalueelle		X		
Hyvin opastettu		X		
Lokeroita myös matalemmalla			400-1300 mm	
Penkki			X	
Syvyys			500-600 mm	
Pituus			1800 mm	
Matto penkin päälle herkkäihoisille			X	
Pukuhuonemallit			X	
Esteetön pukuhuone		X		
Esteetön unisex pukutila		X	X	
Mahdollisuus säilyttää vaatteita lähellä			X	
Mahollisuus säilyttää pyyhettä lähellä			X	
Mahdollisuus kuivatta hiuksia ja kehoa			X	
Kokovartalopeili			X	
Hylly			X	
Tilan yhteydessä esteetön suihku ja WC			X	
Vedettävä hälytysjärjestelmä, ylettyvä lattiatasosta			X	
Visuaalinen ja äänellinen palohälytys			X	
Avoin pukutila kaikille			X	
Varustettava neljällä kopilla mihin mahtuu avustaja			X	
Perhe- tai ryhmäpukutila		X		
Varustettu 2000x600 mm penkillä			X	
Varustettu leikkikehällä			X	
Pyörätuolikäyttäjälle koppi varustettuna tukikaiteilla			2000 x 2000 mm	
Jos usempi, peilikuvatoteutus		X		
Suihku			X	
Esteettömät suihkut pukuhuoneen läheisyydessä				
Lämmönsäätelyesto, enin. 41 astetta C			X	
Lämmönsäätely helppokäyttöinen			X	
Vesivirran ja lämmönsäätely eri vivuissa			X	
Suihkun ohjainten korkeus lattiasta			1000-1200 mm	
Osittain suljettu suihkukoppi			X	
Suihkopään säätömahdollisuus			X	
Pystysuuntainen tukikaide			X	
Vaakasuuntainen tukikaide			X	

	Istuminen suihkussa			X	
	Liikutettava suihkutuoli			X	
	Helppokäyttöinen taittuoli			X	
	Tuolissa käsinojat			X	
	Helposti pestävä			X	
	Suihkun ulkopuolella tilaa liikkua pyörätuolilla			X	
Esteettömän pukutilan varusteet				X	
	Nostolaite	X		X	
	WC			X	
	Korkeussäädettävä penkki			X	
	Suihkutuolit	X		> 2 kpl	
	Tarjolla vähintään 2 kpl suihkutuolia			X	
	Pukukaapit saavuttavissa kaikille	X			
	Erikokoiset kaapistot	X			
	Vähintään 4 kpl 1800x400 mm lokeroita			X	
	Sähköinen ranneke	X			
	Tilaa säilyttää apuvälineitä			X	
MUUT LAJIT					
A. Boccia					
	Kentän koko			X	X
	Rajat ja merkinnät teipataan lattiaan (tai kiinteät)			X	X
	Kentällä hyvä valaistus			X	
	Rauhallinen ääniympäristö			X	
B. Istumalentopallo					
	Kentän koko	X			X
	Istumalentopalloverkko + lentopallotolpat				X
	Korkeussäädettävä verkko	X			
	Verkon korkeus				X
C. Kamppailulajit					
	Lattiamateriaali				X
	Jalkojen ja pyörätuolin pyörien pesupaikka				X
	Tatamialueelle esteetön kulku				X
	Tatamialueen ympäristö pehmustettu				X
	Tatamialueella ei tasoeroja tai kompastumistekijöitä				X
	Salin vähimmäiskorkeus				X
	Erillinen katsomo				X
	Ylimääräisten rakenteiden välttäminen (esim. pilarit)				X
	Rakenteiden erottuminen tummuuskontrastina				X
D. Kriketti					
	Kahden verkollisen radan vähimmäisvaatimus			X	
	Kaikissa krikettihalleissa mahdollisuus pyörätuolikrikettiin			X	
	Verkot saavutettavissa pyörätuolikäyttäjille			X	
E. Maalipallo					
	Kuuloympäristö (symmetrinen akustiikka)	X		X	X
	Taustamelun välttäminen			X	X
	Lattiamateriaali			X	X
	Sileä pinta			X	
	Taraflex-urheilulattia				X
	Parkettilattia				X
	Puhtaana pitäminen kitkan kannalta				X
	Seinien pinnat tasaiset (ei ulokkeita)			X	
	Kentän koko			X	X
	Kädellät tunnustettavat lattiamerkinä			X	X
	Lattiamerkinät teipataan lattiaan			X	X
	Maalien ominaisuudet			X	X
F. Pyörätuolimiekkailu					
	Metallitelineen ominaisuudet			X	X
	Telineen koko				X
	Telineen varastointi			X	

Virtalähde alueen läheisyydessä			X	
G. Pyörätuolirugby			X	X
Kentän koko			X	X
Maalien ominaisuudet				X
Lattiamateriaali			X	X
Kova			X	X
Aluejoustava				X
Lattia kestävä pesua ja hoitoa				X
Kohtuullinen iskuvaimennus			X	
Maininta tuolimallista				X
H. Pyörätuolikoripallo			X	X
Kentän koko				X
Kentän ympärillä varattu tilaa				X
Tila varmistettu siirrettävillä aidoilla				X
Lattiamateriaali				X
Suositellaan aluejoustavaa parkettia				X
Puisen lattiamateriaalin suosiminen				X
Mattojen välttäminen				X
Seiniin kinnitettävien korien välttäminen				X
Korin kiinnitys mieluiten kattoon			X	
Korkeussädettävä kori			X	
Kisahalleissa käytävien leveys huomioitava				X
Kisahalleissa neljä joukkuepukuhuonetta				X
Maininta tuolimallista				X
I. Pyörätuolitanssi			X	X
Lattiamateriaalina suositellaan aluejoustavaa parkettia			X	X
Puuparketti			X	X
Kovapintainen aluejoustava				X
Kuuloympäristö (symmetrinen äänentoisto)			X	X
Valaistus			X	
Maininta tuolimallista				X
J. Pyörätuolitennis				X
Kenttänä tenniskenttä				X
Lattiamateriaali				X
Kovapintainen aluejoustava lattia				X
Lattian pinnoite tiivis ja kova				X
Akryylipinta (suositus)				X
Tiilimurske				X
Savi (ei uusille kentille)				X
Matto				X
Tekonurmi (ei suositella)				X
Jos yli viisi kenttää, tulisi kahden olla akryylia tai tiilimursketta				X
Kentän ympärillä tilaa liikkua pyörätuolilla				X
Verkon kiinnitystolpat eivät saa olla tiellä				X
Kentän, seinän ja pallon välinen tummuuskontrasti				X
Verkon vierellä vapaata tilaa				X
Valonheittimet eivät saa olla tiellä				X
Maininta tuolimallista				X
K. Pöytätennis			X	X
Pöydän mitat				X
Pöydän lähelle mahdollista pyörätuolilla			X	
Tilan korkeus neljä metriä				X
Pöytien sijoittelussa huomioitava esteettömyys			X	X
Maininta tuolikorkeudesta				X
Tummat aitaukset (turnauksissa)				X
L. Sokkopingis			X	X
Pöydän koko ja ominaisuudet				X
Ääniolosuhteet				X
M. Sulkapallo			X	X

Muunnettu kenttäkoko			X	
Pinnat tummuuskontrastissa sulkaan				X
Korkeussäädettävä verkko		X		
Lattiamateriaali kovapintainen aluejoustava				X
Maininta tuolimallista				X
N. Sähköpyörätuolisibandy		X		X
Kentän koko				X
Kentän ominaisuudet (laidat ym)		X		X
Laitojen helppokäyttöisyys		X		
Lattiamateriaali kovapintainen aluejoustava				X
Sähköpyörätuolien säilytys		X		X
Mahdollisuus ladata tuolien akkuja		X		X
30 tuolin varastotila		X		
Nostin		X		
Varastotila esteetön kaikille		X		
Maininta tuolimallista		X		X
O. Voimistelu		X		X
Tilan korkeus vähintään 3500 mm				X
Peiliseinä		X		
Peilit peitettävissä		X		
Lattiamateriaali joustavarakenteinen puupäällysteinen		X		X
Lattia helppohoitoinen				X
Valaistus tasainen ja häikäisemätön		X		X
Valaistuksessa säätömahdollisuus		X		
Ikkunoiden sijoittaminen tli 2000 mm korkeudelle				X
Ikkunat peitettävissä		X		
Akustiset olosuhteet		X		
Äänentoistojärjestelmä		X		X
Tilan yhteyteen varastotila		X		X
Sisäilma		X		
JALKAPALLOHALLI			X	X
A. CP-jalkapallo				X
Kentän koko				X
Nurmikenttä				X
B. Näkövammaisten jalkapallo				X
Kentän koko				X
Nurmi- tai tekonurmikenttä				X
C. Kehitysvammaisten jalkapallo				X
Kentän koko				X
Nurmi- tai tekonurmikenttä				X
D. Nurmikeilailu			X	
Pääsy kentälle esteetön			X	
Siirrettävä silta kentälle siirtymiseen			X	
Pelialueen vaurioitumisen välttäminen			X	
Asianmukainen varastointitila pyörätuolille			X	
Tarjolla ainakin kaksi pelituolia			X	
YLEISURHEILUHALLI			X	X
Kaikki tilat esteettömät			X	
Asianmukaiset varastotilat välineille			X	
A. Kentälajit				X
Kaikki yleisurheilun lajit paitsi moukarinheitto ja seiväshyppy				X
Hiekka-alueen koko				X
Korkeushyppysä vauhdinottoalue ja patja tummuuskontrastissa ympäristöön				X
Heittoalustojen säilytystila			X	
Heittolajien heittoalustan koko				X
Heittoalustan materiaali vesivaneri				X
B. Ratalajit			X	X
Kaikki yleisurheilun ratalajit paitsi aita- ja estejuoksu				X

Radat ja merkinnät tummuuskontrasissa ymävistään			X
Maininta tuolimalleista		X	X
Tuolilla tilaa liikkua		X	
Riittävasti tilaa toimia ratojen ulkopuolella		X	
Siirrettävät aidat ratojen reunalle		X	
VELODROMI			X
Ratapyöräily			X
Kulku hissillä tai tunnelia pitkin			X
Hissin mitoituksessa huomioitava pyöräilyvarusteiden koko			X
JÄÄHALLI	X		X
Kentän koko			X
Kentän vähimmäiskorkeus			X
Esteetön pääsy jälle	X		X
Esteetön kulku sisäänkäynnistä pukuhuoneisiin ja sosiaalitiloihin	X		
Tasoerojen välttäminen	X		
Kulkuvälät joustavaa kumimattoa			X
Tasainen valaistus			X
Vaaleat seinät ja kattopinnot			X
Valaistus ei saa häikäistä katsojia tai pelaajia			X
Valaistus säädettävä 150-1000 lx			X
Kohdevalo			X
Ikkunat peitettävät			X
Katsomo jossa lämmitys, esim kahvilan yhteyteen	X		
Katsomo esteetön	X		
Äänentoistolaitteet			X
Äänentoistolaitteiden esteetön sijainti			X
A. Kelkkajääkiekko	X		X
Kentän koko			X
Pelaaja- ja jäähyalue samalla tasolla kuin kenttä			X
Aitioiden alusta tulee kestää kelkkojen teriä			X
Aitioista näköyhteys kentälle			X
Aitioin laidat läpinäkyvät			X
Vaihtoaatioissa reilusti säilytystilaa	X		X
Maininta kelkkamallista	X		X
B. Proteesijääkiekko			X
C. Pyörätuolicurling	X		X
Pelataan usein tekojälillä			X
Radat joko kaukalossa tai erillisenä radoina			X
Radan koko			X
Radalle esteetön kulku	X		X
Tasoerojen välttäminen	X		
Pyörätuolin pyörien puhdistusmahdollisuus			X
Reunapaikkojen sijoittaminen	X		
Kivien varasto sijaitseva lähellä rataa	X		X
Varastoon esteetön kulkuyhteys	X		X
D. Taitoluistelu	X		X
Varastotilaa varusteille	X		
KEILAHALLI			X
Pyörätuolien pyörien puhdistamismahdollisuus			X
Varusteiden säilytyksen esteetön kulku			X
Ratojen päässä tilaa liikkua pyörätuolilla			X
Kalusteet siirrettäviä			X
Kalusteet tummuuskontrastissa ympäristään			X
Pallojen palautuskoneen valaistus			X
Palautuskoneen erottuminen ympäristöstä			X
Ratanumerot suurella kirjasinkoolla			X
Radalla tummuus- ja materiaalikontrasteja helpottaakseen tähtäämistä			X
Keilarännien ja radan erottuminen tummuuskontrastina			X
Keilapatterin selkeä erottuminen maskista			X

Tuloslaskinjärjestelmän sijoittaminen				X
Radan valaistusvoimakkuus				X
Pelaaja-alueen valaistusvoimakkuus				X
Keilapatterin valaistusvoimakkuus				X
Meluntorjunta				X
Induktiosilmukan liittäminen äänentoistojärjestelmään				X
Suuntakaide				X
Tähtäysapuna äänimerkki tai valaistus				X
Vierityskouru				X
Vierityskurun säilytyspaikka				X
A. Näkövammaiskeilailu				X
B. Kehitysvammaiskeilailu				X
C. Elinsiirtoväen keilailu				X
D. Liikkumis- ja toimintaesteisten keilailu				X
KIIPEILYTILAT				X
Seinille esteettömän kulkuväylät				X
Seinien yhteyteen tilaa säilyttää apuvälineitä				X
Patja kantava ja riittävän korkea				X
Vaaka-, pystysuoraseinä tai kalteva				X
Otteiden ominaisuudet				X

